

Grzegorz Rybiński,
Romanas Warszewskis

Vilcacora gydo vėžj

konsultavo:
med. dr. Dariuszas Perkowskis,
med. dr. Marekas Prusakowskis

Vilnius 2005

UDK UDK 615.3
Ri-13

Iš lenkų kalbos vertė V. Radzivilovičienė
95-102 p. interviu su prof. M. Kurasium perspausdintas iš žurnalo
„Vilcacora. Żyj długo“ Nr. 02(49), vasaris 2004
103-114 p. tekstų autorius R. Balcevič

Nuotraukos iš G. Rybińskiego ir R. Warszawskio asmeninio archyvo

Antroji papildyta laida

© UAB „Anata“, 2005

ISBN 9955-9449-1-9

*Dievas sukūrė vaistus iš žemės,
o išmintingas žmogus jų nepaniekins.*

Tūkstantmečio Biblija, Ekliziasas, 38, 4

Pirmasis susitikimas

– Aš netikiu, – pasakiau.

Mes sėdėjome žemuose patogiuose krėsluose ambasadoriaus Wojciecho Tomaszewskio kabinete. Nuo stalo sklido šiltas tik užplykytos kavos aromatas, o per pravirą langą girdėjosi žaliuzių prislopintas vienos gražiausių Limos alėjų – Avenida Salaverr – šurmuly. Tačiau aš to triukšmo negirdėjau. Man ausyse skambėjo tai, ką prieš valandėlę pasakė ambasadorius.

– Netikiu, – pakartojau, turbūt dar tvirčiau įsitikinęs, nei prieš tai.

– Kitados aš irgi netikėjau, – ambasadorius susimąstė. – Tačiau faktai vienareikšmiai. **Tėvas Edmundas Szeliga, pavykęs lenkų misionierius Peru, gyvenantis čia, Limoje, sėkmingai gydo AIDS! O vėžį, net jo grėsmingiausias formas, gydo geriau nei daugelis žymiausių pasaulio onkologų!**

Ant stalo vėl buvo atnešta kavos ir vaza gardžių sausainių.

– Jeigu yra taip, kaip jūs sakot, kodėl tada niekas to nežino? Kodėl to žmogaus niekas nevadina tautos didvyriu, šventuoju, o pats nėra žinomas visame pasaulyje?

Valandėlę stoji tylą. Ambasadorius nusišypsojo, stumtelėjo arčiau lėkštę vietinių saldumynų, kurie – pagal to krašto žmonių skonį – netikėtai pasirodė kiek... sūroki.

– Ir aš savęs klausiau to paties. Bet po kelerių metų, pragyventų Peru, imu tai suprasti. Aš pažįstu tėvą Szeligą ir žinau, kaip dirba. Szeliga nesistengia išgarsėti. Jis nori likti atokiau nuo šių

laikų šurmulio, nes mano, jog tokiu būdu gali geriau tarnauti ligoniams, negu Jupiterių šviesoje. Be to, prašau nepamiršti, kad jis vienuolis. O Peru – tai šalis, kuri tikrai labai nuošali ir iš kurios visur labai labai toli.

Kartu tai ypatingas, neregėtai turtingas kraštas. Toks, kuriame gali atsitikti viskas arba mažų mažiausiai beveik viskas. Tėvas Szeliga ir tai, ką jis veikia, – geriausias pavyzdys. Jis gydo mirtinas ligas. Sėkmingai gydo. Kas žino, gal – nors ir neturi gydytojo diplomo – yra vienas geriausių gydytojų pasaulyje.

„Man pakirto kojas...“

1988 metų rugpjūtis. Aš jau penktą kartą esu Peru. Su grupe tyrėjų atvykau iš Lenkijos į Lima, į paslaptinę Marcahuasi plokštikalnę, kurioje stūkso milžiniškos, iki šiol neištirtos skulptūros, liudijančios čia buvus visiškai nežinomą civilizaciją. Kaip paprastai, kai tik imamasi tokių sumanymų, o ypač tada, kai ekspedicija susiruošia į beveik neapgyventas ir mažai ištirtas teritorijas, viską turi žinoti Lenkijos ambasada tame krašte. Dėl visa ko. Nes gali prireikti pagalbos ar būtino vietinės valdžios įsikišimo. Todėl apie mūsų atvykimą iš anksto pranešiau ambasadoriui Wojciechui Tomaszewskiui.

– Kai tik atskrisite į Peru, iškart susisiekite su manim, – išgirdau ragelyje. – Prašom užsirašyti mano mobilaus telefono numerį.

Kaip tik todėl čia ir atsiradau. Ambasadorius mūsų laukė, ir jau po poros minučių pokalbio paaiškėjo, kad tai nėra tik mandagumo vizitas. Šeiminkas pasirodė esąs tiesiog neįkainojamas žinių Peru tema lobynas.

Kiek pasivaikščioję po sodą ir apsilankę bibliotekoje atėjome į erdvų kabinetą, kur aš papasakojau, ką mes ketiname veikti artimiausias keturias savaites.

– Marcahuasi ir akmeninių milžinų mįslės išspėjimas – ar tai tikrai skulptūros, ar tik erozijos kūriniai – tai pirmiausia. Bet paskui mes tikriausiai galėsime kelias dienas praleisti Limoje savo nuožiūra. Su kuo, jūsų, pone ambasadoriau, nuomone, mes turėtumėm susitikti?

– Jūsų stebėjimų ir tyrimų rezultatus reikėtų aptarti su profesorium Krzysztofą Makowskiu. Popiežiaus katalikų universiteto archeologu; tikriausiai vertėtų pasikalbėti su p. profesore Marija Rostworowska, Peru studijų instituto istorike, – patarė mums ambasadorius. – Tai lenkų mokslininkai, kurie jau nemažai metų gyvena ir dirba Peru. Marcahuasi tema jie tikriausiai taip pat galėtų ką nors pasakyti...

Prieš kelerius metus ambasadorius Tomaszewskis keturias dienas buvo pagrobėjų įkaitu. Tada visi girdėjo apie tai, kaip ja-

*Ambasadorius Wojciechas Tomaszewskis:
Kas žino, ar tai ne vienas geriausių gydytojų visame pasaulyje...*

ponų ambasadoriaus rezidencijoje Limoje teroristinės organizacijos MRTA – Revoliucinio Tupako Amaru sąjūdžio – kovotojai paėmė įkaitus.

– Ar ta tema jus taip pat domina?

– Žinoma. Aš net norėjau per visą tą sąmyšį atskristi čia ir parodyti dramatiškus įvykius iškart. Gal dabar, kai atėjo laikas viską apmąstyti, galima dar ką nors apie tai pasakyti...

Tad sutarėme dėl galimos susitikimo datos su admiralu Luisu Giampietriu, kuris, būdamas įkaitu, iš vidaus vadovavo užgrobtųjų išvadavimo akcijai; su tėvu Juanu Wichte – jėzuitu, kuris nenorėjo palikti rezidencijos pastato, nors ir įkalbinėjamas teroristų. Juanas Wichte buvo su visais įkaitais iki tol, kol specialus Peru dalinys išlaisvino juos 1997 metų kovą; ir dar su keliais kitais buvusiais įkaitais.

– Dar yra vienas asmuo, su kuriuo jūs būtinai turit susitikti, – pasakė kiek pagalvojęs. – Tai tėvas Edmundas Szeliga.

– Kas?

– Edmundas Szeliga. Tai salezietis, lenkas vienuolis – misionierius, kuris jau 69 metus gyvena ir dirba Peru...

– Šešiasdešimt kelerius?

– Šešiasdešimt devynerius. **Tėvui Szeligai dabar 89 metai¹. Per savo spalvingą ir nepaprastą gyvenimą jis daug laiko praleido tarp Amazonės aukštupio indėnų ir išmoko iš jų keisčiausių gydymo metodų. Jis žino visas Amazonės indėnų gydymo paslaptis. Tokiu būdu įgytos žinios padėjo jam per keliasdešimt metų išgydyti mažiausiai trisdešimt tūkstančių žmonių. Ar jus supažindinti su juo?**

– Būtinai!

– Tai bus įmanoma tik tuo atveju, jei tėvas Szeliga kaip tik tuo metu nebus džiunglėse. Dabar, rugpjūtį, geriausias tam laikas...

Tokiu tad būdu aš sužinojau apie tėvą Edmundą Szeligą. Po kelių savaitių, jau mums sugrįžus iš Marcahuasi plokštikalnės į

¹ 2005 Tėvui sukaks 94 metai

Lima, aš pirmą kartą susitikau su Tėvu.

Dieną prieš tai ambasadorius Tomaszewskis, pranešdamas apie sutartą susitikimo datą, pridūrė:

– Jūs gausit sensacingos informacijos savo skaitytojams.
**Szeliga – tai žmogus legenda. Tai kažkas tikrai neįtikėtina.
Tikras krikščioniškas guru...**

„Geriausias gydytojas – pats organizmas“

– Tėve, kaip yra su tuo vėžiu? – nekantriai paklausiau beveik iškart.

Kabinetas buvo nedidelis, asketiškas. Rašomasis stalas, knygų lentynos, du krėslai, maža gydytojo kušetė ir... faktiškai daugiau nieko. Gal dar tai, kad visur buvo daugybė augmenijos.

– Sveiki! Tegul bus pagarbintas! – Tėvas žvaliai atsistojo iš už stalo. – Koks netikėtumas! Ir koks malonumas, Limoje ne kasdien tenka kalbėtis lenkiškai!

Jis buvo liesas. Tačiau ne senatviškai. Iš pirmo žvilgsnio atrodė šešiasdešimtmetis, ne vyresnis. Aštrūs veido bruožai sudarė harmoningą visumą, kurią vainikavo vešlūs antakiai. Bet tame veide neabejotinai svarbiausios buvo akys. Šviesios, šiltos ir žvitrios, be paliovos šviečiančios ugnelėm, įdėmios. „Tai išminčiaus akys“ – šmėstelėjo man galvoje. Jei ne kaklą gaubianti apykaklaitė, niekad nepagalvočiau, kad prieš mane – vienuolis. Atvirai pasakysiu, to susitikimo aš šiek tiek bijojau. Baiminausi, kad galiu pasirodyti įsi-brovėlis, sutrikdyti dienotvarkę. Tiesą sakant, bijojau išgirsti ir pamokslaujantį toną, nusivilti visu tuo, ką jau esu apie Tėvą girdėjęs. Man net šovė į galvą mintis, kad gal būtų daug geriau tos legendos nelyginti su tikrove. Geriau išvažiuoti iš čia su Juo nesusitikus, tik žinant, kad toks žmogus gyvena, dirba ir padeda ligoniams.

Dabar, šią akimirką, aš supratau, kad ne legenda pranoksta tikrovę, o veikiau yra visai atvirkščiai. Labai gerai, kad atėjau čia.

Tėvas Edmundas Szeliga: Šiuolaikinė medicina tapo milžinišku kombinatu

– Kaip su tuo vėžiu? – jis prisiminė mano klausimą. – Manau, kad kaskart geriau. Mes apie jį žinom vis daugiau, taip pat vis daugiau pažįstam augalų, kurie įveikia šią ligą. Vėžys – tai be galo sudėtinga problema ir todėl nėra vienintelio veiksmingo jos sprendimo būdo. Ir taip bus iki tol, kol mokslas neatsakys, nuo ko jis atsiranda. Tačiau be jokios abejonės, mūsų terapijos rezultatai vis geresni.

Brangus, maloningasis Tėve!

Labai ačiū už suteiktą pagalbą ir viltį. Taip pat dėkoju už mišinius, kurie labai kartūs, bet kuriuos aš vis tiek geriu, kaip Jūs patarėt. Visa tai darau, nes jaučiuosi vis geriau. Pagerėjimą pajutau jau po mėnesio. Nors iš pradžių baiminausi, bet paskui ryžausi atsakyti dalies vaistų. Dabar manęs jau nepykina, kaip prieš tai. Po dviejų savaičių noriu išsitiirti, ir man labai įdomu, ką tie tyrimai parodys. Turiu daug vilčių, nes jaučiu, kad sumažėjo kepenų tinimas, o tai tikriausiai reiškia, jog gumbas nyksta. Kad tik taip būtų! Aš labai, Tėve, tuo tikiu! Po trijų savaičių atvažiuosiu pas Jus į institutą ir tada Jūs nuspręsit, ką man toliau daryti. Šiandien viskas. Dar kartą labai dėkoju! Nuoširdžiai sveikinu Jus, Tėve, ir linkiu Dievo malonės¹ ...

¹ Tėvo E. Szeligos prašymu pacientų pavardžių neskelbiame.

– Kodėl būtent fitoterapija, Jūsų manymu, yra medicinos ateitis? Ar todėl, kad viso pasaulio nuomone, medicina atsidūrė akligatvyje, jog ji per brangiai kainuoja, yra per daug technizuota, įsistebeilijusi į atskirus organus ir nematanti viso žmogaus?

– Tame klausime glūdi ir atsakymas, – tėvas Szeliga šyptelėjo. – Šiuolaikinė medicina tapo milžiniška ir sunkia mašina. Daugeliui gydytojų ji jau yra pelningas verslas ir **tam tikra prasme ima panašėti į... ginklavimosi pramonę**. Ji tapo molochu, kuris beveik nekreipia dėmesio į žmogaus kančias. Sėkmingai atskiria gydytoją nuo paciento. Užuoat gydžiusi, šaudo į žmogų kobaltu ir chemoterapija. Tai tas pats, kaip noras nedidelį šeimos ginčą spręsti branduoliniu ginklu!

– Tačiau vėžys ir kitos ligos, – tai ne maži ginčai...

– Žinoma. Tai rimtos ligos. Apibendrinamas, nenorėjau nuvertinti medicinos laimėjimų. Bet juk šiandien yra taip, kad Paryžiuje ar Niujorke net nuo paprasto gripo negalima išgydyti be antibiotikų. Dar geriau – kelių jų rūšių. Nes juk dažnai būna taip, kad gydytojo iš pradžių parinkti neveikia, reikia juos keisti ir vartoti kitus.

Lima 18 - Perú

INSTITUTO PERUANO DE INVESTIGACION FITOTERAPICA ANDINA
(IPIFA)

Teléfono: 445-8624
Fax: (51) 341-6138

PACIENTE:
DIRECCION:
TELEFONO:

DIAGNOSTICO:

FECHA: 28-01-99

PERSONA		PLANTAS MEDICINALES				DIETA SUP. BAL.	
NOMBRE	EDAD	NOMBRE POPULAR	PROPIEDADES	PREPARACION	DOSE	A	B
F	38	Huancaya	Depurativa y antitumorales.	Coctivoro: 2 cucharadas en 1 litro de agua, hervir de 5 a 7 minutos. Colar.	1 taza diaria, en cualquier momento.		
		Uña de Gato	Analéptico, antitumor, inmunomodulador y antiviral.	Coctivoro: 2 cucharadas de la corteza crumada en 1 litro de agua, hervir de 20 a 30 minutos. Colar. De preferencia preparar susa con leche.	1 taza diaria, tipo de las almuerzo.		
		Cat Cat	Hipoglucémicas.	Coctivoro: 20 g en 1/2 litro de agua, hervir 10 minutos. Hervir reposar toda la noche. Tapar el recipiente con una toalla. Colar.	Tomar la noche en ayunas y la otra mitad antes del almuerzo.		
		Sarga de Diego	Coctivoro e inmunomodulador.	Sitar en 2 cucharadas de agua tibia.	1 taza diaria, en ayunas (1).		
F		Pasa Pasa	Diurético, depurativo y antitumorales.	Coctivoro: 2 cucharadas en 1/2 litro de agua, hervir 10 minutos. Colar.	1 taza, diaria, en cualquier momento.		
OBSERVACIONES: (1) Coctivoro con una gota y aumentar de 1 en 1, hasta llegar a 7 gotas diarias. Mantener esta dosis durante el tiempo indicado; al término del 1º mes, disminuir de la misma manera. Tomar todas las plantas crudas.							
RECOMENDACIONES: ABSTENERSE DE CARNES ROJAS Y DERIVADOS. SUPLENIR PROTEINAS ANIMALES POR PROTEINAS VEGETALES.							

Tėvo Szeligos skiriamo priešvėžinio gydymo aprašymas

– Ar visi farmakologiniai vaistai – „nuodai“?

– Na ne. Taip absoliučiai negalima tvirtinti. Juk yra ir tokių, kurie nesukelia vadinamojo pašalinio poveikio organizmui. Arba beveik nesukelia. Kad toli neieškotumėm, toks vaistas yra aspirinas. Tai cheminis junginys, gaminamas iš gluosnio žievės. Tuo pavidalu yra kaip rožė be spyglių. Deja, tokią mikstūrą sunku nuryti.

Todėl farmakologai buvo priversti ją išvalyti ir tada gavo acetyl-salicilo rūgštį. Taip perdirbtas, vaistinėse atsirado aspirinas. O aš štai į ką taikau: **jei tik galima, farmakologinius vaistus reikia keisti natūraliais arba gaminamais iš augalų. Tai ir darykim.**

Aš prisiminiau tokią atsitikimą.

Kažkada, prieš pat liūčių sezoną, kelias dienas buvau Amazonės džunglėse, netoli Iquitos. Tą dieną turėjau brasta pereiti mažą upelį Rio Negro. Paskui permirkęs kelias valandas broviausi per tankmę. Vakarop patekau į smarkią, labai šaltą liūtį. Naktį praleidau hamake po atviru dangumi, apsiklojęs tik tinklu nuo moskitų. Paryčiais pajutau, kad mane vis dažniau, vis stipriau krečia. „Parsišaldžiau“ – pamaniau ir išaušus, dar prieš pusryčius, išsivirtus ant laužo, būtinai norėjau nuryti kokį nors antibiotiką iš turimos vaistinės.

– Nedaryk šito, – patarė Fernando, indėnas, mano vadovas džunglėse. – Tau skauda gerklę? – teisingai atspėjo. – Palauk, aš tuoj tau ko nors atnešiu!

Kelias minutes buvo dingęs tankmėje. Išgirdau laužiant šakas, paskui tartum žievę skutant mačete. Netrukus Fernando buvo šalia manęs. Atnešė rūdžių spalvos miltelių, kuriuos dar patyrinė tarp delnų ir subėrė į virintą vandenį. Ir „tai“ liepė man iškart išgerti.

Mikstūra buvo karti ir kiek kvėpėjo česnaku.

– Kas tai buvo? – susiraukęs paklausiau.

– Tai **anurio** medžio žievė. Girių antibiotikas. Gerklę nustos skaudėti iki vakaro. O jei ne, tai rytoj gydymą pakartosim. Tačiau jau tikrai nesusirgsi. Galvą dedu...

– Na taip, – pritarė tėvas Szeliga, kai aš baigiau pasakoti. – **Anuris** iš esmės nėra antibiotikas. Bet tai geras pavyzdys. Jūsų vedlys taikliai palygino. Aš tą augalą žinau. Rajone, po kurį aš keliauju, indėnai jį vadina **anakira**. Turi priešūždegiminių, antibakterinių savybių ir, aišku, veikia panašiai kaip antibiotikas. Bet – o tai labai svarbu – nealina organizmo...

– Iš tiesų, geriausias gydytojas yra pats organizmas, – tęsė tėvas Szeliga. – Mūsų užduotis yra tik padėti jam gydytis pačiam. Organizmą reikia kuo labiau stiprinti, ruošti jį savigynei. Jei tik pavyks išjudinti vidinius apsaugos mechanizmus, greit paaškęs, kad jie kur kas veiksmingesni nei įmantriausios šiuolaikinės medicinos procedūros.

– Taigi Jūs ne tiek stengiatės įveikti ligą, kiek mobilizuoti organizmo gyvybines jėgas, kad jos savarankiškai ją nugalėtų?

– Mano įsitikinimu, tai ir yra vienintelis teisingas požiūris. Žmogaus viduje glūdi didžiulis potencialas, ne tik kūrybinis, protinis, bet ir gynybinis. Visa problema yra tai, kaip pažadinti tas dažnai užmigdytas, atbukusias galimybes ir gebėjimus. Atitinkamai paskatintas, organizmas gali gydyti pats save.

– Ir tas paskatinimas yra Jūsų teikiamos vartoti vaistažolės ir kiti augaliniai vaistai?

– Taip. Todėl mano gydymo metodai tokie paprasti ir... – tai šiandien irgi labai svarbu – nebrangūs. Juk vis dažniau daugeliui pacientų neįveikiamas barjeras yra šiuolaikinės medicinos gydymo išlaidos. Deja, daugelio šalių medicinos reforma krypta į tai, kad kuo didžiausia išlaidų suma tektų paciento kišenei. Palyginti su tuo, metoday, kuriuos aš daug metų taikau, yra ir pigesni, ir veiksmingesni.

– Yra ir nuodingų augalų? Ar nebijote perdozuoti?

– Kai kurių ligų atveju tų augalų toksiškumas – jų privalumas. Dėl jūsų minėtų savybių, aišku, tokių preparatų negalima dozuoti lengvabūdiškai, nepasitarus su gydytoju arba prityrusiu žolininku. Panašiai, beje, yra ir su vaistais.

Jūs kalbat apie nuodingus augalus, apie kuriuos paprastas duonos valgytojas žino labai mažai. O ką toks žmogus žino, pavyzdžiui, apie gėles, kurias augina vazonėliuose? Ar jis žino, kad nuodingi yra oleandrai, fikusai, filodendrai, paprasta primulė? Jų lapai, ūgliai, šaknys – tik liečiami ar uostomi, jau nekalbant apie ragavimą – gali sukelti įvairius apsinuodijimus, o pakalnūtės – net imigį.

Gydyti augalais gali tik tas, kuriam puikiai žinomos jų savybės.

Brangus Tėve!

Labai, labai Jums dėkojame už tai, ką Jūs padarėte mūsų vaikui! Pablo tiesiog neįmanoma pažinti! Jūs gražinot jam norą žaisti ir mokytis(...) Paskutiniai tyrimai rodo, kad navikas, kuris buvo jo

pilve, visai sunyko. Bet mes ir toliau duodam jam visus preparatus, kaip buvo Jūsų prirašyta. Tačiau mums atrodo, kad netrukus ir to jau nebereikės. Jūs išgelbėjot mūsų sūnų ir mes už tai esam be galo dėkingi ir labai laimingi! Kai baigsim mišinius, apsilankysim pas jus institute ir tada, Tėve, Jūs nuspręsit, ką mums toliau daryti. Dar kartą nuoširdžiausiai dėkojam ir prašom priskirti mūsų šeimą prie tos grupės žmonių, už kuriuos Jūs meldžiatės... Pablo kasdien apie Jus klausinėja ir taip pat sveikina...

– Aš nesu gydytojas, – pasakė tėvas Edmundas Szeliga baigiantis mūsų pirmam pokalbiui. – Pagal išsilavmimą esu... geologas! Medicinos, fitoterapijos, visko apie augalus išmokau čia, Peru džiuŋglėse. Iš Amazonės indėnų...

Telegrama:

NUOSTABUSIS TĖVE! ULTRASONOGRAFIJA IR TOMOGRAFIJA JAU NERODO GUMBO! ALFAFETOPROTEINAI NEVIRŠIJA NORMOS! DĖKOJAME TAU ŠIMTUS KARTŲ! ATVAŽIUOJAME RYTOJ ANKSTI RYTE.

* * *

– Gydyimo vaistažolėmis paslaptis, – pasakė man sugrįžus iš Peru natūroterapeutas Andrzejus Lochinas, – yra ta, kad pirmą – vaistažolės valo iš organizmo viską, kas jame susikaupia ir trukdo jam funkcionuoti; antra – fitoterapija mobilizuoja imuninę sistemą gintis. O įprasti vaistai veikia visai atvirkščiai. Jie užteršia kraują ir vidaus organus, atima jiems „norą“ priešintis ligai. Tokiu būdu gydymas, užuot padėjęs, organizmui kenkia. Tai gali sukelti negatyvią grįžtamąją reakciją ir, iš pirmo žvilgsnio pasigydzius, susergama kitomis ligomis.

– Ar organizmas gali priprasti prie tam tikrų vaistažolių, kaip pripranta prie kai kurių vaistų ir paskui į juos jau nereaguja?

– Žinoma. Todėl nereikia gydytis tik tame regione žinomomis vaistažolėmis. Šią „dieta“ kiek įmanoma reikia įvairinti. Gydomųjų augalų preparatų iš kito žemyno vartojimas gali būti daug veiksmingesnis negu, kad vartotume augalus iš vienos klimato juostos...

Ar dar yra vilties?

1999 m. sausio pabaiga. Aš vėl sėdžiu lėktuve ir skrendu į Lima. Su manimi yra mano bičiulis Grzegorz Rybinskis, su kuriuo suvalgėm jau ne vieną pūdą druskos. O tą pastarąją dabar suvartosim Pietų Amerikoje. Grzegorz negalėjo patikėti visu tuo, ką aš Lenkijoje jam pasakojau apie tėvą Szeligą, todėl nusprendė pats tuo įsitikinti. Į jį žiūrėdamas aš pats širdyje juokiuosi ir matau save prieš kelis mėnesius. Tada aš taip pat daug kartų sakiau „netikiu“ ir vartydamas ligonių istorijas klinikoje iš nuostabos tryniau akis!

Pastarosiomis dienomis nė minutės nesiskyriau su tankiai prirašytais puslapiais, kuriuos atsisveikindamas gavau iš tėvo Szeliogos. Pasiėmiau juos ir į kelionę. Ilgo skrydžio per Atlantą metu norėjau dar kartą prisiminti egzotinių augalų pavadinimus, kad vėl susitikęs su Tėvu būčiau geriau pasirengęs nei tada. Dabar mane nuo jo skyrė tik keliolika valandų. Be visų daiktų, kuriuos paprastai pasiimam į kelių dienų kelionę, šį kartą vežiausi **daugelio žmonių viltis**. Vežiau Tėvui laiškus žmonių, kurie labai norėjo sulaukti jo pagalbos. Vežiau dramatiškus klausimus: „Ką daryti?“ „Ar dar yra vilties?“ Ir, dažniausiai kartojamą: „Tėve, ar galima pas Tave atvažiuoti?“ Jie surašyti nelygia lūžtančia rašysena. Taip lūžo ir klausiančiųjų balsai...

Tėve, mano smegenyse – neoperuotinas navikas ir dabar praėinu trečią chemoterapijos ciklą. Man 36 m. ir aš esu visai palūžęs. Ar Jūs, Tėve, galėtumėt man kaip nors padėti? Ar dar yra galimybės? Ar galima jungti Amazonės terapiją su chemoterapija?

– Fitoterapiją ir chemoterapiją galima jungti, – pasakė Tėvas per pirmą mūsų susitikimą, peržvelgęs atvežtus laiškus. – Tiesa, mano nuomone, ligonis gali atsisakyti „chemijos“. Kita vertus, aš žinau, kad daugelis žmonių to daryti nenori. Dėl įvairių priežasčių. Ne visai pasitikima augalais, bijoma, kad bus prarastas laikas, kurio jau negrąžinsi, dėl gydytojo spaudimo. Iš savo asmeninės patirties žinau, kad galimybės išgyti didėja, jei pacientas atsisako vaistų. Bet jeigu jis nenori to daryti, mes taip pat jį gydome ir rezultatai anaip-tol nebūna daug blogesni.

– O ar gydymas skausmingas?

– Ne, jokių būdu. Taip pat nebūna jokių pašalinių pasekmių ar kitokių nemalonių simptomų. **Tai yra neinvazinis metodas, kuris pirmiausia turi padėti atpalaiduoti organizmo apsaugos mecha-nizmus.** Tik per pirmąjį etapą – kraujo valymo – gali skaudėti galvą, šiek tiek – raumenis, pykinti, kartais iki vėmimo. Bet tai normalūs simptomai, kurių visada būna, kai organizmas intensyviai detoksikuojamas (iš jo valomi toksinai).

Pradėjus gydymą labai greit praeina ir kiti simptomai, kurie būdingi sergantiems navikais. Pavyzdžiui, staigus liesėjimas. Li-goniai ima priaugti svorio ir kasdien vis geriau jaustis. Tai svarbus reiškinys, kuris mus visada labai džiugina. Nes tai reiškia, jog orga-nizmas pradeda kovoti ir priešintis ligai. O mums to ir reikia.

Dažnai buvo kartojamas kitas klausimas:

Tėve, kiek kainuoja gydymas augalais? Ar jis prieinamas tik naftos šeichams, ar juo gali naudotis normalūs žmonės?

– Gydymas nėra brangus. Aš stengiuosi, kad kiekvienas, kam tik jo reikia, galėtų juo naudotis.

– Kuo pagrįstas pacientų priešvėžinis gydymas?

– Visas gydymo kursas susideda iš kelių etapų ir trunka kelias, kartais keliolika savaičių.

Pirmas etapas paprastai yra organizmo valymas. Iš jo išvalomi visokie nešvarumai ir farmakologijos likučiai, susikaupę vidaus organuose po vaistų vartojimo. Pirmąsias šešias savaites – pagal indėnų receptūrą – paprastai per dvejų savaičių ciklą duodame iš eilės **manayupą, florą de arena** ir **hercampuri**. Visus šiuos vaistus tūkstančius metų vartojo pirai ir machiguengai.

– Valymas – tai tik pradžia...

Kiekvienas gydymas iš esmės yra kitoks. Viskas priklauso nuo to, kur yra navikas ir kokia jo išsivystymo fazė. Tačiau galima pasakyti, kad pirmiausia, mėnesį visiems duodame vilcacorą, o paskui – maždaug 40 dienų – **slibino kraujo – sangre de drago**. Visos šios medžiagos turi priešvėžinių savybių, tačiau veikia kiek skirtingai. Jų kombinacija labai dažnai pasirodo veiksminga.

– Kaip dažnai?

– Aš nenorėčiau čia stebinti procentais ir vardyti konkrečius išgydytų žmonių atvejus skaičiais, kad per daug nevaryčiau į neviltį onkologų. Tik pasakysiu, kad mes gydome visokias vėžio atmainas ir iš esmės – ne taip kaip įprastose medicinos įstaigose – **mums nėra beviltiškų atvejų**.

– Kur kas lengvesnė nei gydymas tikriausiai yra profilaktika...

– Žinoma. Abi minėtos medžiagos – ir **vilcacora**, ir **sangre de drago** – turi puikių profilaktinių savybių. Vartojamos mažesnėmis dozėmis negu gydant, jos tikrai gali apsaugoti nuo piktybinių navikų. Jei dar kasmet kartosime organizmo valymo terapiją vaistų rinkiniu **te indio, manayupa** ir **hercampuri**, galima sakyti, **jau žinosime veiksmingą priemonę, kad nesusirgtume vėžiu**.

Iš Limoje 1970 m. išleisto kečua–ispanų, ispanų–kečua kalbų žodyno, kurį sudarė Juanas Soukupa, Vocabulario de los nombres vulgares de la flora peruana skyriaus.

Manayupa – taip pat manayupana, runa manayupa, pega-pega, kas laikui bėgant buvo iškreipta į **pata de perro** arba **pie de pero (šuns letena)**. Anduose, dažniausiai molingose vietose, nuo tūkstančio iki trijų tūkstančių metrų virš jūros lygio aukštyje augantis augalas. Turi stiprių valomųjų ir atstatomųjų savybių. Inkų laikais jis buvo labai gerbiamas ir jam priskiriamos dieviškos ypatybės. **Manayupa** – kaip nuovirą ar antpilą – galėjo vartoti tik inkų bajorai ar su valdovo dvaru susiję asmenys. **Manayupa**, iki trisdešimt centimetrų aukščio siekiančius krūmelius, auginti buvo griežtai draudžiama žemesnėms klasėms. Už nepaklusnumą buvo baudžiama mirties bausme. Pažodinis to pavadinimo vertimas reiškia: „**Nesuskaičiuojamos yra jo ypatybės, kurias gali duoti žmogui**“. Daugelis kečua indėnų iki šių dienų jungia jį su kalnų

dievybių „apus“ kultu ir džiovintų manayupų glėbius aukoja Andų viršūnėse gyvenantiems dievams.

– Ar tai reiškia, kad jau netrukus tokie augalai kaip vilcacora ir manayupa medicinoje viską pakeis iš pamatų?

– Be abejo. Nors ne tik vilcacora ir manayupa. Manayupa ir vilcacora – tai tik pradžia, taip sakant, ledkalnio viršūnė. Nes dar yra muna–muna, shimbillo, tahuari, huaco blanco, chuchuhuasi, chirisanango, choquetaqio, cola de caballo, yanatananca, arba jau inkų laikais žinomas jaunystę gražinantis augalas, vadinamas winay–wayna. Amazonės miškai yra ateities vaistinė, kurios nesuskaičiuojamose lentynose guli daugybė dar nežinomų vaistų.

Daugiau kaip pusę amžiaus visapusiškai studijavau tuos augalus. Jų jėga ir poveikis – tai jokie burtai, o realybė. Indėnai, jei norėtų, visai neturėtų griebtis paslaptinę užkeikimą, nei tikėti kažkokiais gydančiais dievais. Pakaktų, kad jie tiesiog žino tuos augalus! Pastaruoju metu mes sėkmingai pradėjome gydyti net AIDS!

Tėvas nukėlė nuo lentynos ir padėjo ant rašomojo stalo krūvelę tankiai prispausdintų Amazonės inkų receptų sąsiuvinį.

– Čia aprašyti augalai bus XXI-ojo amžiaus medicinos abėcėlė!

Kryptis – Pietų Amerika

Sužinojęs, jog turės važiuoti į Peru, į Pietų Ameriką, griebėsi už galvos „Net taip toli?“ Atsivertė atlasą.

Tiesą sakant, visada galvojo apie Afriką. Vis arčiau namų, arčiau Europos. O čia netikėtai – Pietų Amerika. Nors, kita vertus, tai jam neturėjo būti toks didelis netikėtumas. Lenkų saleziečiai pagal tradiciją pirmiausia dirbo Lotynų Amerikoje. O jų kaip misionierių veikla Afrikoje dar tik prasidėjo.

Neilgai vartęs atlasą susirado politinį Pietų Amerikos žemėlapi. Peru švietė jame žydra dėmė, kertama kelių didelių upių. Skaitė: „Ucayali, Urubamba, Maranon, Amazonė“ ir vaizduotėje iškart išvydo tarsi kunkuliuojančias laukines tropikų džungles, iki šiol jam žinomas tik iš iliustracijų. „O juk netrukus aš jau būsiu ten ir savo akimis pamatysiu kaip toks miškas atrodo iš tikrųjų! – pagalvojo. – Kaip mane sutiks? Kaip mane priims indėnai? Ką turėčiau padaryti, kad sulaukčiau jų prielankumo?“

Pastarąją mintį labai gerai prisimena. Ji be paliovos jį lydėjo. Tapo devizu, kuris nuolat teikė prasmės jo buvimui Pietų Amerikoje. Kaip misionieriui, toks požiūris nebuvo per daug ortodoksiškas. Nes tikėjimo skleidimas jam niekada nebuvo savitikslis. Nuo pat pradžių savo įpareigojimą jis suprato kaip civilizacijos misiją. Ji turėjo artinti gierių indėnus prie pasaulio, prie šių laikų. Artinti nežeidžiant.

– Peru – ne tik džunglės. Tai dar, kalnai. Ši šalis – Pietų Amerikos miniatiūra, – pasakys po 69 metų, sėdėdamas gėlėse skendin-

čioje vilos terasoje, reprezentaciniame Limos rajone Miraflores. – Ta miniatiūra – milžiniška, penki milijonai kvadratiųjų kilometrų! Ji penkis kartus didesnė už Lenkiją! Čia yra visko: dykumų, snieguotų viršukalnių ir karštų, selva¹ apaugusių žemumų, kurių baltaodis dar nepasiekė. „Jeigu nori pažinti šį kontinentą, atvažiuok į Peru“, – toks turėtų būti turistinių firmų reklaminis šūkis.

– Taip, dabar tikrai žinau, patekti į šią šalį buvo didelė laimė...

Tačiau tada, pačioje pradžioje, kai atsiseikino su gimtaisiais Tychais ir skyrėsi su numylėta Krokuva, to dar nežinojo. Bet vadovavosi mintimi, jog laimę reikia užsitarnauti. Negalima laukti ką atneš likimas. Todėl dar Europoje, skaičiuodamas dienas iki išvykimo už vandenyno, pradėjo mokytis indėnų kečia dialekto skambančio kaip paukščių čiulbėjimas ir kalnų krioklių šniokštimas. Senujų inkų kalbos.

– Tai vienas iš tų sprendimų, kurį paskui jau gyvendamas Pietų Amerikoje, kaip ir dera misionieriui, daug kartų laiminau. Juk šiuolaikinė Peru kadaise buvo inkų valstybės širdis ir nemokant tos kalbos būtų neįmanoma keliauti kalnuotoje vietovėje. Čia buvo Cuzco – garbinga tavatinsujų sostinė – „Keturių rajonų Imperija“ su didingais akmeniniais rūmais, šventovėmis ir gynybinėmis tvirtovėmis, tokiomis galingomis kaip Sacsahuaman. Tai čia, netoliese, buvo ir garsusis Šventasis Slėnis, o dar toliau į šiaurę, ties Urubambos viduriu – Machu Picchu griuvėsiai – puikiai išlikusi dalis paslaptingo miesto, kuriame kitados tikriausiai gyveno inkų išminčiai, strategai, burtininkai ir „amautakuna“, arba gydytojai.

„Amauta“ kečia kalba reiškia išminčių arba mediką. O „amautakuna, – šio žodžio daugiskaita. Tai labai senas žodis, kartu turbūt vienas gražiausių. Taip pat tai pavyzdys, kaip istorija ir tradicijos nubrėžia didžiulį apskritimą. Šiandien žodis „amauta“ yra dalis mūsų instituto elektroninio pašto adreso. Institutas veikia jau trisdešimt metų. Jis nenutraukė saitų su užmiršta inkų medicina, taip pat su indėnų, gyvenančių rytiniuose inkų imperi-

¹ selva – (isp.) drėgnas atogrąžų miškas, užimantis didžiulius Amazonės baseino plotus

jos pakraščiuose, paramedicinos žiniomis. Tokiu būdu vakar ir šiandien susitinka viename taške. Senų seniausias gydymo menas ir po daugelio amžių, kitiems labai netikėtai, imtas vėl gerbti.

Taip, jis žinojo, kad tai truks ilgai, bet, kad taip ilgai – nesitikėjo.

– To nebūtų sugalvojęs net „Užburto kalno“ autorius Thomas Mannas. Iš pradžių buvo sakyta, kad išbūsiu ten trejus metus. O jeigu gerai pritapsiu, rasiu bendrą kalbą, tai galbūt penkerius – tikriausiai ne ilgiau. Bet kad tai turėtų trukti net ilgus septynis dešimtmečius – 69 sausros ir 69 lietingus sezonus? To aš nesitikėjau, nes tada turbūt nebūčiau ryžęsis odisėjai į Naująjį Pasaulį. Būčiau radęs kokį nors pretekstą, kad nereikėtų plaukti.

– Tada, Tėve, niekada nebūtumėt sužinojęs ką praradot. Ir mes nežinotumėm ką praradom...

Aišku, reikėjo drąsos tokiam iššūkiui priimti. Reikėjo labai tikėti Apvaizda, kad priimtum šaukimą „**tame tolimame krašte**“. Pasistenkim tai labai aiškiai suvokti. Pietų Amerika prieš septyniasdešimt metų – tai juk visai ne tas žemynas, kurį šandien pažįstam iš televizijos kanalų „Discovery“ ar „National Geographic Channel“. Kai tėvas Edmundas Szeliga atvyko į Peru, daug to žemyno sienų atkarpų dar nebuvo pasaulyje normaliai nužymėta. Visai nebuvo kelių, nes ten beveik nebuvo ir automobilių. Šalis – viena didelė balta dėmė, ne ką mažesnė nei Aleksandro von Humboldto laikais. Šio keliauninko užrašus iš Pietų Amerikos vienuolis susijaudinęs skaitė dar kraudamasis savo kuklų lagaminėlį prieš didelę kelionę už dar didesnės Didžiosios Upės.

Tai buvo Lotynų Amerika, kurios dar nesieta su Macondo. Gabrielis Garcia Marquezas tada buvo dešimtmetis berniukas ir išpūtes akis klausėsi neįtikėtinų savo senelės pasakojimų. Tai buvo tikra „terra incognita“ be nemlto gyvsidabrio, nuodijančio Amazonės intakus, be garimpeiros¹, be garsios transamazonės autostrados, jungiančios du priešingus žemyno krantus. Žinoma tik dėl nesėkmingų paieškų kelio, vedusio į legendinį, džiunglėse dingusį El Doradą ir iš

¹ garimpeiros – (port.) aukso ieškotojai

kartais spaudoje pasirodančių žinučių apie keisčiausius monstrus, gyvenančius aplink amžinai žaliuojančios bekraštės selvos bedugnę. Juk tai buvo visai kitoks žemynas, apie kurį nieko nežinota.

Kai šiandien žvelgi į pergrūstas Limos gatves, kuriomis siaubingu greičiu skrieja tuntai tartum įnirtusių japoniškų automobilių, kartais imi ilgėtis anų pirmieiviškų laikų. Jie jau niekada negriš.

Jam buvo gaila ir išvažiuoti iš Lenkijos. Lenkija dar taip neseniai tapo nepriklausoma ir taip daug dar buvo joje ką veikti... Jis tik guodėsi mintimi, kad tą nepriklausomą Lenkiją jis neš pasauliui. Ir kartu teiks pagalbą kam jos reikia.

Į kelionės bagažą Humboldto knygos, aišku, netilpo. Šalia Biblijos pasiėmė tik H. Sienkiewicziaus trilogiją. Šias knygas jis garsiai skaitė daugelį metų, kad nepamirštų kalbos.

Tuo pat metu, kaip ir jis, aklo likimo blaškomas, pateko į Naująjį Pasaulį, o gal kiek anksčiau, ten atvyko ir daugiau lenkų. Daugelis jų amžiams liko nežinomi. Ypač tie, kurie atvyko į Pietų Ameriką, europiečiams nelabai palankų žemyną kad ir dėl žemumoniško klimato. Apie kitus labai nedaug žinom. O jis, kaip vienas iš nedaugelio, kuriems pavyko padaryti ką nors iškilais ir tikrai gražaus, gali kalbėti „už juos ir vietoj jų“. Kada nors, o tuo mes visai neabejojam, bus paminėtas kartu su Ignacu Domeyka¹, Edvardu Habichu², Ryszardu Jaxy–Mallachowskiu³ ir Ernestu

¹ *Ignacas Domeyka* (1802–1889) – kalnų inžinierius, mineralogas ir geologas. Vilniaus universiteto auklėtinis, Adomo Mickevičiaus bičiulis. Dalyvavo 1831 m. sukilime Lietuvoje. 1838 m. išvyko į Čilę. Ten sukūrė mokslinius gamtinių turtų eksploatavimo pagrindus ir buvo pripažintas vienu iš labiausiai nusipelnusių žmonių to krašto kultūrai ir mokslui. Jis pagrindė aukštojo mokslo sistemos Čilėje pamatus, įsteigė meteorologinių stočių tinklą ir inicijavo daug geografinių tyrimų, parašė, be kita ko, Araukanijos monografiją. Jo vardu pavadintas mineralas – domeykaitas, jūros gyvūnas – *Nautilus domeykus*, Čilės amonitas (*paleont.*) – Amonites Domeykanus, kalnų grandinė Anduose ir miestas Čilėje.

² *Edvardas Habichas* (1835–1909) – inžinierius ir matematikas. Išvažiavęs į Peru įsteigė Civilinės statybos ir kalnų inžinierių mokyklą.

³ *Ryszardas Jaxa–Mallachovskis* (1887–1972) – architektas, nuo 1911 gyvenęs Peru. 1912–1921 m. – vyriausiasis valstybės architektas, 1927–1958 – Limos politechnikos profesorius. Be kita ko suprojektavo Prezidento rūmus ir Centrinio pašto pastatą.

Peru yra trečia pagal dydį Pietų Amerikos šalis po Brazilijos ir Argentinos

Malinovski¹, kuris už didelius nuopelnus, vienintelis lenkas, pripažintas Peru garbės piliečiu. Jis, tėvas Edmundas Szeliga, El Padre², kaip jį čia vadina, turi galimybę tapti tuo antruoju.

Dar prieš išvykdamas į kelionę jis dažnai sapnuodavo Pietų Ameriką. Regėdavo ją vis aiškiau. Iš pradžių ji skendėjo rūkuose, buvo tokia nereali, pasakiška ir stebuklinga, tarsi iš Amerigo Vespuccio kronikų. Paskui – vis realesnė, artimesnė, beveik ap-

¹ Ryszardas Jaxy-Malinovskis (1815–1899) – geležinkelių statybos inžinierius. Nusipelnė fortifikavęs Callo uostą, suprojektavęs ir pastatęs aukščiausią pasaulyje geležinkelį. Dalyvavo kare prieš Ispaniją ir tapo Peru nacionaliniu didvyriu.

² el padre – (isp.) tėvas

čiuopiama. Daug kartų jis sapnuodavo senyvą vienuolį, vaikštinėjantį tarp tropikų medžių, po tą rojaus sodą vedžiojamą žemaūgio kresno indėno.

– Šiandien žinau, kad tas vienuolis buvau aš pats, – sako šypsodamasis, – o indėnas – piru arba machiguengu genties karys.

Nuo pat pradžių jam atrodė, kad, nors čia važiavo mokyti ir išmokyti, pats taip pat turės galimybių labai daug sužinoti. Jei tik bus išstvermingas ir jo neapleis sėkmė, atras tą visą nežinomą pasaulį. Pasaulį, kuri būtina gražinti žmonėms.

Su ta mintim jis apsiprato ir stengėsi iki jos subręsti kelias savaites plaukdamas laivu. Dar kartą – jau nežinia kuri – pasirodė, kad jūros kelionės puikiausiai įkvepia darbams. Kirsdamas klimato juostas ir tuo pačiu ritmu keisdamas drabužius lengvesniais, labiau perpučiamais, tinkamais tropikams ir saulei, jis jautėsi tarsi iš lėto būtų keitęs odą.

Ir kai po 45 dienų kelionės jūra įplaukė į Callao uosto baseiną jis buvo jau kitas žmogus, nei kelionės pradžioje.

– Kai iš amžino rūko išniro tuščia Peru pakrantė, pajutau, kad prasideda kažkas svarbaus.

Ne tik jam.

Inkų karalystėje...

Iš reporterio bloknoto:

Paskutiniai inkų pagonys gyveno neprieinamiausiose Andų vietose, tarp Amazonės intakų Apurimaco ir Urubambos. Nuo tos Peru dalies, kurią valdė Franciskas Pizarra ir konkistadorai, juos skyrė penkių tūkstančių metrų aukščio kalnų grandinė, ledynai, o toliau – tropikų džiunglės, didžiuliai skardžiai ir granitiniai, mylios gylio, kanjonai. Ten jie pastatė savo šventovę, kurios ispanai niekada nepasiekė. Stulbinamą rezidenciją, nepaprastai ištaigingą. Apie ją pasaulis sužinojo tik 1911 metais, kai amerikietis, kolumbietišku kultūrų tyrėjas Hiramą Binghamas atrado išmirusį miestą Machu Picchu viršukalnės papėdėje. Pasislėpęs didžiojo Urubambos kanjono ramovėje, šiandien jis yra tikra turistų Meka.

– Ten, į inkų karalystę, 1568 m. vienas atkeliavo brolis Diego iš šv. Augustino vienuolyno. Apie tai pasakoja tėvo Calancho „Moralizuojanti Peru vienuolyno kronika“. Mano pirmoji knyga ruošiantis misionieriaus tarnystei. Pirmosios žinios apie Senojo ir Naujojo pasaulio priešpriešą. Paskui skaičiau „Inkų darbus, jų pačių aprašytus“ – indėnišką istorijos versiją. Ji prasideda mitinių senosios sostinės Cuzco įkūrėjų valdymu ir baigiasi visų Vilcabambos valdovų iš inkų dinastijos valdymo laikais. Dar perskaičiau Joano de Santa Cruz Pachacuti „Sakmę apie Peru karatystės senovę“ – žiaurių kovų tarp indėnų genčių kroniką iki susikuriant inkų imperijai. Pagaliau išstudijavau Titu Cusi Yupanqui „Pasakojimus apie Peru nukariavimą“ parengtą Manco Inko sūnaus, o pasakojančią apie jo

tėvo, imperatoriaus Vilcabambos, valdymo laikus. Iš šios knygos aš daugiausia pasimokiau kaip dvasininkas. Čia buvo aprašytos inkų patirtos skriaudos – ir tų, kurie priešinosi konkistadorams, irėjusių į sąjungą su ispanais. Konkistadorai paskui pastaruosius klastingai, be jokio pasigailėjimo žudė. Iš kartos į kartą perduodama nepasitikėjimą baltaodžiais ilgus metus jaučiau ir aš, bendraudamas su įvairiomis miško indėnų gentimis. Jis dingio tik tada, kai aš išmokau jų kalbas – gražias, vaizdingas, poetiškas.

Per džiunglesėjau brolio Diego pėdomis. 68 metus gyvenau tarp indėnų, inkų kultūros paveldėtojų. Dalinausi su jais kasdieniais rūpesčiais, kenčiau alkį, mačiau naujų būtybių gimimą ir jų artimųjų mirtį. Tai buvo abipusio pasitikėjimo ir abipusio tikėjimo savimi kantrių ieškojimų metas. Ypač jų pasitikėjimo manimi. Tai laikiau pagrindu. Tokie buvo mano misijos tikslai. Kaip sako augustinai. „Tikėjimas ieško supratimo“. Prie to pridursiu tomistus: „Protas ieško tikėjimo“. Pamažu sužadinau poreikį kalbėtis. Ir tas dialogas peržengė paprasto patyrimo ribas.

– Pradžia nebuvo lengva. Kai tekėdavo akinamai šviesi saulė arba ryškiai šviesdavo mėnulis, juose pabudavo kažkoks keistas atavistinis ilgesys. Ju širdys suspurdėdavo, jas apimdavo džiaugsmas. Tada jie tiesdavo rankas į dangų tarsi sveikindamiesi ir taip stovėdavo ilgai, nejudėdami. Man tai atrodė nenatūralu, nesupratau šito. Juk jų protėviai garbino Virakočą – dievą, kuris sukūrė inkų pasaulį. Jam skyrė savo šventovę, tarp kitko, tą, kurios jau nėra Cuzco, „Žemės bamboje“ – taip verčiamas šio miesto pavadinimas. Ir tik vėliau aš supratau, kad Saulės ir Mėnulio kultas buvo jų protėvių religija. Paplitusi, beje, ne tik tarp indėnų.

Neįmanoma trumpai papasakoti sielovadinio darbo problemų, su kuriomis susidūriau. Galiu tik pasakyti, kad krikščionybės įtvirtinimas toje didžiulėje Amazonės vargo scenoje, buvo kaip lietus į kietą žemę. Pražysdavo gėlėmis, o paskui, kaip ir mano mokslai – davė vaisių. Buvau laimingas, kai apie mane sakydavo, kad skelbiu tiesą ir teikiu vilties. Tvirtai įsitikinau, kad toje subtilioje kovoje su nuo amžių išsisknijusiomis iliuzijomis ir bandymuose iškiepyti meilę svarbiausia yra tiesa apie žmonių nelaimių priežastis ir pastangos jas apvaldyti. Tai yra šventa. Čia aš ir išvelgiau krikščionybės liudijimą. Vadinau tai „troškinų pamaldumu“ ir „siekių pamaldumu“.

... augalų karalystėje

– Stengiausi, kad tie mano indėnai savo biografiją kurtų protingai, sąmoningai. Mokiau juos, ką reikia daryti, kad per greit negestų produktai, pasakojau apie baltaodžių žmonių gyvenimą, įtikinėjau, kad reikia planuoti savo darbus, apgalvotai ir taupiai ūkininkauti, specializuotis, pavyzdžiui, kad galėtų statyti namus ir panašiai. Ir tikrai ilgainiui jie jau nebepriminė vaikščiojančių skrandžių, veltui vartojančių maistą. Liovėsi gyvenę ta akimirka, diena iš dienos.

Bet ir aš iš jų nemažai mokiausi. Pirmiausia - pažinau gamtą.

Kas nežino, kad Peru indėnai atrado vaistus nuo maliarijos. Vienas pirmųjų mano prašymų buvo parodyti, kaip atrodo chinino medis. Kaip iš jo žievės gaminami vaistai.

Reikia pasakyti, kad iki tol indėnai tik vieną kartą praskleidė labiausiai saugomų paslapčių šydą apie savo gydymo metodus. Vieną iš tų paslapčių atskleidė maliarijos žudomiems konkistadorams. Priemonė prieš tą nepagydomą ligą pasirodė esanti ispanams nežinomo medžio žievė. Tą medį jiems parodė inkai. Po šimto metų Linėjus Peru vicekaraliaus žmonos grafienės Chinchon garbei pavadino medį jos vardu – *chinino* medžiu. Beje, ji buvo pirmoji europietė, išgydyta nuo maliarijos. Netrukus jėzuitai ėmė eksploatuoti stebuklingąją žievę, o jos miltelius, vadinamus chininu, vežė į pasaulį. Peru valdžia mirties bausme baudė už chinino medžio sėklų ir daigų išvežimą. Ir tik po maždaug dviejų šimtmečių vokiečių botanikas Hasskarlas olandų pavedimu nelegaliai pervežė chinino medžio sodinuką iš Peru į Javą. Todėl svarbiausias

chinino medžio žievės gamintojas dabar yra Java, o chininas iki šiol sėkmingai konkuruoja su gaminamais sintetiniais preparatais nuo maliarijos. Tai tarp kitko.

Visas iš indėnų sužinotas naujienas aš katalogavau. Taip pat užsirašinėjau gydomųjų preparatų gaminimo būdus ir jų vartojimą. Suprantama, medžius ir kitus augalus identifikuodavau, jei tik jie buvo žinomi mokslui. Pavyzdžiui, **villca** - medis, iš kurio gaunami migdomieji ir vidurius paleidžiamieji vaistai – tai piptadenia macrocarpa; **kuka** arba **coca** - tai Erythroxylon krūmas, kurio lapuose daug vitaminų ir mikroelementų, o kramtomi su kalcio junginiais veikia raminamai, malšina alkį ir skausmą.

Tokiu būdu pamažu išmokau skirti šimtus medžių, krūmų ir žolių. Po kelerių metų puikiai žinojau, kas tai **canagua** arba Chenopodiaceae, ir kad abu yra iš laukinių balandų šeimos.

Iš tėvo Szeligos užrašų:

Labiausiai mėgstu valandas, kai po visos dienos, praleistos džunglėse, vakare, visame kūne jausdamas pulsuojančią nuovargį, galiu išsitiesti hamake ir pasinerti į saldžią palaimingą meditaciją.

Džunglių tylą kitokia, nei sierros¹ tylą! Saulei nusileidus kalnuose tiesiog nieko negirdėti. Taip tylu, kad kiek pasistengęs žmogus galėtų išgirsti kraują gyslomis tekant ir savo minčių krebždesį. Absoliuti tylą. O čia, paklusę nuolat pulsuojančio, nė valandėlę nesiliaujančio kunkuliuoti gyvenimo ritmu mes esam tarsi kokio milžiniško pabaisos pilve, kur be paliovos kas nors kinta, keičia formas, kas nors perpilama ir perberinama. Ne, tylos čia niekada nebūna. Užtat yra cikadų muzika, sancudos² zvimbimas, šliaužiojančių roplių šlamesys, daugybės mūsų vibracija, tapyrų vilionės, kapibarų krenkštimas, gražiausi pasaulio garsai, gražiausia muzika. O aš esu Jonas banginio žiotyse.

– Mano domėjimasi iš gamtos gaunamais preparatais paskatino štai toks atsitikimas.

Vieną dieną, o tai buvo pirmaisiais mano atvykimo metais, apie

¹ sierros – (isp.) kalnai

² sancudos – (isp.) kitoks moskitų pavadinimas

pusiaudienį išgirdom šauksmą kalnuose. Nuo nedidelės uolos labai toli vienoje perėjoje pamatėm grupę žmonių. Jie iš lėto ėjo stataus šlaito takeliu mūsų link. Nuėjom pasitikti. Tai buvo piemenys. Hamake jie nešė sąmonę praradusį vaikinuką. Jam buvo 15-16 metų. Pamėlęs veidas, ant suspaustų lūpų putos. Ir atsitiko kažkas neitikėtina. Indėnai nė žodžio netarę pasuko į mišką. Aš likau su piemenimis. Sužinojau, kad ryte berniukui įkirto gyvatė ir kad jis suparalyžiuotas. Po kelių minučių indėnai grįžo. Kiekvienas nešėsi po tokį patį augalą. Pirmą kartą nuoviro berniukui davė dar ant tako, paskui jau mūsų gyvenvietėje. Vakare jaunuolis atsimerkė. „Gyvensi“ – pasakė jam. Tuo nuoviru jį girdė visą naktį. Ryte jis jau valdė rankas ir kojas. Pusiaudienį, kartu pavalgęs, su piemenim išėjo atgal.

Tada iš Limos parsišūsdinau „Corpus Hippocraticum“ puikų medicinos tėvo veikalą, kuriame aprašyta apie 300 vaistų, iš jų beveik 200 augalinių. Norėjau sužinoti, kaip kadaise, prieš keturiolika amžių, gydyta vaistažolių nuovirais, antpilais, tirpalais, tepalais ir panašiom priemonėm. Fitoterapija sena kaip pasaulis.

Iš reporterio bloknoto:

*Fitoterapijos lopšys, tuomet vienintelės ir per amžius nepa-
mainomos medicinos praktikos vieta buvo Egiptas. 19 a. rastame
Eberso papiruse – beveik 900 receptų, Egipto dvasiškių rekomen-
duojamų įvairiausių ligų ir negalavimų atvejais. Žinias apie gydo-
muosius augalus Babilonas ir Asirija perėmė, kaip teigia doku-
mentai, prieš 3 tūkstančius metų. Vėliau jos pateko į Graikiją ir
Romą. Tik ten fitoterapiją imta vaduoti iš šventyklų, nusikratant
prietarų ir buriamųjų ritualų. Pirmieji pasaulietiniai gydytojai
pasirodė Atėnuose. Tai buvo išsilavinę gamtininkai ir filosofai.
Kovoje už mokslinį – ne magišką – gydymo pobūdį daug nusipel-
nė garsus matematikas Pitagoras. Taip pamažu žlugo mitai,
užkalbėjimai ir gydymas burtais.*

Brangus Tėve!

*Aš manau, kad tai tikrai buvo palaiminga valanda, kai Jūs
ėmėtės tų augalų! Kai tik išvydau Jus institute, pagalvojau, kad tai
turės poveikį! Šiandien jau tikrai žinau, kad taip ir yra! Tiesiog*

kiekvieną dieną aš vis geriau jaučiuosi! Skausmo ir spaudimo žarnyne jau beveik nejaučiu. Iš pradžių, geriant pirmą mišinį, man svaigo galva ir jaučiausi ne per geriausiai. Bet ištvėriau, nesuabejojau. Prisiminiau, kaip Jūs, Tėve, sakėte, jog taip gali būti. Paskui, antrą gydymosi mėnesį, pastebėjau žymų pagerėjimą. Nebeliesėju ir jaučiuosi vis stipresnis. Grįžo noras gyventi ir tikėjimas, kad tą ligą galima įveikti. Gydymą tęsiu kol visiškai pasveiksiu.

Linkiu Jums visų pirma sveikatos, kad ir toliau galėtumėt padėti tokiems kaip aš. Ir esu tikras, jog kaip ir šv. Pranciškus, kuris kadaise kalbėjosi su gyvūlėliais, kada nors ir Jūs, Tėve, taip gerai išmanantis augalus ir jų subtilias sielas, būsit paskelbtas šventuoju, į kurį tikintieji kreipsis maldomis, prašydami sveikatos sau ir savo artimiesiems.

Iš reporterio bloknoto:

Žingsnis šiuolaikinės medicinos kryptimi buvo Paracelsuso tyrimai. 16 a. pirmoje pusėje jis ieškojo būdų, kaip iš gydomųjų augalų išskirti tuos junginius, kurie veikia žmogaus organizmą. Paracelsusas manė, kad gydymo esmė yra medžiagos, gaunamos cheminiais būdais iš gydomosiomis savybėmis pasižyminčių augalų. Aktyviosios medžiagos išskiriamos jų tyrimų metu. Neabejotinai nemažos reikšmės jo atradimams ir ieškojimams pagarsinti turėjo spaudos išradimas. Nuo tada fitoterapija ėmė priklausyti medicinai, kuri rėmėsi organinių medžiagų sinteze ir laboratorijose gaunamais preparatais.

– Man nežinomas žoles, medžių žievės su jų sultimis, lianas, šaknis, gėles, lapus, sėklas ir vaisius aš iš džiuuglių siūsdavau į Limos saleziečių vienuolyną. Iš ten mano broliai siūsdavo mėginius San Marcoso universiteto laborantams. Taip tyrėme tiesiog kiekvieną stiebelį. Jei tik pažindavau, sakykim, chillci, mokslui nežinomą augalą karčiais ir lipniais lapais, iškart siūsdavau jį į Limą. Natūralių juose esančių cheminių elementų tyrimų duomenis paskui įrašydavau į savo dokumentus. Juos papildydavau visokiais užrašais, pastebėjimais, lyginimais, išvadomis. Ilgus metus aš taip pat studijavau įvairių medicinos sričių akademinius vadovėlius. Tas žinias nuolat gilinu, vienuolyne gaunu aktualią amerikiečių mokslinę periodiką.

Grižimas prie fitoterapijos¹

– Laikui bėgant supratau, kad žavėjimasis sintetiniais vaistais medicinos pasaulyje ėmė blėsti, kai buvo pastebėtas pašalinis poveikis, kurį sukelia chemija. Pasekmės būna pragaištingos ir nepataisomos žmogaus organizmui. Ir tik tada visi suprato, kad kovoje už žmonių sveikatą akademinė medicina, davė ne kažin kiek naudos. Didžiuliai kiekiai naujų sintetinių vaistų visai nesaugojo žmonijos nuo ligų. Tiesiog atvirksčiai. Silpnindami imuninę sistemą, vaistai silpnino ir organizmo atsparumą įvairių bakterijų ir virusų poveikiui. Darė jį bejėgį prieš atsirandančias išsigimusias ląsteles. Jis nesugebėjo įveikti įvairių organų sutrikimų. Tokia galinga ir kartu tokia bejėgė medicina atsidūrė kryžkelėje. Gydytojai ėmė mąstinti, kuriuo keliu eiti. Vis daugiau jų, nepamiršusių Hipokrato priesaikos, buvo linkę į fitoterapiją, naujus augalų tyrimus. Augalai nekenkia, o sėkmingas gydymas jais, ypač nepagydomų ligų, kelia norą pasukti tuo keliu.

Taip didėjo mano žavėjimasis džiuuglių gamta, o kartu daugėjo ir patyrimo. Gimė Andų fitoterapija. Lyginant ją su medicinos mokslais, galima visiškai tvirtai pasakyti: jeigu sintetiniai vaistai ne kartą nepadėjo sustabdyti ligos proceso, nes juose trūksta kokios nors būtinos sudedamosios dalies, tai natūraliuose vaistuose jų yra tiek, kad organizmas, funkcionuodamas kaip homeostatas², išsirenka iš jų tai, kas jam reikalingiausia. Todėl žavėjimasis sintetiniais vaistais blėsta. Chemija ima užleisti vietą natūraliai medicinai. Nusileidžia

¹ *fitoterapia* - (*gr.*) gydymas vaistažolėmis, augaliniais vaistais

² *homeostatas* – organizmo vidaus terpės dinaminė sistema, išsilaikanti tarp leistinų ribų (temperatūra, slėgis), kai kinta išorinės sąlygos

jai tik dėl to, kad, nepaisant nestabdomos mokslo raidos, vis dar nepavyksta atrasti struktūrų, kurios būtų gamtos kūrinys.

Tačiau akademinė medicina vis dar nepasitiki natūraliais augaliniais vaistais. Daugybė jų, nepaisant patikimumo, iki šiol nerado vietos vaistinėse. Daugybė ten pateko po ištisų amžių, pavyzdžiui, indų liaudies medicinoje 3 tūkstančius metų vartojamų rauwolfia medžio substancijų oficiali medicina nepripažino net iki 1931 m. Tada du indų medikai iš to medžio šaknų išskyrė grynus alkaloidus, kurie paskui buvo kruopščiai farmakologiškai ištirti. Pasirodė, kad jie labai veiksmingai mažina kraujospūdį. Po dvejų metų žinoma firma Ciba pagamino iš jų vertingą, preparatą nuo padidėjusio kraujospūdžio – serpazilį. Senų seniausias augalinis vaistas netrukus susilaukė visuotinio pripažinimo viso pasaulio klinikose. 3 tūks. metų laukė, kol bus pripažintas, ir daugiamečių kinų žemės augalas ženšenis, turintis regeneruojamųjų savybių. Panašiai buvo ir daugiamečiam Afrikos augalui mandragorai, kurio šaknys šiandien sėkmingai vartojamos gydymo tikslams. Kitoks pavyzdys galėtų būti amžinai žaliuojantis Indijos medis, vadinamas įvairialapiu miegaliumi. Iš šio medžio sėklų gaunamu aliejumi indai nuo amžių gydė raupsuotuosius, kai akademinė medicina atkakliai tvirtino raupsus esant nepagydoma liga. Tik 1921 m. susidomėta vienu leprozoriumu, kuriame užregistruota daug išgijimo atvejų. Ten buvo gydoma čaulmugro aliejumi. Nepaisant naujo gydymo sulfanitamidais, iki šiol čaulmugro aliejus taip pat gerai gydo raupsus, ne blogiau nei minėti vaistai. Be to, jo pranašumas tas, kad yra nepalyginamai pigesnis. Tad daugelio tropikų kraštų plantacijose nuolat auginamas įvairialapis miegalius.

Mokslininkai mano, kad turi praeiti 20 metų, kol augalinės kilmės gydomasis produktas iš miško pateks į rinką. Vienas iš pavyzdžių gali būti kurara, kadaise vartota tik džunglėse, kur indėnų medžiotojai ja užnuodydavo strėles. Kurara gaunama iš saku vieno vijoklio, kurio lotyniškas pavadinimas *Chondrodendron tomentosum*. Tai šiandien nepaprastai veiksminga priemonė raumenims atpalaiduoti. Farmakologai nustatė, kad vijoklio sakuose randamas alkaloidas, vadinamas D-tubokurarina, gelbsti gyvybę žmonėms, ištiktiems spazmų nuo stabligės ir astminio paralyžiaus. Prieš 20 metų atrastą D-tubokurarina visą pasaulio chirurgai vartoja kaip neįkainojamą vaistą operacijų metu, kai reikia atpalaiduoti raumenis.

Pirų ir machiguengų paslaptys

– Daugiausia aš išmokau iš pirų nuo Urubambos aukštupio ir iš machiguengų, gyvenančių ties Ukajalos vidurine dalimi. Tačiau daugiau vis dėlto iš pirų, su kuriais – aš nebijau to pasakyti – mes seni draugai ir labai vieni kitais pasitikime. Aš juos dažnai lankau, kai tik galiu ir kai leidžia orai. Mažiausiai dukart per metus. Machiguengus, deja, kiek rečiau, nes jie gyvena giliau džiunglėse.

– Gal pradėkime, Tėve, nuo tų bendriausių taisyklių, kurias Jums išdavė indėnai...

– Pirmą – **jeigu gydomasis augalas – medis, tai daugiausia gydomųjų savybių yra jo žievėje. O jeigu toks augalas krūmas, gydomosios medžiagos kaupiasi pirmiausia jo šaknyse. Antra – universaliausias vaistų pavidalas – nuoviras. Paprastai jį gerti reikia tris kartus per dieną, maždaug po ketvirtį litro...** Iš tų dviejų taisyklių kyla trečia, indėnų vaistai paprastai būna šaknų arba žievių nuovirai. O jei gerai nežinom, kokį augalą vartoti tai ligai gydyti, privalome griebtis priemonės, gelbstinčios po nuodingo šliužo įkandimo. Priešnuodžiai paprastai yra kaip panacėja ir jie labai plačiai taikomi.

– Apie kokius priešvėžinius augalus Jums pasakojo burtininkai?

– Pirmiausia apie visų Amazonės gydomųjų augalų karalienę, jau minėtą **vilcacora**. Jos lotyniškas pavadinimas – *Uncaria tomentosa*, ispaniškas – una de gato. Tai šventas inkų vijoklis, kurį vartoti kitados buvo leidžiama tik valdovui ir jo šeimos nariams. Jau 7-ajame dešimtmetyje Neapolio universitete mano pavedimu atliktas

kruopštus cheminis tyrimas, kuris parodė, kokia unikali šio augalo alkaloidų ir glikozidų sudėtis ir, kad jie blokuoja daugelio vėžio atmainų raidą. **Kelių gramų vilcacoros pita drožlių nuoviras tris kart per dieną po ketvirtį litro yra nepaprastai veiksmingi vaistai net įsisenėjusių piktybinių navikų atveju.** Tas nuostabus augalas atveria medicinai visai naujas perspektyvas!

Iš dr. Aguirre Changa, Santa Beatriz poliklinikos Lince direktoriaus referato, paskelbto per II Tarptautinį tradicinės ir alternatyvios medicinos seminarą Limoje:

Cheminės analizės ir stebėjimai (...) patvirtina augalo indėnišku pavadinimu vilcacora, daugiapusį ir neįprastą poveikį žmogaus organizmui. Klinikų patirtis rodo, kad tas augalas yra labai geras antioksidantas, pasižymi priešvėžiniu poveikiu, o sergant piktybiniais navikais užkerta kelią metastazėms ir sukelia jų nykimą. (...) Šiame augale gausiai susikaupę glikocidai suteikia jam priešūždegiminių ir priešvirusinių savybių. Padeda gamintis baltiesiems kraujo kūneliams, stimuliuoja imuninę sistemą ir skatina fagocitozę – organizmo gebėjimą virškinti yrančių audinių liekanas

DESCRIPTION	
Properties/Actions:	Antibacterial, Antimutagenic, Antioxidant, Anti-inflammatory, Antitumorous, Antiviral, Cytostatic, Depurative, Diuretic, Hypotensive, Immunostimulant, Vermifuge
Phytochemicals:	3beta,6beta, 7-Acetoxydihydroxomiline SD CCO, 19alpha-trihydroxyurs-12-en-28-oic-acid, 5alpha- carboxystricosidine, Acetyluncaric-Acid PL JSG, Adipic-Acid, Alloisopteropodine, Allopteropodine, Angustine, Campesterol, Carboxystricosidine, Catechol BR AYL, D-Catechin, DL-Catechol, Catechutannic Acid, Beta-sitosterol, Corynantheine, Corynoxene, Dihydrocorynantheine, Dihydrocorynantheine-n-oxide, Dihydrogambirtannine, Ellagic Acid, L-Epicathechol, (-)-Epicathechin, Gallic-Acid, Hanadamine, Hirsutine, Hirsuteine, Hirsutine-N-Oxide, Hyperin, J-ISO-19-EPI-Ajmalicine, Isocorynoxene, Isomitraphylline, Isopteropodine, Isorhynchophylline, Isorhynchophylline-N-Oxide, Isorotundifoline, Ketoucaric-Acid, Mitraphylline, 11-Methoxyyohimbine, Oleanolic-acid, Ourouparin, Oxogambirtannine, Pteropodine, Quinovic-acid-3beta-o-(Beta-d-glucopyranosyl)-(1->3)beta-d-fucopyranosyl-(27->1)beta-d-glucopyranosyl-ester, Quinovic-acid-3beta-o-beta-d-fucopyranoside, Quinovic-acid-3beta-o-beta-d-fucopyranosyl-(27->1)beta-d-glucopyranosylester, Quinovic-acid-3beta-o-beta-d-quinovopyranoside, Rhynchophylline, Rotundifoline, Speciophylline, Stigmasterol, Uncarine, Uncarine-f, Ursolic-acid

Cheminė vilcacoros sudėtis

ir svetimkūnius. Tai stiprina apsaugines organizmo jėgas ir labai pagerina net ir sunkiausių ligonių sveikatos būklę.

– Su kuriais indėnais jūs labiausiai susigyvenot?

– Su pirais. Tai labai inteligentiška gentis. Ir nors praeityje buvo kitaip, – dabar jie labai taikiai nusiteikę. Pirai perėmė tam tikrus baltųjų civilizacijos elementus, o kartu išsaugojo tai, kas jų tradicijose vertingiausia. Nuoširdūs ryšiai sieja mane su pirais dar nuo prieškario, taigi nuo neatmenamų laikų. Aš buvau jiems artimas, jie man taip pat – turbūt dar nuo tada, kai Cuzco saleziečių kolegijoje ėjau direktoriaus pareigas. Iš ten iki jų buvo palyginti netoli. Eidavau į jų giriomis apaugusius kalnus keliskart per metus ir būdavau su jais ištikus mėnesius. Norėdamas pelnyti jų simpatijas, net išmokau kelis šokius. Taip pat dalyvaudavau įvairiose varžybose. Šaudydamas iš „orapūtės“ (ilgai treniravausi) kažkada net laimėjau rungtynes, kuriose dalyvavo trijų gretimų kaimų gyventojai. Čiabuiviai tai iki šiol prisimena. Visa tai mus labai suartino.

Iš reporterio bloknoto:

Pirų gentyje dabar yra apie šešiolika tūkstančių žmonių. Gyvena abiejose Urubambos aukštupio pusėse. Praeityje juos labai persekiojo aukso ieškotojai ir kaučiuko rinkėjai. Palyginti su kitomis Peru Montanos indėnų gentimis, šie kur kas labiau prisirišę prie žemės ir dirba žemės ūkyje. Kaip negausūs Amazonės aukštupio gyventojai, jie taip pat verčiasi puodininkyste. Mėgsta tatuiruoti savo kūną, o veidus genties švenčių proga dažosi raudonai. Tam jie naudoja dažus iš waipiri, augalo, dar neseniai buvusio pagrindiniu mainų prekybos su kaimyninėmis gentimis objektu. Kiti vertingi reikmenys, pakeičiantys pinigus, yra vaistažolės ir augalai, apie kurių tinkamumą vartoti jie puikiausiai nusimano.

Iš tėvo Szeligos užrašų:

Šiandien mačiau kažką nepaprasta. Ėjau per mišką. Ne takeliu, o per tankmę, gana nesunkiai įveikiama. Ėjau vienas, todėl įdėmiai stebėjau, kad neprarasčiau orientacijos ir rasčiau kelią atgal. Nepaisant to, ėjau greitai. Staiga už keliasdešimties metrų prieš save pamačiau kažkokį indėną. Jis ėjo ta pačia kryptimi, kaip ir aš. Buvau jį bėpasivejęs. Jau norėjau pasisveikinti, bet... netekau žado. Indėnas

Iš Cuzco tėvui Szeligai buvo arčiau iki pirų, negu iki machiguengų

kažką pamatė, sustojo ir sustingo. Nors mus ir skyrė nemažas tarpas, iš jo išvaizdos supratau, jog tai, ką jis išvydo, sukėlė jo nuostabą ir pagarbą. Jis kiek pasitraukė ir puolė ant kelių... prieš žydintį augalą. Ėmė lankstyti! Tai truko kelias minutes. Paskui atsistojo ir ėmė lėtai, švelniai šokti aplink augalą. Po tos adoracijos jis nuėjo toliau.

Augalas buvo nuostabus. Jo žiedai priminė milžinišką, plokščiasparnę plaštakę. Mačiau jį pirmą kartą. Supratimo neturėjau, kaip jis vadinasi. Indėnų irgi nedrįsau klausti, nes supratau atsitiktinai pamatęs tai, ko niekada neturėjau matyti...

– Machiguengai, – sako Tėvas, – mane stebino pirmiausia tuo, kad jie beveik visai nesirgdavo. Tik jų vaikai sirgdavo įvairiomis ligomis nuo parazitų, na ir, žinoma, avitaminoze.

– O navikai? Ar indėnai dažnai sirgdavo vėžiu?

– Ne! Ir tai taip pat man buvo didelis netikėtumas. **Navikai jiems buvo iš esmės nežinomi.** Tačiau jei pasitaikydavo – labai retai! – susirgti vėžiu, indėnai, mano dar didesnei nuostabai, sugebėdavo jį gydyti. Mokėjo priversti ligą trauktis! Tai jie darė neabejotinai sėkmingiau, nei šiuolaikinė medicina skalpeliu ir chemoterapija.

– Kokiu būdu jie gydė vėžį?

– Gana paprastai! Iš machiguengų sužinojau, kad nuo navikų padeda tie patys augaliniai preparatai, kurie gelbsti ir nuo nuodingos gyvatės įkandimo. Ypatingas šių augalų savybes, kaip jau minėjau, patvirtino ir cheminiai tyrimai.

Iš reporterio bloknoto:

Indėnus machiguengus sutikau 1988 m. ties Ukajalos upės viduriu. Tai viena iš paskutinių genčių, kuri buvo pažinta XX a. pradžioje Peru Montanoje. Šie indėnai giminiuojasi su shipibo gentimi ir su garsėjančiais ypatingu žiaurumu ir karingumu kampais. Šiuo metu jų yra apie 14 tūkst., jie gyvena mažomis grupėmis, kurias sieja kraujo ryšys. Išsimėtę neprieinamose džiunglėse, paprastai netoli kokios nors upės, verčiasi medžiokle, žūkle ir labai primityviu žemės ūkiu. Jų kaimai – tai paprastos trobos ant rąstų. Jų pagrinde – ratas arba stačiakampis. Machiguengai dar prieš 50 metų buvo smerkiami už ritualinį kanibalizmą ir už nežmonišką elgesį su savo užmuštais kovose ar susirėmimuose priešais. Šiandien jie – nenuilstantys miško gėrybių rinkėjai ir demblių bei pintinių pynimo meistrai. Jų šamanų

tradicijos labai išstobulintos ir tarp kaimyninių genčių pelnė jiems puikių gydytojų – burtininkų šlovę. Esą jie gali net lietų sukelti.

* * *

– Indėnų šamanai užgesino didelį miško gaisrą? – kažkada Lenkijoje susidomėjęs klausiausi vyriausiojo „Nieznany świat“ redaktoriaus Mareko Rymuszko pasakojimo apie indėnus yanomami, giminingus machiguengams.

– Užgesino... Be sraigtasparnių, putų, chemikalų ir asbesto kombinizonų. Įsivaizduoji? Amazonės giriose, Roraima valstijoje, šešis mėnesius nebuvo nė lašo lietaus. Tropikų džiunglės, paprastai persunktos vandens kaip kempinė, tąsyk buvo išdžiūvusios kaip skiedra. Pasekmės pasirodė labiau nei katastrofiškos. Nuo 1988 m. pradžios Brazilijos šiaurėje siautėjo didžiuliai miškų gaisrai, kurių niekas negalėjo suvaldyti. Kovui baigiantis Venesuelos pasienyje ugnyje jau skendėjo arealas, plotu prilygstantis Belgijai! Ten gyvenančių indėnų kantrybė baigėsi, kai kilo grėsmė jų medžioklės plotams... **Nusprendė ilgiau nelaukti stebuklo** ir... prisiminė savo žinias, perduodamas iš kartos į kartą.

1988 m. kovo 30 d. į yanomami rezervatą caiapoi ir xavante genčių vadai atvyko atlikti lietaus ritualo. Indėnai persikėlė į kitą sąmonės būseną ir ėmė melstis, giedoti ir šokti. Pirmiausia išsikvietė Xapori dvasią, kad išsklaidytų dūmus, nes šie kenkė jų vaikų sveikatai; paskui kreipėsi į Baruną – ugnies dvasią, ir į Faraminį – lietaus dvasią. Ir žinai, kas atsitiko? Kitą dieną prieš vidurdienį prapliupo didžiausia liūtis. Be paliovos lijo keturias valandas. Pliaupė kaip iš kibiro. Tokios liūtis neprisiminė net seniausi indėnai! Tiek savaičių siautėjęs gaisras buvo užgesintas per vieną dieną.

– Neįtikėtina!

– Taigi! **Tokius dalykus indėnai sugeba!** – sakė Marekas. – Tai joks atsitiktinumas! Šiandien jau žinom, kad ekstazės apimti indėnai šokdami sukelia vibraciją, kuri bangos ilgiu artima vadinamosioms Schumanno bangoms. O Schumanno bangos atsakingos už atmosferos frontų formavimąsi ir tiesiogiai veikia tai – bus lietus ar sausra.

Meteorologijos srityje tai buvo „Amazonės“ sensacija. Ta tema paskui buvo sukurta daugybė literatūros. **Kodėl dabar panaši sensacija negalėtų nutikti tradicinės medicinos srityje – gydant AIDS ir įveikiant navikus?**

AIDS: pirmas išgydytas šešetas

– Visoje Peru nėra kito žmogaus, kuris taip gerai kaip tėvas Szeliga pažintų Amazonės indėnų mediciną, – sako daktarė Martha Villar, dirbanti Peru sveikatos ministerijoje, lenkų saleziečio mokinė. – Bet Padrės kaip gydytojo sėkmę iš dalies tikriausiai lemia jo nepaprasta asmenybė. Tėvas Szeliga – tai medicinos fenomenas, ir augalai, kuriuos jis skiria savo pacientams, tokie veiksmingi dar ir todėl, kad... **juos lieté jo rankos!**

– Tėvas turi ypatingų savybių gydyti žmones?

– Be abejonės. Ar jūs nepastebėjot, kad jam esant jaučiatės kur kas geriau?

– Taip, man tikrai taip atrodė. Bet ar jūs nesibaiminat pareikšti tokią nuomonę, šiaip ar taip, būdama tradicinės medicinos atstovė?

– Nė kiek. Juk negalima nematyti faktų, kurie tokie akivaizdūs.

– Ko nors panašaus aš tikrai dar nebuvau mačiusi, – sako viena pacienčių, laukiančių prie tėvo Szeligos kabineto. Nenorėjusi prisistatyti.

– Nuo ko jūs gydotės?

Moteris krūptelėjo ir valandėlę nutilo.

– Turėčiau papasakoti?

– Būtų gerai...

Ir vėl stoji trumpa tylą.

– Na, gerai... pasakysiu – aš gydausi nuo AIDS...

– Iki šiol mes jau išgydėm šešis AIDS ligonius, – sako tėvas Szeliga. – Keturiolika kitų pacientų gydosi pagal mano skirtą kursą

ir, nors iki gydymo pabaigos dar kelios savaitės, matom labai aiškų pagerėjimą. Rezultatai tiesiog džiugina – jie geresni, negu iš pradžių buvo galima tikėtis.

– Ką tai reiškia – kad šeši pacientai buvo išgydyti nuo AIDS?

– Tai reiškia, kad pacientų su visais AIDS požymiais – o ne tik infekuotų – virusų koncentracija kraujyje taip sumažėjo, jog jų praktiškai neįmanoma aptikti. Mes nesakom, kad virusai visai išnyko. Esam atsargūs. Tik konstatuojam, kad jų lygis nukrito žemiau pastebimų pėdsakų.

– Ar tai tikrai stabilus reiškinys? Ar virusų kiekis po kiek laiko vėl nepadidės?

– Iš pradžių mes taip pat tuo abejojom. Bet mūsų stebėjimai rodo, kad taip nėra. Minėtus pacientus mes nuolat stebim. Netrukus parengsim specialų raportą ta tema.

Iš tėvo Szeligos užrašų:

Manęs niekad neatgrasė tai, kad Amazonės augalų cheminė sudėtis taip sunkiai nustatoma. Man nekilo noras viską mesti dėl to, kad nuo tų vijoklių, žolių ir gebenių atgrasydavo kitus. Pastarieji dažnai palikdavo tyrimus, viską mesdavo pusiaukelėj, kadangi daugumos vietinių augalų cheminė sudėtis tokia paini ir sudėtinga, kad dar nėra tokios tikslios aparatūros, jog būtų galima medžiagą išskaidyti elementais ir ištirti. Labai dažnai būna sunku nustatyti, kas iš tikrųjų gydo ir kodėl. Todėl, laikantis galiojančių įstatymų, beveik neįmanoma iš šių augalų gautus preparatus pripažinti vaistais.

– Tikra tiesa, kad formalūs reikalavimai medicinos eksperimentams kaskart didesni, – sako tėvas Szeliga. – Tai, ką mes darom, galbūt ne visada juos atitinka, kadangi mes neturėjom kontrolinės grupės. Ir ne todėl, kad norėtumėm ką nors pagražinti. Tiesiog mes ir patys nesitikėjom tokių gerų ir aiškių rezultatų.

– Ar tai negalėjo būti savaiminiai pasveikimai? Stebuklingi? Nepaaiškinami?

– Šeši tokie išgijimai per trumpą laiką? Juk net stebuklui, sutikime, ar tai nebūtų per daug stebuklinga? Ar ne geriau būtų priežasties ieškoti kur nors kitur – kaip tik taikytoje terapijoje, o ne antgamtiniuose reiškinuose? **Ar gindamiesi faktų nepuolėme į kitą kraštutinumą – magiją ir misticizmą?**

PERIODO		PLANTAS MEDICINALES			
MESES	DIAS	NOMBRE POPULAR	PROPIEDADES	PREPARACION	DOSE
I'	30	Mueyapu	Depresiva y desinfectante	Cocimiento: 2 cucharadas en 1 litro de agua, hervir de 7 a 7 minutos. Cuba	3 veces diarias, en cualquier momento.
		Tahuari	Desinfectante	Cocimiento: 1 cucharada en 1 litro de agua fría, hervir de 20 a 30 minutos. Cuba	Tahuari 1 taza diarias, antes de los almuerzos.
		Uña de Gato	Antiinflamatoria, antihemorrágica, inmunomoduladora y antiviral	Cocimiento: 2 cucharadas de la planta crujiente en 1 litro de agua, hervir de 20 a 30 minutos. Cuba. De preferencia preparar tesa por tesa.	3 veces diarias, lejos de los alimentos.
		Sangre de Drago	Fluorecente y desinfectante	Diluir en 7 cucharadas de agua fría	3 veces diarias, en ayunas (1)
II'		Tahuari	Miel	Miel	Miel
		Uña de Gato	Miel	Miel	Miel
		Uña	Desinfectante	Cocimiento: 30 g en 1 litro de agua fría, hervir 30 minutos. Cuba	3 veces diarias, en cualquier momento.

Tėvo Szeligos skiriamas gydymas nuo AIDS

Iš tėvo Szeligos užrašų:

Indėnų tikėjimas magija, dvasiomis ir demonais is pradžių mane tik juokino. Tačiau kuo labiau juos pažinau, kuo daugiau naktų praleisdavau džiunglėse, hamake, trobose ant rąstų, klausydamasis girios garsų, tuo geriau ėmiau suprasti jų sielas ir jų mąstymo būdą. Taip, mąstymo. Nes jie taip pat mąsto. Stebi, kas vyksta aplinkui, ir daro tai kur kas jautriau už mus! Aišku, kad jie gyvena visai kitaip suvokdami pasaulį. Bet tie jų vaiduokliai, vampyrai, demonai – tai tik kitaip apibūdinti fiziniai ir dvasiniai reiškiniai. Iš esmės mūsų mokslas su savo mikroskopais, integralais ir diferenciniais skaičiavimais nuo jų magijos labai nedaug skiriasi. Dažnai tai būna tos pačios sampratos, tik kitaip aprenktos. Vilkinčios egzotiškesniais rūbais, todėl mums atrodo svetimos ir nesuprantamos...

– Tėve, ar Jūs nesibaiminot, jog kas nors gali Jums prikišti, kad per tuos prie selvos praleistus metus per daug persiėmėt pagonybe ir ėmėt garbinti indėnų burtininkus?

– Aš tiesiog visuomet stengiausi – ir dabar stengiuosi – būti atviras tam, kas yra priešais mane. Kitam asmeniui, žmogui... Bet iš tikrųjų kartais – net iš tų, iš kurių mažiausiai galėjau tikėtis, iš misionierių – teko tokių nuomonių išgirsti.

– Ar buvo kalba apie sandėrį su velniu?

– Laimė, taip blogai dar nebuvo... Laužo taip pat niekas nekūrė... Į tai aš visuomet turėjau vienintelį atsakymą: „Pažinsite juos iš vaisių“. O vaisių yra. To niekas nepaneigs. Tad yra ir priitarimas. Ko daugiau reikia?

– Kaip gi atsitiko, kad indėnai, kurie patys AIDS neserga, parodė Jums augalus, kurie sėkmingai įveikia tą ligą?

– Tai, kad tam tikri augalai gali būti veiksmingi gydant AIDS, buvo mano paties prielaida. Rėmiausi kitais, bendresniais dėsningu-
mais. Eksperimentinis AIDS gydymas, kurį mes neseniai pradėjom institute, kol kas įrodo, kad mano hipotezės buvo teisingos. O rezultatas toks, kad šiandien **Limos gatvėmis vaikšto keli pacientai, kurie turbūt pirmieji pasaulyje buvo išgydyti nuo AIDS...**

Telegrama:

TIKĖJAU TĖVU, DABAR TIKIU DIEVU! PLAUČIŲ
UŽDEGIMĄ ĮVEIKIAU PAPRASTU ANTIBIOTIKU. GYVENU!

– O kokie augalai gydo AIDS?

– Tiesą sakant, aš viešai apie tai nekalbu. Galiu pateikti tik indėniškus, tradicinius jų pavadinimus, bet ne lotyniškus. Kol kas norėčiau nors iš dalies išlaikyti paslaptį.

Pirmasis augalas yra **tahuari** medis. Nuoviras iš jo žievės (20 gramų susmulkintos žievės 1 litrui vandens) geriamas 2–3 mėnesius tris kartus per dieną, atstato organizmo imuninės sistemos veiklą, ir AIDS požymiai praeina. Kitas panašaus poveikio augalas yra **shimbillo**; šio augalo ankštyse yra medžiagų, veiksmingai stabdančių AIDS eigą ir pagaliau šią ligą įveikiančių. Dar vienas augalas, sėkmingai įveikiantis ŽIV virusą ir visai išsigalėjusį AIDS, yra **muna-muna** – krūmas, augantis molingoje dirvoje, kalnuotose džiuunglėse. Svarbiausia šio augalo dalis yra šaknys, kurias indėnai gerbia ne mažiau, kaip Kinijoje gerbiamas **ženšenis**. Dar būtina paminėti **perroc** – taip pat žemą krūmą – iš drėgnokų Amazonės žiočių, iš kalnų – **choquetarpo**, iš girių – vešlialapį **huaco blanco**.

Suspėti iki tvano

– Jeigu, Tėve, Jūs įsitikinęs, kad tie augalai taip sėkmingai padeda kovoti su AIDS, kodėl taip nenorom apie juos pasakojat? Nejaugi bijot konkurencijos?

– Ne, ne apie konkurenciją kalba. **Aš tiesiog baiminuos, jog, kai žmonės sužinos, kokie augalai taip gelbsti, labai greitai juos tiesiog iškirs.** Lotyniškus pavadinimus atskleisiu tik tada, kai minėtus šešis augalus pradėsime auginti medelynuose. Tai užtikrins jų išlikimą net nepalankiausiomis aplinkybėmis.

– Ar grėsmė iš tiesų tokia didelė?

– Tai, ką sakau, deja, nei trupučio neperdėta. Dėl grobuoniško miškų ūkio negrįžtamai naikinama Amazonės augmenija. Ir tai viena didžiausių šių laikų problemų. Žinovų vertinimu, kasdien – kartoju – kasdien žūsta 20 rūšių augalų, kurių mes dar visai nežinome ir kurie nebuvo suklasifikuoti! Per tokį savo lengvabūdiškumą žmogus pats kerta šaką, ant kurios sėdi. Sprendžiant kad ir iš to, jog sėkmingai gydančią AIDS priemonę radome prie Amazonės, galima manyti, **kad tokiu būdu negražinamai dingsta vaistai, kuriuos kada nors būtų galima vartoti iki šiol dar nežinomoms ateities ligoms gydyti!**

Iš prof. Lesterio R. Brown, Vašingtono Worldwatch Instituto direktoriaus, referato, paskelbto 1993 m. Ekologų kongrese Rio de Žaneire:

Kuo skubiausiai reikia pradėti darbus biosferos biologinei pusiausvyrai išsaugoti, lygiai kaip prioritetiniai turi būti ir darbai atmosferos ozono sluoksniui atstatyti. Metais, kurie skiria mus nuo

amžių sandūros, ši veikla turi būti paremta ir tarptautinėje arenoje. Atsižvelgiant į šio projekto mastą, tikriausiai šiam procesui prireiks specialių Jungtinių Tautų programų. Jei tai nebus padaryta, jau netrukus nuo Žemės paviršiaus visiems laikams išnyks daugybė dar nepažintų augalų ir vabzdžių rūšių, kurių vaidmuo atmosferos susidarymui ir jų poveikis vietinėms ekologinėms sistemoms dar nežinomas. (...)

– Augalo, apie kurio egzistavimą dar neseniai niekas neturėjo nė mažiausio supratimo, pavyzdžiu gali būti **yanali**, – tęsė Tėvas.
– Atradau jį visai neseniai, praėjusį sezoną. Ir kaip netikėtai paaiškėjo, šio augalo šaknys veiksmingos gydant skrandžio vėžį. Padėjau jau keliems žmonėms taikydamas šį augalą. Tai tik vienas pavyzdys. Kitus, panašius, dar būtų galima vardyti.

Iš tėvo Szeligos užrašų:

Eidamas per džiungles, matau jų gyvybingumą, godumą, tą didžiulį veržlumą, įsisiūbavimą gyvenimo kūry... Tuose nepereinamuose takeliuose energija tiesiog spinduliuoja, kondensuojasi nežinomų aerozolių ir eliksyrų pavidalu. Galvojau, o jeigu taip tą jėgą nukreipus į ligas, net į tas labiausiai komplikotas ir sudėtingas – kas tada? Ar nereikėtų vienos gyvenimo jėgos pastatyti prieš kitą? Vieną sudėtingumą sustabdyti kitu, lygiaverčiu sudėtingumu. Taip. Tai sumanymas. Kam? Kad pristabdžius cheminę ligos energiją. O organizmas tuo metu atsigauntų, sukauptų jėgas ir pradėtų kontrpuolimą. Kontrataką, kuri baigtųsi laimėjimu...

– Ar dažnai pasitaiko, kad selvoje būtų randamas koks nors naujas, nežinomas augalas?

– Mano patirtis rodo, kad iš esmės tai priklauso tik nuo džiunglėse praleisto laiko. Kai vaikštai po mišką ir sugebi matyti, tiesą sakant, kasdien gali atrasti kokią naują rūšį. Giria didelė, bekraštė, o mes vis dar beveik nieko apie ją nežinom. Turim labai skubėti ją pažinti, nes artėja kažkas panašaus į tvaną. Amazonės teritorijoje miško kasdien sumažėja keliais hektarais. Jį traiško buldozerių vikšrai. O, kaip žinoma, kiekviename kvadratiniam kilometre auga kelios rūšys augalų, apie kurių egzistavimą iki šiol nieko negirdėjom. Ir auga tie augalai gal tik toje vietoje! Mums reikia šiuolaikinio Nojaus laivo – plantacijų, kur būtų saugomos

visos žūstančių augalų rūšys. Kad kada nors, kai žmonės jau taps protingesni ir kai jiems kils toks poreikis, būtų galima jas atkurti ir gražinti į natūralią aplinką.

– Žemumose auginamos bulvės visai kitokios, nei Anduose augančios laukinės. Ar Amazonės augalus sodininkystės sąlygomis gali ištikti panaši metamorfozė ir, pavyzdžiui, jie prarastų gydomąsias savybes?

– Nemanau, – sako Pershingas Hernandezas, Code Plam laboratorijos direktorius. Ten bandoma planingai auginti vilcacorą.

– Kol kas niekas nerodo, kad turėtų prarasti gydomąsias savybes. Manau, kad galima stačiai surizikuoti ir pasakyti, jog – jei kam labai reikia – vilcacorą galima auginti net vazonėliuose! Tačiau, be jokios abejonės, plantacijoje, atitinkamai tręšiama, vilcacora augs daug greičiau negu natūraliomis sąlygomis ir duos daug didesnę derlių. Dabar keliuose Peru miestuose intensyviai dirbama, kad vilcacorą, kuri yra liana ir auga statmenai, „palenkus“ augti horizontaliai. Jei šie bandymai pavyktų, iš jų būtų tik naudos. Pirma – labai palengvėtų jos priežiūra, antra – būtų galima augalus rinkti ne kartą, o du, gal net triskart per metus. Gali būti ir taip, kad netolimoje ateityje vilcacorą bus galima auginti ir šiltnamiuose esant tinkamai oro temperatūrai. Kas žino, ar kada nors tokiu būdu ji nebus auginama net Europoje?

Iš reporterio bloknoto:

Garsiausiai nuskambėjo atvejis, kai 1993 m. vasarą buvo naikinamos Amazonės džiunglės ir išžudyta daugybė indėnų. Tai įvyko Brazilijoje, Boa Vista valstijoje, o žmonės žudė aukso ieškotojai.

Į yanomami genties indėnų rezervatą nelegaliai pateko garimpeiros gaujos, po kelis šimtus žmonių, susigundę pranešimais apie naujai atrastus nepaprastai turtingus aukso klodus. Imta deginti džiungles ir vieną po kito naikinti čiabuvių kaimus. Iš pradžių apsieita be kraujo praliejimo, kadangi indėnai palikdavo savo namus dar iki baltaodžiams ateinant. Pagaliau supratę, kad bėgimas į dar garimpeiros neužimtas vietas nieko negelbės, nes šie sumanė užvaldyti visą jų teritoriją, indėnai ėmė priešintis, ir prasidėjo kruvina kova. Kai kuriais duomenimis, per kelis 1993 m. vasaros mėnesius Venesuelos pasienyje žuvo apie 2 tūkst. indėnų. Sudeginta 3 tūkst. ha selvos, kuri dar kelis mėnesius atrodė kaip Sibiro taiga, kai ten

nukrito Tunguskos meteoritas... Tai tik vienas atvejis. Pa-našių būta Venesueloje, Kolumbijoje, Hondure ir Nikaragvoje. Apie daugelį jų tikriausiai niekuomet nesužinosim.

– Keičiant įstatymus, reikia atsižvelgti į du aspektus, – sako dr. Felipe Torresas, žinomas Limos advokatas. – Čia labai svarbus Brazilijos patyrimas. Iš jo aiškėja, kad neverta kurti rezervatų, kadangi jų sienos egzistuoja tik žemėlapyje. Ir jokiam medžių, augalų ar aukso ieškotojui nekyla sunkumų jas pereit. Teisę naudotis girios turtais reikia pripažinti indėnams, kurie nuo amžių buvo tos žemės šeimininkai. Tai garantuoja esamos ekologinės sistemos išsaugojimą. Antra, reikia greičiau priimti įstatymus, kurie ne tik saugotų, bet ir gintų atskiras augalų rūšis, taip kaip kitose, labiau išsivysčiusiose šalyse, saugomi patentai...

Tėvas Szeliga tuo reikalu jau kelis kartus buvo kviečiamas į parlamento komisiją. Deputatai jo įdėmiai išklausė ir pranešė, kad artimiausiu metu imsis teisinių priemonių. Jei taip tikrai įvyktų, Peru taptų pirmąja pasaulio valstybe, kuri teisiniu būdu ima tvarkyti savo girių palikimą. Pirmą kartą nors buvo tikrai pirmautų pasaulyje.

– Ar tai reiškia, kad tėvas Szeliga yra tos srities autoritetas?

– Be abejo, – tęsia advokatas Torresas. – Jis vis dažniau kalba tarptautiniuose forumuose, kur pasisako ne tik medicinos, bet ir globalinėmis ekologijos temomis. Beje, taip yra jau seniai. Pakanka prisiminti, kad jau septintame dešimtmetyje jis gydė generolą Veasco Alvaradą¹, o neseniai sveikatos reikalais teikė patarimų dabartiniam Peru prezidentui.

– Tiesiog keista! Argi prezidentas Fujimoris² nepasitiki azi-jiečių metodais?...

– Žinau, kad jis sakė po Tėvo gydymo, veikiau jo patarimų, pasijutęs žymiai geriau. Dabar iš prezidento rūmų čia kartais atvažiuoja ištaigingas limuzinas pasiimti dar vieno žievių pakelio... Tačiau pats tėvas Szeliga sako, esą tai dar vienas įrodymas, patvirtinantis faktą, kuriuo jis seniai neabejojo, kad Andų ir Azijos medicina – ypač japonų ir kinų – labai giminingos.

¹ Velasco Alvarado – Peru prezidentas 1968–1975 metais

² Alberto Fujimori – buvęs Peru prezidentas, kilęs iš japonų emigrantų šeimos. Įgyvendino drakonišką neoliberalių reformų programą turėjusią padėti šlubuojančiam Peru ūkiui

Nuo ligų saugo ir mineralai

– Kaip apsisaugoti nuo ligų, Tėve? Ką tai reiškia – sveikai gyventi?

– Taip. Daugelis žmonių manęs klausia, kaip stiprinti organizmą atitinkama mityba. Pradėkime nuo mineralų, kurie, nors sudaro vos keturis procentus kūno masės, organizmui labai svarbūs. Nes tai statybinė audinių medžiaga, kai kurių organinių enzymų sudedamoji dalis, be to, reguliuoja apykaitos procesus, kraujospūdį, rūgščių pusiausvyrą, vandens „ūkį“, bei kontroliuoja virškinimo procesus.

Pamėginkim aptarti pagrindinius mikroelementus, būtinus, kad organizmas tinkamai funkcionuotų.

Chromas – jo yra veršelių kepenyse, aliejuose, kviečių daiguose ir viščių mėsoje. Saugo nuo arterinio spaudimo kritimo. Be to, veiksmingas nuo cukraligės, aterosklerozės. Jo stygius organizme sutrikdo gliukozės apykaitos procesą. Tokiais atvejais patartina vartoti pakaitalą – gerai įsisavinamas cinko druskas.

Fosforas – žmogaus organizme jo esti kauluose ir dantyse. Kiek mažiau šio elemento raumenyse ir smegenyse. Jo šaltinis – žuvis, mėsa, pieno produktai, javai, ankštinės daržovės ir riešutai. Trūkstant fosforo gali sutrikti kaulų funkcija, grėsti neurologinės, dantenu ligos, trupėti dantys.

Magnis – tai dantų ir raumenų sudedamoji dalis, veikia angliavandenių apykaitą, nervų sistemos bei raumenų darbą. Kalcio

antagonistas. Daugiausia magnio yra ankštinėse daržovėse, rypaus malimo javų produktuose, žaliose daržovėse, ir kakavoje.

Kalis ir natris – šie elementai tvarko organizmo vandens ūkį. Natris sulaiko vandenį, o kalis skatina jo išsiskyrimą. Be to, jie veikia rūgščių ir šarmų pusiausvyrą ir palaiko tinkamą osmoso spaudimą. Kalio yra daugelyje maisto produktų, o natrio daugiausia gyvulinės kilmės produktuose, na ir, žinoma, valgomojoje druskoje. Per dieną reikia 10-15 g natrio, o sunkiai dirbant – iki 20 g.

Kalcis – atsakingas už kraujo krešėjimą ir tinkamą nervų sistemos bei raumenų funkcionavimą, taigi ir už širdies darbą. Kai trūksta kalcio, ima retėti kaulai, trupėti dantys, susergama rachitu. Šio elemento šaltinis yra pienas, sūriai, kiaušiniai, žuvis – geriausiai valgomas su ašakom, na, kaip rūkyti šprotai. Per dieną žmogaus organizmui reikia apie vieno gramo kalcio, arba: 1/2 litro pieno, 1/2 kiaušinio, ar 50 g sūrio. Dėmesio: oksalo rūgštis, kurios yra rūgštynėse, špinatuose ir rabarbaruose, bei fitino rūgštis – grūdiniuose ir ankštiniuose produktuose, apsunkina kalcio įsisavinimą iš virškinimo trakto.

Geležis – būtina raudoniesiems kraujo kūneliams gamintis, kai kuriems enzymams susidaryti bei deguoniui keliauti organizme. Jos stygius – tai anemija. Laimė, organizmas kaupia geležies atsargas kepenyse, inkstuose, blužnyje ir čiulpuose. Dienos poreikis – 15 mg geležies. Geras jos šaltinis – kiaušinių tryniai, kepenys, mėsa, plaučiai, inkstai, kraujinė ir kepeninė dešra. Taip pat juoda duona, rupios kruopos, ankštinių sėklos, daržovės ir vaisiai – tai vertingi šio elemento šaltiniai.

Iš svarbiausių mikroelementų paminėsim šiuos:

Cinkas – jis yra net 59 enzymų sudedamoji dalis, būtinas baltymų ir nukleino rūgščių sintezei. Jo yra mėsoje, žuvyse, daržovėse grūduose.

Fluoras – kaulo audinio ir dantų emalio sudėtinė dalis. Dėl jo stygiaus prasideda dantų ėduonis. Jei jo per daug – taip pat negerai. Dantys gali pagelsti ir susilpnėti emalis.

Fluoro daug arbatoje, jūrų žuvyse ir įvairiuose kopūstuose. Jo taip pat yra daugelyje dantų pastų. Vietovėse, kur fluoruojamas geriamas vanduo, reikia atsargiau vartoti dantų pastas su fluoru!

Jodas – būtinas skyd liaukei, liaukai, reguliuojančiai medžiagų apykaitą. Jis taip pat turi įtakos organizmo nervų sistemai. Kai jo trūksta, sutrinka skyd liaukės veikla.

Jodo rasime vandenyje ir ore – ypač pajūryje ir dirvoje, taigi ir augaliniuose produktuose, užaugintuose turtingame jodo grunte. Jo taip pat yra jūrų žuvyse, augmenijoje ir akmens druskoje. Todėl verta keisti akinamai baltą druską ta, ne tokia patrauklia – pilka, bet užtat sveikesne.

Kobaltas – reikalingas vitaminui B₁₂ susidaryti. Jis labai paplitęs gamtoje, todėl retai pasitaiko, kad jo trūktų. Daugiausiai kobalto yra kepenyse ir inkstuose.

Manganas – daugelio enzymų sudedamoji dalis, kai kuriuos jų net aktyvina. Jo yra grūduose, riešutuose, lapinėse daržovėse ir arbatoje.

Varis – būtinas raudoniesiems kraujo kūneliams susidaryti. Taip pat jo reikia ir kaulų audiniui. Jo yra daugelyje maisto produktų. Daugiausia vario – daržovėse ir vaisiuose.

Selenas – eritrocituose esančio enzimo sudedamoji dalis. Saugo nuo kraujo hemolizės, o kartu su vitaminu E stabilizuoja ląstelių plėveles ir tvarko sieros apykaitą organizme. Taip pat neleidžia kepenims apaugti riebalais.

Seleno yra akmens druskoje, riešutuose, kukurūzuose ir žaliuosiuose žirneliuose.

Tai svarbiausi elementai. Virškinimo metu išsiskyrę iš maisto jie patenka į kraują, kuris juos išnešioja po visas ląsteles ir organus. Yra žinoma, kad mineralų pusiausvyrą lemia organizmo funkcionavimą, taigi mūsų sveikatą.

Tačiau sunku apibrėžti, kaip papildyti mineralus, nes tai nepriklauso vien nuo to, ką valgome. Tik visapusiškai analizė gali parodyti, kiek atskirų elementų organizmas sugebėjo sukaupti pats, taigi kiek jis turi atsargų ir ar ilgam jų užteks. Tyrimai parodys ir tai, koku greičiu jie iš organizmo pašalinami.

Be to, aš manau, kad nelabai įvairi virtuvė, kurioje pirmenybė teikiama mėsai, neabejotinai yra nesveika virtuvė. Jei galėčiau patarti, siūlyčiau daugiau kruopų vietoj bulvių, geriau virti žiediniai kopūstai, o ne marinuotos daržovės ir konservuoti agurkai.

Valgykite daugiau daržovių, negu mėsos, daugiau špinatų, pomidorų, salotų, pupelių, žirnių, javų dribsnių, riešutų ir vaisių – pirmiausia citrusinių. Neatsisakykim česnakų, svogūnų ir morkų. Kuo mažiau saldykim ir sūdykim. Venkime kavos, arbatos, alkoholio ir cigarečių. Rūkantys žmonės turi žinoti, kad kiekviena cigaretė sunaikina nuo 50 iki 100 mg C vitamino. Todėl jį reikia vartoti iš ryto ir vakare.

Iš tėvo Szeligos užrašų:

(...) Miegas – tai sveikata.(...) Aš jam papasakojau, kaip tokiomis atvejais elgtasi senovėje. Pavyzdžiui, Egipto Kleopatra gydymasi nuo nemigos, miegodavo ant pagalvės iš rožių žiedlapių.

– Pamėgink ir tu, – įkalbinėjau jį. Aromatai padėjo ne tik jai. – Na ir susilaukiau padėkų. Naktinė inhaliacija padėjo...

Vitaminų reikšmė

– Kad vyktų svarbūs gyvybiniai procesai, aišku, būtini vitaminai. Kaip ir mineralų, jų yra augaliniuose ir gyvuliniuose maisto produktuose. Ar Jūs negalėtumėte, Tėve, trumpai peržvelgti svarbiausių vitaminų?

– Žinoma, reikia ir juos čia paminėti. Taigi:

Vitaminas A – iš riebaluose tirpstančių vitaminų grupės. Turi įtakos baltymų, lipidų ir hormonų sintezei. Didina organizmo atsparumą ir padeda gydyti akių ligas. Taip pat saugo odos epitelį.

Jo yra žuvų taukuose, gyvulių kepenyse, piene ir jo produktuose, kiaušiniuose, morkose, špinatuose, salotose, šparaginėse pupelėse, žaliuosiuose žirneliuose, svogūnų laiškuose ir krapuose, bei petražolėse.

Vitaininas B₁ – kaip ir visi B grupės vitaminai, tirpsta vandenyje. Dalyvauja angliavandenių apykaitoje, vandens ūkyje, padeda kvėpuoti audiniams ir yra kai kurių enzymų sudedamoji dalis. Kai jo trūksta, gali sutrikti nervų sistema ir virškinimas. Jo stygius sukelia ir Beri-Beri ligą, kuri pažeidžia raumenų nervus ir yra mirtina. Vitamino B₁ šaltinis yra rupaus malimo miltai, mieles, riešutai, ankštinių sėklos, žuvis, vaisiai ir daržovės.

Vitaminas B₂ – tai vadinamasis augimo vitaminas, be to, padeda akių funkcijai. Jo stygius gali sukelti pokyčius akies ragenoje, odos uždegimus, ima skilinėti lūpų kampučiai. To gali-

ma išvengti valgant kepenis, sūrį, javų produktus, daržoves ir vaisius bei geriant pieną.

Vitaminas B₆ – dalyvauja baltymų ir nukleino rūgščių sintezėje. Dėl jo trūkumo galima susirgti akių liga konjunktyvitu, lūpų, liežuvio uždegimu bei nervų sistemos sutrikimais. Šio vitamino šaltinis yra mielės, kepenėlės, javų ir ankštiniai produktai, pienas, mėsa, daržovės ir vaisiai.

Vitaminas B₁₂ – saugo nuo mažakraujystės. Jo stygius gali sukelti piktybinę mažakraujystę. To vitamino yra: kepenyse, inkstuose, kiaušiniuose ir piene.

Nors pagal abėcėlę toje vietoje ir netinka, vitaminas PP savo savybėmis labai artimas vitaminų B grupei. Jo trūkumas gali sukelti odos ligą pelagrą, taigi panašius negalavimus, kaip ir trūkstant B grupės vitaminų. Tie patys maisto produktai yra ir vitamino šaltinis.

Vitaminas C – taip pat iš vandenyje tirpstančių vitaminų grupės. Jeigu jo maiste trūksta, jaučiamas silpnumas, blykšta oda ir pabała gleivinė, trūkinėja kapiliarai, skauda galvą, kraujuoja dantenos ir organizmas tampa neatsparus užkrečiamoms ligoms. Jei trūksta vitamino C, galima susirgti skorbutu. Svarbiausias vitamino C šaltinis yra žiediniai kopūstai, gūžiniai kopūstai, ypač rauginti, taip pat rauginti agurkai, petražolių lapeliai, krienai, pomidorai, uogos, erškėtrožių vaisiai, obuoliai ir citrusai. Ta proga pasakysiu, kad šaukštelyje susmulkintų petražolių vitamino C daugiau, nei visoje citrinoje!

Vitaminas D – tirpsta riebaluose, saugo nuo rachito, dalyvauja kalcio ir fosforo apykaitoje. Jo šaltinis yra nelabai vaikų mėgstami žuvų taukai. Bet to vitamino yra ir kepenyse, kiaušinių tryniuose, grietinėje, piene, svieste, žuvyse – ypač jūrų.

Vitaminas E – taip pat tirpsta vandenyje; reguliuoja lytinių organų funkcijas. Taip pat susijęs su azoto apykaita ir kvėpavimu. Kai jo trūksta, gali sutrikti kiaušidžių veikla, ištikti nevaisingumas. Laimė, jo visur yra, todėl praktiškai jo trūkumo nebūna.

Vitaminas K – tirpsta riebaluose, būtinas kraujo krešėjimui. Jo trūkumas gali sukelti net diatezę. Jo daug žaliose daržovėse, kalioropėse, pomidoruose, braškėse ir kepenėlėse. Tačiau to vitamino šaltinis yra ir žmogaus virškinimo trakte gyvenančios bakterijos. Todėl po gydymosi antibiotikais reikia pasistengti jo daugiau gauti su maistu.

Aišku, daugumą vitaminų organizmas turi gauti su maistu, o ne sintetinių tablečių. Vitaminų trūkumas sukelia avitaminozes, žmogaus organizmui grėsmingas ligas. Pavojų gali kelti ir vitaminų perdozavimas, medikų vadinamas hipervitaminoze. Todėl organizmą stiprinti sintetiniais preparatais galima tik gydytojo nuožiūra.

– Kaip reikia elgtis, ką daryti, kad organizmas įsisavintų kiek įmanoma daugiau maistingųjų medžiagų?

– Svarbiausia – maisto perdirbimas, jo laikymas ir virimas. Kaip tik tų procesų metu produktai praranda dalį vertingų medžiagų. Tad – keli praktiški patarimai:

Pirmiausia reikia žinoti, kad visi produktai dėželėse ir stiklainiuose – ne tokie vertingi, kaip švieži.

Pirkdami šviežias daržoves, rinkimės tas, kurios ant prekystalių apšlakstomos vandeniu. Tada jose išlieka daugiau C vitamino.

Jeigu daržoves ir vaisius suvartosime ne iškart, jų nusipirkus reikia padėti į šaldytuvą. Tada produktai išliks kokybiški. O mėsa laikome šaldiklyje – 30-35 laipsnių temperatūroje. Žema temperatūra neleis vystytis bakterijoms.

Prieš vartojant visus produktus reikia nuplauti, bet ilgai ne mirkyti.

Daržoves pjaustyti reikia prieš patiekiant, tik aštriu peiliu, nes supleišėjusiose daržovėse sumažėja vitaminų A ir C. Jei daržoves virsime, sušaldytų jų nereikia atšildyti.

Virti reikia nerūdijančio plieno puoduose, ugniai atspariuose stikliniuose arba emaliuotuose induose. Verdamos variniuose ir ketaus puoduose jos netenka vitaminų C ir E.

Trumpai verdamos bulvėse išlieka beveik visi vitaminai.

Pieną buteliuose ir duoną reikia laikyti tamsioje vietoje, kad neprarastų kai kurių maistinių medžiagų.

Kiaušinių nereikėtų laikyti šaldytuvuose, nes kartais per lukšto poras į juos gali patekti vandens ir imti vystytis mikroorganizmai. Taip galima apsinuodyti, susirgti virškinimo trakto ligomis. Todėl kiaušinius patartina laikyti kur nors šaltesnėje vietoje, ne šaldytuve. Jų taip pat nereikėtų plauti anksčiau, negu prieš patiekiant, nes tokiu būdu sunaikinama apsauginė lukšto plėvelė, sauganti nuo bakterijų.

Mitybos taisyklės

– Paprastai mes savo organizmą pažįstam tiek, kad žinom, kaip reikia maitintis. Nujaučiam jo silpnąsias vietas ir negalavimus. Teoriškai net nusimanom, kaip jam padėti, kad sustiprėtų. Tačiau šiuo požiūriu darome nedaug.

Valgyti galima ir reikia iš esmės viską. Tačiau su sąlyga, kad paisysime atitinkamų mikro- ir makroelementų proporcijų. Tik tada išlaikysime reikiamą organizmo pusiausvyrą, kuri užtikrina sveikatą. Tad apie proporcijas:

Beveik **pusė maisto**, kurį valgome, turi būti iš rugių, kviečių, avižų, miežių, grikių ir ankštinių – ypač pupelių, sojos ir žirnių. Todėl valgykim duoną – geriausiai rupių miltų, stambias kruopas, dribsnius, ryžius ir makaronus.

Ketvirtadalis valgio turi būti daržovės. Šviežios daržovės. Galima pasitiekti žalių daržovių mišrainių, bet gali būti ir garintos, virtos, net troškintos ir keptos. Du trečdalius žiedinių kopūstų, svogūnų, ropių, morkų, kopūstų, agurkų, brokolių reikia valgyti kaip karštą patiekalą, o trečdalį patiekti žalias. Nedideliais kiekiais, bet gana sistemingai valgykime krienų ir česnakų.

Mėsa ir žuvis turi sudaryti ne daugiau kaip **dvylika, penkiolika procentų** mūsų visos dienos maisto. Taigi tai turi būti nedidelės porcijos. Be to, žuvų valgykim triskart per savaitę, mėsos, taip pat ir vištienos – dukart per savaitę.

Ne dažniau nei **kartą per savaitę** galima suvalgyti kiaušinių. Geriausiai minkštai virtą, bet galima ir keptą.

Dešimt procentų dienos maisto normos turi papildyti vaisiai, ypač citrusiniai. Ne visi žino, pvz., kad vienas kivi vaisius patenkinti daugelio mineralų ir vitaminų organizmo poreikį per visą dieną; kad bananai ne tik maistingi – tai dar prieš mūsų erą žinojo Plinijus, – jie neapsunkina skrandžio ir inkstų todėl, kad juose beveik nėra baltymų. Citrusinius vaisius valgyti reikia pirmiausia tiems, kurie netoleruoja gliuteno, t. y. serga celiakija.

Suaugusių žmonių mityboje tik **tris procentus** turi sudaryti pieno produktai – sūris ir sviestas.

Iš gėrimų patariu žolių arbatas, vaisių ir daržovių sultis bei jogurtus.

Keprimui tinkamiausias – **alyvų aliejus**. Tai sveikiausi riebalai. Ta proga priminsiu vieną graikų mitą. Dievai skyrė žmonėms dovanas. Labiausiai visiems patiko graikų išminties deivės Atėnės dovana. Ji paaukojo žmonėms alyvmedį. Tad jau gilioje senovėje žinota, kokios neįkainojamos alyvų aliejaus ypatybės.

Maitinimosi proporcijos yra pagrindinė vadinamosios subalansuotos **dietos problema**. Kita – kiek reikia valgyti, norint tinkamai maitintis. Tai lemia amžius, lytis, kūno svoris, ūgis ir energijos poreikiai. Kaloringesnio maisto, suprantama, labiau reikia jaiuems žmonėms ir dirbantiems fizinį darbą. Nepamirškim, kad jau „po trisdešimties“ medžiagų apykaita lėtėja, mažėja ir energijos poreikis.

Didžiai gerbiamas Tėve!

Mano devynerių metų vaikas – berniukas – mieguistas, be jokio gyvenimo džiaugsmo. Jis nenori lakstyti su bendraamžiais, nežaidžia futbolo, o jeigu jau išeina iš namų, tai tik pasižiūrėti, kaip žaidžia kiti vaikai. Fiziškai ir protiškaai jis gerai vystosi. Nenutukęs. Gal aš prastai jį maitinu? Man atrodo, kad jis neturi tiek energijos kaip kiti vaikai (...) Man liūdna. Ką daryti?

– Dar pakartosiu: virtuvėje – **kuo mažiau cukraus ir druskos**.

Cukraus yra daugelyje maisto produktų, net ir tuose, kuriuose visai nesitikim jo esant. Net vaistuose. Ar žinot, kad, pavyzdžiui,

kečupe, makaronuose ir bulvėse taip pat yra cukraus. Jau ir tuo slaptu pavidalu jo gauname per daug. Todėl nemažai žmonių kenčia nuo nutukimo, dėl padidėjusio kraujospūdžio, širdies ligų, cukraligės, inkstų akmenligės ir reumato.

Panašiai yra ir dėl per gausaus valgomosios druskos vartojimo. Druskos išsaviname, pavyzdžiui, gerdami alų ar valgydami kvietinę duoną. Tokių „spąstų“ daug, jau nekalbant apie konservuotą mėsą, kumpį ar lašinius.

Druska sulaiko organizme skysčius ir trukdo baltymų apykaitai. Jos perteklius didina spaudimą. Pastaruoju metu nustatyta, kad didina ir riziką susirgti storosios žarnos vėžiu.

Na, daugiau negąsdinsiu cukrum ir druska.

Prašu leisti paminėti dar vieną, mano giliu įsitikinimu, svarbų dalyką, vegetariškas maitinimasis arba mėsos neavartojimas – labai žalingas, o vaikams net pavojingas! Taip pat kenksmingas savarankiškas badavimas. Tai daryti galima tik stebint gydytoji. Kitu atveju gresia aterosklerozė, smegenų kraujo apytakos sutrikimai bei virškinimo trakto, žarnyno ir kepenų ligos.

Ir dar kelios pastabos:

- būtinai reikia pusryčiauti;
- jei tik galim, valgykim penkiskart per dieną;
- pertrauka tarp valgymų turi būti ne ilgesnė kaip trys valandos;
- valgant nereikia užsigerti;
- valgykime reguliariai, visuomet tuo pačiu laiku;
- valgykim tiek, kad nesijaustumėm persisotinę;
- vakarieniaukime mažiausiai dvi valandos prieš miegą;
- nieko nevalgykim skubėdami, „stačiomis“;
- pasistenkim, kad maitinimosi laikas visada būtų maloni valandėlė; pietaudami ar vakarieniaudami su šeimos nariais arba draugais stenkimės niekam nedrumsti nuotaikos;
- valgydami vienuoje, klausykimės tylios, švelnios muzikos, tokios, kokią mėgstam.

– **Mityba – tai viena medalio pusė. Kita yra judėjimas.** Tik tada galima kalbėti apie gerą sveikatą, jėgas ir energiją.

Iš tikrųjų geriausia būtų kasdien mankštintis. Nors penkias minutes reikia stengtis atlikti paprasčiausius pratimus, pasilenkimus, rankų skėtimą į šalis, „žirkles“, liemens, galvos sukimą ir pan. Žinau, jog kartais visai neturim noro mankštintis ir sunku prisiversti. Bet jei kada nors nustosit rytais mankštinišė, vėl pradėti bus daug sunkiau.

Žinoma, geriau, jeigu mankštinamės su prietaisais, įrenginiais, tačiau ir be jų juk galima atlikti tokius pratimus, kurių metu įveikiam savo kūno pasipriešinimą.

Nebrangiai kainuoja durų nišoje įsirengti skersinį, įsigyti šokdynę, kurią galima visur nešiotis – čia vaikams. Jaunimui patarčiau važinėti dviračiu, irkluoti, plaukioti ir bėgioti. Suaugusiems – greitą pasivaikščiojimą. O visiems – lipti laiptais.

Judant reikia atitinkamai kvėpuoti. To reikia išmokti patiems. Svarbiausia mankštinantis nesulaikyti kvėpavimo.

Rūkantiems patarčiau gilius įkvėpimus – mažiausiai dešimt. Kartą per dieną – gryname ore.

Baigdamas gal dar norėčiau pridurti: **navikai mėgsta nutukusius**. Tad saugokimės antsvorio.

Grėsmingas žodis vėžys

Didžiai gerbiamas Tėve!

(...) Važiavau iš Peru įkvėpta. Po to, ką iš Jūsų išgirdau, nustojau bijoti. Manęs jau nepersekioja nuolatinis vėžio tapatinimas su mirtimi. Aš jau mintimis negrižtu prie tų siaubingų vaizduotės vizijų, kokia neviltis apims mano vaikus prie mano karsto.

(...) Gumbelis nyksta, aš jo nejaučiu. Jau nepabrinkę ir po pažastim. Estrogeno lygis kraujyje normalus. Limfų mazguose nėra vėžinių ląstelių! Brangus Tėve, juk tai reiškia greitą pergalę!

– Vėžys. To žodžio mes bijom. Dažnai nežinom, ką jis reiškia. Ar Jūs galėtumėt, Tėve, pasakyti, kas tai yra navikas? Kaip jis atsianda?

– Pamėginsiu. Visų mūsų kūnai, kaip žinom, susideda iš šimtų milijardų ląstelių. Jos sudarytos panašiai. Kiekviena ląstelė padengta plėvele su citoplazma, kurioje įsitvirtinusios organelės – mitochondrijos, Goldžio aparatas, ribosomos. Vakuolės viduryje yra ląstelės branduolys – genetinės DNR informacijos buveinė.

Branduolį taip pat dengia plėvelė. Joje, be kita ko, yra chromatidų, arba kūnelių, kuriuose užkoduota informacija funkcijū, kurias ląstelė atlieka audinyje. Branduolius turi visos ląstelės išskyrus raudonuosius kraujo kūnelius. Paslaptingu DNR pavadinimu – dezoksiribonukleininė rūgštis, vaizdžiai kalbant, tai dvi lygiagretės,

spirale susuktos polinukleotidų grandinės. Bazių arba pagrindinių vienos spiralės grandinių elementų sistema sąlygoja tų pačių elementų išsidėstymą lygiagrečioje grandinėje. Tai turi reikšmės ląstelėms dalijantis, nes, kaip žinoma, dauguma ląstelių nuolat dauginasi. Dauginasi, kad pakeistų senas, mirštančias ląsteles ir sulėtintų viso organizmo senėjimo procesą.

Tai ilgą laiką pavyksta, ir mes beveik nesenstam. Tačiau, kai metams bėgant atsinaujinimo procesai vyksta lėčiau nei senėjimo, – situacija keičiasi.

Bet grįžkim prie ląstelių dauginimosi. Dalijimosi metu dviguba DNR grandinė išsivynioja ir suskyla į dvi atskiras. Kiekviena jų paskui tarnauja kaip matrica sukurti naujai. Todėl svarbu, kad atskirų elementų DNR struktūroje kartotųsi eilės tvarka – tų ląstelių atmintis. Nes kitu atveju po tokio dalijimosi atsiradusios naujos ląstelės nebus identiškos pradinėms. Tokios „gamybos atliekos“ vadinamos mutantais, tai žingsnis link piktybinio naviko. Prieš ląstelei dalijantis genai susidėsto į chromosomas, kad iš vienos skyLANČIOS ląstelės persikeltų į dvi būsimas.

Nesigilinsime į DNR molekulių sudėtį ir kodų kūrimo dėsnius, nes tam prireiktų ilgos paskaitos apie vadinamąsias purinines ir pirimidinines bazines. Atminkime, kad dauguma mūsų organizmo ląstelių lieka nejudrios, ir tik jas pakenkus padėtis keičiasi.

Tačiau kai kurios ląsteles nuolat atsinaujina – pavyzdžiui, žarnyno gleivinė arba oda. Taigi įvairios ląstelės gyvena nevienodą laiką. Neuronai – nervinės ląstelės – neatsinaujina per visą žmogaus gyvenimą, kraujo ląstelės gyvena tik kelias dienas virškinimo traktą dengiančios ląstelės – 36 valandas.

Susidėvėjusios arba negyvos ląstelės turi būti pakeistos naujomis, kad audiniai gerai funkcionuotų. Tos naujos, atsirandančios dalijantis, vis dėlto ne visada yra tapačios, identiškos, t. y. sveikos, atsitinka tada, kai ląstelės dalijimąsi kontroliuojantis genas apvilia.

Susikaupusios nenormalios ląstelės ima parazituoti. Atima iš audinių mitybos medžiagas ir energiją. Dalis auglių auga lėtai, kiti labai greitai. Pastarieji, jei jie išplinta, vadinami piktybiniais.

Tėvas Edmundas Szeliga: „Kaip navikai atsiranda – žinoma. Bet kodėl jie atsiranda? – į šį klausimą vienareikšmio atsakymo dar nėra“

Yra ir tokių vėžinių ląstelių, kurios nesikaupia, o tik išstumia sveikas ląsteles. Tokia yra leukemija – piktybinė kaulų čiulpų liga.

Ir gal dar vieną sakinį apie metastazes. Jos atsiranda iš išsigimusių ląstelių, atsiskiriančių nuo greitai augančio naviko ir plintančių po visą organizmą per kraują ar limfą. Ten, kur jos nusėda, auga kiti navikai.

Brangus Tėve!

Vilcacora daro stebuklus. Gydytojų nuostabai, žarnyne nėra gumbo... Tik dabar aš nežinau, ar eiti į chemoterapiją, ar ne? Norėčiau prašyti Jūsų konsultacijos (...) Ar galiu atskristi gruodžio pradžioje?(...)

Tad kaip atsiranda navikai – žinoma. Šis procesas žinomas visiems gydytojams, ne tik onkologams. Bet kodėl atsiranda? – į šį klausimą dar nėra vienareikšmio atsakymo. Tačiau jau žinomi kai kurie vadinamieji rizikos faktoriai. Pvz., žinoma, kad ligą gali sukelti cheminės medžiagos, kurių yra suodžiuose, asbeste, DDT,

nikotine, aromatinuose angliavandeniliuose, tokiuose kaip nafta, benzinas, dažai ir lakai, chloro, chromo ir arseno junginiuose. Į tą sąrašą dar reikia įrašyti konservantus, nitratus ir nitritus arba dirbtines trąšas ir kai kuriuos hormoninius vaistus. Kenksmingas taip pat jonizuojantis spinduliavimas – izotopai, rentgeno lempos, taip pat ultravioletinis spinduliavimas, kvarco lempos ir per daug saulės spindulių. Galbūt – tai dar galutinai nepatvirtinta – navikams susidaryti turi reikšmės ir virusai. Didžiausias įtarimas kyla dėl ogeninių virusų – viruso ŽIV; viruso HTLV-1, kuriam priskiriama leukemija, sukelta T limfocitų; Epsteino Baaro virusas, kuris tikriausiai sukelia limfinių mazgų auglius, vadinamus Burkito liga; B ir C tipo virusai, sukeliantys kepenų uždegimą, nuo kurio susergama kepenų vėžiu. Grėsmingas gali būti iš pirmo žvilgsnio paprastas bėrimo virusas.

Tai tiek įžangoje, kas tai yra vėžio liga ir kaip nuo jos apsaugoti.

Kaip maitintis susirgus navikais

Navikinių ląstelių atsiradimas yra normalus reiškinys kiekvieno organizmo gyvenime. Normalus reiškinys, aišku, yra organizmo gebėjimas gintis nuo įsibrovėlių – atsparumo ir antioksidantine sistemomis. Tokia kova vyksta kasdien, ir kasdien organizmas ją laimi. Nenormali padėtis prasideda tada, kai savigynos ląstelės neįstengia įveikti įsibrovėlių.

Vienas svarbiausių būdų, kaip padėti organizmui gintis nuo vėžinių ląstelių, yra atitinkama mityba.

Pradėkime nuo riebalų. Jie turi būti augalinės, o ne gyvulinės kilmės, pvz., alyvų aliejus. Skylant gyvulinės kilmės riebalams susidaro akroelino rūgštis, kuri gali skatinti vėžinių ląstelių atsiradimą.

Taip pat ir baltymai, sudaryti, kaip žinoma, iš amino rūgščių, turi būti augaliniai. Žuvų ir augalų, jokių būdu ne mėsos baltymai. Tačiau baltymų stygius – to taip pat nepamirškime – gali mažinti atsparumą.

Sergant navikais maiste turi būti daug vitaminų A, C, E, K.

Sergančių vėžiu pacientų organizmą labai stiprina neorganinių medžiagų arba mineralų turtingas maistas.

Čia paminėsime, **kokius patiekalus reikia valgyti kasdien.** Pirmiausia į valgiaraštį reikia įrašyti atsparumą stiprinančias kryžmažiedžių šeimos daržoves, žiedinius, gūžinius, briuselio kopustus ir brokolius. Iš **antioksidantiniu poveikiu pasižyminčių daržovių** valgykim: špinatus, daigintus javus, pomidorus, morkas, šparagus ir papriką. Iš lapinių daržovių: burokų

lapus, cikoriją ir rūgštynes. Be to mityboje neturi trūkti ankštinių daržovių – ypač pupelių ir žirnių; taip pat – ropių, ridikų, burokėlių ir kalmarų. Iš vaisių valgykim kuo daugiau citrusinių, bet obuolius ir uogas – taip pat. Iš javų – rupių miltų duoną. Nepamirškime ir riešutų.

Vienas pagrindinių patiekalų turi būti iš kruopų, avižinių dribsnių, makaronų. Tačiau reikėtų riboti pieno produktus, išskyrus liesus jogurtus, taip pat kiaušinius.

Iš mėsinių patiekalų galima valgyti šiek tiek virtos vištienos ir virtos liesos jautienos. Galima valgyti daug žuvų, ypač jūrų, jei kalbėsime apie tai, ko reikėtų vengti, prisiminkim: visokių saldumynų, kavos ir produktų, kuriuose daug natrio – traškučių, spragintų kukurūzų, įvairių sūrių gaminių.

O alkoholio ir rūkymo reikia be atodairos atsisakyti. Draudžiamas vaisius, be to, yra: kiauliena, riebi jautiena ir aviena, net virta, jau nekalbant apie mėsinius, dešrainius, lašinius, taip vėdarus ir dešreles. Uždrausti taukai ir kitokie gyvuliniai riebalai. Nereikėtų valgyti per daug kiaušinių, ypač kietai virtų, negalima valgyti nieko kepto: kotletų, žuvų, spurgų, įvairių rūkytų, konservuotų ar marinuotų gaminių. Šie produktai sudaro palankias sąlygas navikams atsirasti.

Dieviškoji vilcacora

– Kas atrado **vilcacora** – machiguengai ar pirai?

– Ne, – toliau atsakinėja tėvas Szeliga. – Nepaprastas **vilcacoros** gydomąsias ypatybes dar iki kolonizacijos abi gentys sužinojo iš ashaninkų – indėnų, gyvenusių dar toliau ir giliau džunglėse. Ashaninkai, kaip vėliau ir inkai, **vilcacora** gerbė kaip dievybę ir vadino ją **kug-kukjagui**. Jiems šis augalas buvo aukščiausia dievybė, iš kurios kilo visi kiti dievukai. Todėl savo mažesnių dievų atvaizdus jie skaptuodavo brandžiose sumedėjusiose vilcacoros atžalose. O kadangi šis augalas yra ilgas vijoklis, ir šių dievų figūros labai ištįsusios, o veidai pailgi. Tuo galima įsitikinti nuėjus į indėnų giriai skirtą muziejų.

– Kur **vilcacora** auga?

– Visoje Amazonės teritorijoje. Jų yra net 60 rūšių. Tačiau iš tos gausios šeimos tik vienai atmainai būdingos labai stiprios gydomosios savybės. **Vilcacora**, kurią naudoja indėnų šamanai, auga džunglėse, nuokalnėse. Dažniausiai jos randama Peru Montanoje. Tai ilgi, kartais trisdešimt metrų siekiantys vijokliai. Visiškai subręsta maždaug po dvidešimties metų.

– Ir tik po tokio ilgo laiko **vilcacora** įgauna gydomųjų savybių?

– Laimė, taip ilgai laukti netenka. Geriausias nuoviras yra iš jaunos – maždaug trimetės – **vilcacoros** žievės ar šaknų. Šaknys ir žievė beveik vienodai veiksmingos, todėl požeminės augalo dalies nederėtų eksploatuoti. Per ilgesnį laiką jai grėstų tokiu būdu visiškai išnykti.

– Kas lemia, jog tik viena vilcacoros atmaina tinka vartoti medicinoje?

– Viena kalnų **vilcacoros** sudedamųjų dalių – **izopteropodinas** – oksindolo tipo alkaloidas, kuris veiksmingiausias aktyvinant imuninę sistemą. Kaip tik nuo šio alkaloido organizmas tarsi pabunda iš gilaus miego ir ima kovoti su ligomis, kurių ištyktas jau buvo besudedąs ginklus.

– Skirtingai nei daugelis kitų populiarių vaistažolių, kurios jau seniai žinomos Azijos arba Vakarų kultūroje, kitaip nei, pavyzdžiui, **ženšenis**, **vilcacora** vadinamajame Senajame pasaulyje iš esmės nežinoma.

– Tai faktas. Nors pamažu viskas keičiasi. Pietų Amerikoje vilcacora jau gana gerai žinoma. Kaip sakiau, džunglių čiabuviai ją vartoja jau šimtus, net tūkstančius metų. Ten jai teko beveik panacėjos – vaistų nuo visko – vaidmuo. Tačiau blogiausia tai, jog ashaninkai niekuomet neturėjo rašto, todėl tos žinios buvo perduodamos iš lūpų į lūpas. Jos ėjimas į baltaodžių pasaulį per amžius buvo labai sunkus, beveik neįmanomas. O šiandien, kai aš matau mirštantį indėnų šamaną, jaučiuosi taip, tartum būtų sudegusi visa biblioteka...

Ashaninkų legenda:

Trasurinchis buvo pirmasis ashaninkas. Tai buvo indėnų Adomas. Jis dar neturėjo žmonos nes iš pradžių pasaulyje buvo vienas. Todėl jam reikėjo ir virti, ir skalbti, ir medžioti. Baisus buvo Tasurinchio gyvenimas. Jis labai pavargdavo, nes darbų buvo daugybė, ir nebuvo nieko kas galėtų jam padėti. Nuo nuolatinio laktymo paskui žvėris skaudėjo kojas. Kol susiverdavo antkaklių karoliukus, paskausdavo rankas. Nuo galvojimo be paliovos, kaip viską suspėti, skaudėjo galvą.

Eidamas, veikiau bėgdamas, per mišką sutiko pumą. „Man skauda pilvą“, – pasiskundė. „Kodėl?“ – nustebo puma. „Nes vakarykštis valgis turbūt buvo nešviežias. Gal žinai, brangioji puma, ką man daryti?“ Puma priėjo prie medžio, aplink kurį buvo apsivijusi stora liana, nagais nudraskė šiek tiek žievės. „Tu ją čiulpk, pasidėjęs po liežuviu, – patarė Tasurinchiui. Padės“. „Kas

tai yra?“ – paklausė jis. „Ką, tai tu nežinai? Juk tai vilcacora.“

Tasurinchis paklausė pumos, ir jau po valandėlės jam pilvo neskaudėjo. Bet kas iš to, jeigu vis tiek skaudėjo galvą. „Pilvo skausmai jau šiaip taip praėjo, bet ką daryti, kad nustotų taip baisiai skaudėję po skalpu?“ – svarstė ir bėgo toliau. Nubėgęs gal pusę kilometro, sutiko kapibarą¹, kuri ėjo upės link.

„Man baisiai skauda galvą“, – užuot pasisveikinęs, pasakė tam graužikui. „Ar nežinai, brangi kapibara, kas man galėtų padėti?“

Kapibara priėjo prie kelmo, aplink kurį buvo apsvijęs kažkoks augalas, ir savo aštriais kaip peiliai dantimis nuo jo tvirto stiebo nugrandė šiek tiek rūdžių spalvos miltelių. „Užsipilk juos vandeniui ir išgerk. Ir iškart pamirši, kad tau skaudėjo galvą“. „O kas tai yra?“ – paklausė Tasurinchis. „Ką, tu nežinai? Juk tai vilcacora“.

Tasurinchis pasidarė nuoviro, kaip jam patarė kapibara, ir išgėrė jį raukydamasis, nes buvo kartus. Dar nespėjęs pagalvoti, kad ir vėl reikia eiti į kelionę, pajuto – galvos jau neskauda. „Tai labai gerai – pagalvojo. – Puiku! Nuostabu! Bet kas iš to, jeigu man taip degina tą sužeistą ranką. Pats vakar susižeidžiau, braudamasis per krūmus...“

Iš priekio ėjo tapyras². „Sveikas, tapyre“, – pasisveikino Tasurinchis. „Gal tu, bičiuli, galėtum man patarti, kaip aptvarstyti tą skaudamą ranką?“

Tapyras pauostinėjo aplink savo ilgą nosim, paskui nuėjo prie medžio, kuriuo į viršų stiebėsi kažkokia lyg gebenė. Keliskart spyrė kanopą į jos storą stiebą, nuplėšė gabalėlį žievės ir padavė Tasurinchiui. „Pasidaryk sau tvarstį iš tos žievės. Tas tikrai tau padės. Kai tik susižeidžiu kanopą, visada užsidedu ant jos **vilcacoros**. Mums, žvėrimis, jau seniai žinomas tas išbandytas būdas...“

„Čia irgi **vilcacora**?“ – nustebo Tasurinchis.

„Taip – nepažinai?“

„Ar negalėtum man jos nulaužti dar vieną gabalėlį?“ – paprašė Tasurinchis, staiga supratęs, kad pagaliau rado būdą visiems jį

¹ *Kapibara* – didžiausias graužikų šeimos žolėdis. Gyvena Pietų Amerikos miškuose prie vandens.

² *Tapyras* – liekanagis žinduolis, be Pietų Amerikos, dar gyvena Rytų Indijoje ir Malajų salose.

varginusiems negalavimams įveikti. „Aš labai skubu ir negaliu gaišti laiko. O norėčiau, labai norėčiau turėti šiek tiek tos žievės atsargai...“

Iš reporterio bloknoto:

Nedidelio selvos indėnų muziejaus, kurį įsteigė pranciškonų misionieriai prie Limos seserų nazariečių vienuolyno, vitrinoje yra tai, ką ašaninkai nešioja ant galvos. Tai raiščiai iš karnų, išpiešti įvairiaspalviais piešiniais ir padabinti plunksnomis. Dideli, mažesni, didžiuliai: šventiniai ir paprasti, nešiojami kasdien. Tai labai svarbūs aksesuarai, be jų sunku įsivaizduoti genčių vyresnybę. Teisę nešioti pliumažą, papuošalą iš plunksnų, paprastai turi tik vadai, burtininkai ir kovingiausi kariai. Aukšto rango indėnas be plunksnų ant galvos (paprastai papūgų arba tukano) jaučiasi kaip... be dešinės rankos. Plunksnos, be to, kad yra asmens padėties grupėje simbolis, dar padeda bendrauti su Didžiojo miško dievais ir protėvių dvasiomis. Veikia kaip antenos. Jungia ne tik su tuo, kas buvo, bet ir su tuo, kas dar bus. Plunksnos nukreipia mintis suderina jas su aplinka. Indėnų vadas be pliumažo jaučiasi taip, lyg jam žemė smegtų po kojomis. Žinoma atvejų, kai išymus vadas, iš kurio priešai atėmė pliumažą, kelias dienas vadavosi mirtimi!

Toje pačioje vitrinoje yra garderobo dalių, kurios saugo, o veikia puošia ašaninkų kūną. Tai plėšrūnų nagų, karoliukų ir smulkių dažytų paukščių kauliukų vėriniai. Raiščiai iš žievės, nešiojami ant sąnarių – alkūnių, kelių, ir kažkas panašaus į apsiaustą iki juostos iš džiovintos žolės pluoštų. Žemiau kabo raiščiai keliams iš minkštos išdirbtos odos gabalėlių. Batų, net mokasinių, ten nebuvo, nes indėnai girioje apavo nenešioja. Kaip jie gali? Vienas Dievas žino.

Ir ten buvo dar kai kas, kurio paskirtį sunku nuspėti: lyg didelė rankinė, lyg krepšelis, nupintas iš elastingos miško karnos. „Kas tai yra? Gal maišelis **kokai**?“ „Ne, **koką** vartoja kalnų indėnai, ne ašaninkai, – paaiškinio sesuo, rodžiusi eksponatus. – Tose rankinėlose indėnai džiunglėse nešioja **vilcacora** – augalą, su kuriuo niekada nesiskiria ir kuris juos lydi kiekviename žingsnyje.“

Iš nuostabos netikėjo savo akimis

Dr. **Klausas Keplingeris** iš Austrijos Immodal laboratorijos, dviejų amerikietišku patentų – Nr. 4.844.901 ir 4.940.725 savininkas, apie iš vilcacoros šaknų gaunamus oksondolų tipo alkaloidus:

– *Mano nuomone, nėra jokių abejonių, jog aktyvūs vilcacoros alkaloidai nepaprastai reikalingi organizmo imuninei sistemai aktyvinti ir jo apsauginėms jėgoms stiprinti. Šie alkaloidai teigiamai veikia fagocitozės procesus.*

Imunologiškai aktyviausias alkaloidas yra **izopteropodinas** arba **izomeras A**. Be šio izomero A bei trijų kitų alkaloidų, stimuliuojančių imuninę sistemą, **vilcacoroje** yra dar vienas alkaloidas – **rinkofilinas**. Šis junginys kelerius metus buvo tiriamas Šanchajaus tradicinės kinų medicinos mokykloje. Ten atlikti tyrimai rodo, kad rinkofilinas gali stabdyti plokštelių kraujyje kaupimąsi ir trombu susidarymą. Šioji ypatybė atveria didžiules **vilcacoros** pritaikymo galimybes gydant kraujo apytakos ligas ir širdies infarkto profilaktikai. **Vilcacora** taip pat skatina leukocitų, o ypač **limfocitų T4** gaminimąsi. Pastarieji įveikia daug virusinių ligų.

Dr. Richardas Geberis, knygos „*Vibrational Medicine*“ autorius:

– *Vilcacora duoda daug žadančius rezultatus gydant sąnarius. Šis augalas beveik netoksiškas, todėl jį galima taikyti ilgesnį laiką. Taip pat mažina spinduliavimo ir chemoterapijos pasekmes, kurių neišvengiama gydant navikus tradiciniu būdu. Daugybė vilcacoros*

taikymo galimybių ir jų veiksmingumas pranašauja, kad augalas tūkstantmečių sandūroje taps tikru perversmu farmakologijoje.

Dr. **Brentas Davis**, jau daugelį metų diegiantis **vilcacorą** JAV klinikinio gydymo praktikoje:

– **Vilcacora** yra puikus vaistas nuo daugelio ligų, be kita ko, nuo virškinimo sistemos sutrikimų. Tas augalas pasižymi tiesiog fenomenaliomis savybėmis valyti visą virškinimo traktą. O tai be galo svarbu. Kaip tvirtina daugelis gydytojų, mirti pradeda nuo žarnyno, o dar tiksliau – nuo storosios žarnos.

Rytų šalyse vartojamas tokios sudėties ir konsistencijos maistas, kad jis sunkiai šalinamas iš organizmo. Organizmui senstant, audiniams glebant, storojoje žarnoje atsiranda mažų įtrūkimų, mini išvaržų, kuriose kaupiasi šalintinos medžiagos. Ten patekusios, jos įstringa ilgam. Užuoat pasišalinusios iš organizmo, nuolat teršia kraujo apytaką. O **vilcacora** nuo to saugo, nes valo visus žarnų įdubimus per visą jų ilgį. Kas žino, ar tik ne tai yra svarbiausias, palaimingiausias **vilcacoros** poveikis.

Be to, nustatyta, jog šis augalas padeda nuo Crohno ligos ir visos žarnos uždegimo, hemorojaus bei palaiko žarnyno floros pusiausvyrą. Tai yra pasaulinės klasės vaistažolė, kuri gali sustabdyti ir nukreipti toli pažengusią patologiją. Taip pat labai svarbu, kad ją taikant visai nebūtina nutraukti gydymą tradicinės medicinos metodais.

Dr. **Julie Clements**, amerikiečių onkologė:

– Ėmus gydyti vežiu sergančius mano pacientus **vilcacora**, pastebėta, kad labai sumažėjo spinduliavimo ir chemoterapijos pašalinio poveikio pasekmės. Remdamasi kelerių metų klinikos praktika taip pat žinau, kad gydymą **vilcacora** sėkmingai galima sieti su remisija arba navikų nykimu, tarp jų ir gana didelių. **Laikui bėgant aš taip tuo augalu patikėjau, kad skyriau jį savo motinai.** Jau senokai ji skundėsi kojų kraujotakos sutrikimu. Dėl to beveik negalėjo vaikščioti. Tik kelias savaites pavartojus **vilcacorą** kraujotaka taip pagerėjo, kad mama jau galėjo vaikščioti,

Tėvas Edmundas Szeliga pily kaime: vilcacora – tai šventas inky vijoklis

nejausdama jokių negalavimų. **Ji labai džiaugdamasi pasakė, kad gavo iš manęs naujas kojas!**

Dr. Donna Schwontkowski iš JAV:

– Vilcacora sėkmingai įveikia sergančių AIDS pacientų infekcijas ir – kartais jau net po dviejų savičių! – ima mažėti vėžiniai odos navikai ir cistos. Kai aš pati pirmą kartą turėjau progos tuo įsitikinti iš nuostabos tiesiog netikėjau savo akimis...

Dr. Philipas N. Steinbergas – amerikietis tyrėjas, nuo 1993 metų gydantis vilcacora:

– Gydymuisi skiriu nuo 3 iki 6 gramų **vilcacoros** per dieną, geriausia padalijus trim dozėmis. Vartojant profilaktiškai dėl antioksidantinio ir organizmo adaptavimąsi didinančio poveikio dozė turi būti triskart mažesnė. Patologijai įsisenėjus, kelias savaites skiriama net 20 gramų dozė vieną kartą per dieną! Aš nebijau perdozuoti, o

Bib#	Design	Sites	Number Patients	Stage	Patient Characteristics	Treatment	Outcome Assessed	Results
9	CR	Ovary, colon	3	Progressing		vilcacora & other chemos after surgery for all & chemo for 1 pt.	DR	No sign of cancer at 4 and 7 months for 2 pts, smaller tumor for 1. Note: Too early to draw conclusions
10	CS	Various	22	3 patients relapsed, others not reported		vilcacora in addition to radiation and/or chemotherapy	S & DR	13 achieved remission and 7 (32%) survived 5 or more years. Note: no side effects from chemotherapy, increased vitality
11	CS	Brain	78	Not reported		vilcacora in addition to radiation and/or chemotherapy	S & DR	Remission at 1 year: Glioma multiforme IV 1 of 40, medulloblastoma 1 of 3, Ependymoma 1 of 5, Astrocyoma 5 of 8, mixed glioma 1 of 1, Oligodendroglioma 0 of 1, Oligodendroglioma 1 of 1, Malignant meningioma, 0 of 2 (NNT). Survival at 1 year: all in remission plus 2 relapsed pts. with astrocyt & 1 with oligodendroglioma

Raporto fragmentas apie gydymo vilcacora rezultatus pagal Medicaments: Special Information for Physicians and Dispensing Chemists, 2nd Revised ed. Austria: 1993: 16–7

Age/Sex	Site	Conventional Treat Information	Alternative Therapy Information	Conv Trt? (y/n)	Results
58F	Ovary/Uterus, mets	Chemotherapy 714-X injections plus Essiac.	2 '95 714X injections stopped, continued Essiac. 4'95 -3X3 vilcacora 350 mg, Essiac antioxidants	No	5'95 Blood shows amazing improvement. Patient felt better. July tumor stabilized. Sep - remained sta continued treatment. Nov, combined vilcacora and Essiac treatment changed. Patient feels fine, no pain, normal.
80F	Colon	Diagnosed '87 Surgery.	4'95 3X3 vilcacora	No	9'95. - No signs cancer. Patient felt Maintenance treatment is vilcacora 1000mg.
42F	Colon, mets.	No information.	7'95 3X3 vilcacora Essiac, dimazyme 5000 (free radical scavenger), high dose vitamin C, Pau d'arco, 714X.	No	9'95. - Patient feels fine. New treat vilcacora 350 mg plus 3 times 13 dr of liquid cat's claw. Oct good conditi tumor decreasing. Nov - doing well, treatment reduced.

Prof. dr. H. Oswaldo raporto fragmentas gydymo vilcacora tema

veikiau baiminuos, ar man užteks laiko ir ar suspėsiu padėti pacientui. Todėl stengiuosi duoti organizmui kuo daugiau neįkainojamų alkaloidų, ir dažnai tai duoda tiesiog neįtikimų rezultatų!

Dr. Felipe Malgarejo:

– Jau neginčijamai patvirtinta, kad vilcacora stabdo vėžinių ląstelių dalijimąsi, aktyvina granulocitus ir makrofagus, sukelia navikų nykimą ir blokuoja nekontroliuojamą ląstelių dauginimąsi.

Dr. Lida Obregon, Amerikos fitoterapijos instituto Limoje direktorė:

– **Vilcacora** – veiksmingas vaistas nuo įvairių uždegimų, padeda nuo astmos, cukraligės ir skrandžio opų, taip pat vis daugėja įrodymų, kad yra nepakeičiama įveikiant vėžį.

Kaip rodo klinikose atlikti tyrimai, iš trijų grupių pacientų, sergančių vėžiniais navikais ir aprašytų amerikiečių gydytojo prof. **H. Oswaldo**, pavartojus vilcacorą visais atvejais pastebėti neįprasti rezultatai.

Trijų asmenų, sergančių vėžiu (storosios žarnos ir kiaušidžių), grupėje po 4 ir 7 mėnesių dviem navikas sunyko, o vienam – gerokai sumažėjo.

Dvidešimties ligonių, sergančių įvairiomis vėžio atmainomis, grupėje 13 atvejų navikai sunyko, arba vėžys pasitraukė, o kiti pacientai gyvena jau ilgiau nei 5 metus.¹

Per kitus klinikinius tyrimus taip pat buvo tikrinamas vilcacoros poveikis. Trys 42, 58 ir 80 metų moterys sirgo kiaušidžių, gimdos ir storosios žarnos navikais. Visais atvejais sulaukta stebinančio pagerėjimo, taip pat ir visiško navikų sunykimo.

¹ Tokie pacientai pagal tarptautines normas laikomi išgydytais.

Genijus tarp augalų

Iš tėvo Szeligos užrašų:

Vilcacora, atrodo, yra vaistas, sėkmingai gydantis... VISKĄ! Ar tai įmanoma? Ar toks pareiškimas ne per daug aiškus, ne per daug didelis? Ar tai neturėtų kelti abejonių skeptikams, kurių niekad netrūksta, o ypač jų nestinga gydytojų pasaulyje?

Tačiau įrodymai, liudijantys stebuklingą Peru vijoklio poveikį, labiau nei įtikinantys! Pirma – pavyko išskirti daugybę gydymui vertingų komponentų, kurie veikia įvairias organizmo sistemas. Šiuo požiūriu vilcacora yra tikras lobynas! Išskirti šeši labai reti alkaloidai, o šalia jų – kiti gydymui tinkami komponentai, kaip triterpenas, polifenolis, glikocidai ar augaliniai steroliai.

Tais junginiais ir galima aiškinti gydomąjį poveikį. Antioksidantinį, priešvėžinį, antivirusinį ir pnesušdegiminį, kuriais pasižymi augalas – jo žievė ir šaknys.

Antra – jokia žmogaus organizmo sistema neveikia nepriklausomai nuo kitų. Kaip netinkama vienos sistemos veikla susilpnina kitas, taip ir vienos jų atstatymas įgalina gydyti likusias. Būtent todėl, nors gelbstintis vilcacoros poveikis pirmiausia svarbus virškinimo trakto ir imuninėms sistemoms, to augalo taikymo efektas jaučiamas visame organizme.

– Tėve, galima pagalvoti, kad **vilcacora** – genijus tarp augalų! Tačiau ar nebūna atveju, kai užuot padėjusi, gali pakenkti? –

Tyrimai kelių Europos klinikų laboratorijose rodo, kad Peru **vilcacora** neveikia toksiškai ir, kad iš esmės nesukelia jokių pašalinių pasekmių. Ji nepavojinga net vaikams...

Vaikams galima skirti tokias pat dozes? Ne, nes dozuoti reikia atsižvelgiant į kūno masę. Todėl mažesniems nei dvylikos metų vaikams patariame perpus mažesnę dozę, negu suaugusiems. Įdomu tai, kad rezultatų gydant vilcacora jaunesnius ir pačius jauniausius pacientus sulaukiama dar greičiau, nei gydant suaugusius.

O kontraindikacijos?

– Kiekviena lazda turi du galus. Kartais ir **vilcacora** gali pasirodyti dviašmenis ginklas. Šis augalas labai skatina imuninę sistemą ir svetimkūnių iš organizmo atmetimo reakciją. **Todėl niekas, kam jau buvo persodintas koks nors organas ar kaulų čiulpai, arba rengiasi tokiai operacijai neturėtų šios vaistažolės vartoti. Vilcacora taip pat nerekomenduojama maitinančioms kūdikių ir nėščioms moterims, nes gali padidėti persileidimo tikimybė. Jos negalima duoti ir žmonėms, gaunantiems insuliną ir vakcinas, pacientams, chemoterapijos metu, bei pacientams vartojantiems kraujo kilmės preparatus, o vaikams iki trijų metų – tik išimtiniais atvejais.** Daugiau kontraindikacijų nėra.

Limos San Marcos universiteto profesorius, Trujillo, Piuro, Cajamarca, Chiclayo, Cuzco ir Arequipie universitetų garbės daktaro bei Majamio universiteto klinikinės neurochirurgijos profesorius dr. **Fernando Cabasieso vilcacorai** skirtos knygos fragmentas:

„In vitro“¹, reikalas jau iširtas. Žinom, kad dėl savo absoliučiai unikalinių alkaloidų šis augalas skatina organizmo imuninę sistemą. Tačiau tai įgalina patvirtinti „in vivo“² ar šios medžiagos nepraranda aktyvumo tada, kai žmogaus imuninė sistema nustoja normaliai funkcionavusi... (...) Klausimu, ar yra ryšys tarp to, kas patvir-

¹ *in vitro* – (lot.) mėgintuvėlyje, arba laboratorijoje

² *in vivo* – (lot.) gyvenime, arba klinikoje

tinta „in vitro“ ir to, ką galima stebėti „in vivo“ dirbama daugelyje vietų – garsiajame Cayetano Heredia universitete, Nacionaliniame vėžio ligų institute, taip pat dar keliuose mažesniuose natūralios medicinos centruose – pas tėvą Edmundą Szeligą, su kuriuo bendradarbiauja dr. Anna Mire ir dr. Lida Obregon...

Iš reporterio bloknoto:

Paskatinti pirmieji Tėvo darbu, šiandien kruopščiai tirti **vilcacora** jau ėmė daugelio šalių, ne tik Peru, medikai. Pirmiausia tai Austrijos Graco universitetas, Miuncheno universitetas, Didžiosios Britanijos Huntingtono tyrimų centras, taip pat keli centrai Italijoje ir Šveicarijoje.

Jie visi patvirtina tai, kas tėvui Szeligai aišku jau daugiau nei trisdešimt metų: **vilcacora** tinka gydyti vėžiui, sąnarių uždegimams, reumatui, įvairiems bėrimams, alergijai, žarnyno sutrikimams, depresijai, ŽIV viruso sukeltoms ligoms ir net... inkštiramams!

Milano universitete tyrinėtojai atrado, kad **vilcacoros** nepaprastai stiprus vadinamasis antitumocinis poveikis. Tokiu būdu paaiškėjo jos profilaktinis veiksmingumas, mažinantis riziką susirgti navikais!

– Žinoma, kad rūkaliai kasdien įkvepia šimtus įvairiausių medžiagų, stimuliuojančių ląstelių mutaciją...

– ...ir tai gali paskatinti mutantų arba vėžinių ląstelių radimąsi. Tad rūkaliai turėtų vilcacorą vartoti profilaktiškai?

– Taip. Todėl aš turiu vilties, kad netrukus pavyks palenkti, turtingus tabako koncernus, kad jie finansuotų kai kuriuos labai brangiai kainuojančius vilcacoros tyrimus. Tai būtų tikras lūžis. Dvejopo pobūdžio lūžis. Viena vertus, pakistų visuomenės požiūris į tabako bendroves. Lūžis įvyktų ir tyrimų srityje. Nes jiems, kad ir kaip tai būtų paradoksalu, dažnai trūksta paties svarbiausio...

– Tai yra, ko?

– Pinigų...

Atrodytų, XXI-asis amžius – geriausias laikas žinioms apie vilcacorą platinti, tinkamiausias metas padaryti ją kasdienio vartoji-

mo vaistu, – viename savo straipsnių rašo tėvas Szeliga. – Daugumai žmonių atrodo, kad pralaimime karą su vėžiu, su AIDS, kad nuolat išskyla nauja mutuojančių virusų grėsmė ir mes neturim didesnių galimybių kovoti su civilizacijos ligomis. Tačiau taip neturi būti. Taip nėra. Labai veiksmingi vaistai tiesiog ranka pasiekiami.

Daug didesnę dėmesį negu iki šiol privalome kreipti į tai ką mums dovanoja tokia dosni gamta. Gamtos farmacija – tai mūsų galimybė, tai ateitis. Manau, kad svarbiausiu jos ginklu jau netrukus taps vilcacora.

Kaip gauti vilcacoros?

– Kokiose šalyse **vilcacora** jau žinoma?

– Kaip jau minėjau, Lotynų Amerikoje nuo seno išsigalėjusi jos vartojimo tradicija. Konkistadorams jau nukariavimo laikais buvo žinomas **vilcacoros** nuoviras. Bendraudami su indėnais jie pirmieji galėjo įsitikinti jos veiksmingumu. Ir dažnai, neturėdami kitų vaistų, griebdavosi čiabuvių gydymo metodų. Savaime suprantama, iš pradžių labai vangiai. Tačiau laikui bėgant užkariautojai patikėjo indėnų medicina ir jau nelaikė jos tik prietarais ar burtais. kažkas panašaus vilcacoros atžvilgiu vyksta ir dabar, laužiant pasipriešinimo ledus. Istorija tarsi kartojasi...

– Kur dar, išskyrus Lotynų Ameriką, galima jos nusipirkti?

– **Vilcacora** labai gerai prigijo Kanadoje ir Jungtinėse Valstijose. Čia ji labai populiari. Ir natūrali, ir perdirbta, kaip įvairių rūšių tabletės, ji vartojama ne tik piktybiniams navikams gydyti, bet ir įveikti daugybei įvairių kitų ligų. Europoje ji vis populiarsnė Ispanijoje, Italijoje, Vokietijoje – šalyse, kur pirmiausia buvo mikroskopais ištirta laboratorijose ir kur juodu ant balto buvo patvirtinta didžiulė jos vertė. Esu tikras, kad jau netrukus vis platesnis **vilcacoros** taikymas tose šalyse atsispindės ir statistikoje. Dėl žymiai sumažėjusių susirgimo vėžiu atvejų ir daug dažnesnių, negu iki tol, skaičiuojant procentais, pagijimų nuo tos ligos...

– Jūs manot, kad vilcacoros tinkamumą klinikiniam gydymui bus galima net statistiškai apskaičiuoti?!

– Tuo aš visiškai neabejoju! Lems tik tai, kaip plačiai vilcacora bus taikoma!

– **Vilcacoros** labai reikėtų ir Lenkijoje...

– Žinoma. Juo labiau kad, mano manymu, tik artimiausiu laiku kils daugybė žmonių nelaimių dėl jau senokai iš Černobylio pasklidusios negandos. Tačiau aš iki šiol visai nebendravau su lenkų gydytojais ir nebuvo progos smulkiai tuos reikalus aptarti. Nors... luktelkit valandėlę – pirmoji kregždė jau yra...¹

Tėvas atsistojo iš už stalo ir nuėjo į sekretoriatą. Tą pačią akimirką pro atvertą langą iš sodo į kabinetą atskrido mažas žalsvas kolibris. Apsuko kelis ratus aplink palubėje kabančią lempą, o Tėvui su dokumentais rankoje pasirodžius tarpdury, nutūpė jam ant peties.

– Dar neseniai, – pasakė tėvas, – Londone atsirado lenkiškai kalbantis gydytojas, kuris **vilcacoros** tema konsultuoja telefonu. Jam galima faksu perduoti savo tyrimų rezultatus, o jis patars, ką reikia daryti, ir išsiųs atitinkamus preparatus².

– Tokie postai, kaip šis Londone – labai svarbūs, – tęsė Tėvas. – Turiu vilties, kad ateityje jų bus daugiau. Man atrodo, jau nuėjome taip toli, negalim atsisakyti ir šio darbo. Privalome tai daryti dėl savo pacientų. Tokios įstaigos, kaip Andų medicinos centras Londone, **garantuoja, kad į ligonių rankas patenkančiuose preparatuose yra atitinkama alkaloidų koncentracija, ir jie kokybiški. Vilcacoros** yra daug rūšių ir ji žinoma labai įvairiais pavadinimais. Tačiau tik viena jos rūšis tikrai veiksminga. Tai ir yra ta **vilcacora**, kurios žmonės ieško!

– Tad galima suklysti!

– Ne tik suklysti! Juk galima tikėtis, kad kas nors norės pasinaudoti tuo pavadinimu. Ir ims vietoj vilcacoros pardavinėti ką nors, kas nėra **vilcacora**! Negalime pamiršti, kokiame pasaulyje

¹ Vilcacora Lenkijoje žinoma jau keleri metai. Dabar ten net leidžiamas mėnraštis, skirtas šiam ir kitiems preparatams, kuriuos siūlo Andų medicinos centras Londone. Jo pavadinimas išvertus – „Vilcacora. Gyvenk ilgiau“.

² Kalbama apie Andean Medicine Centre – Andų medicinos centrą, kuris iš pradžių, tik įsteigtas, buvo Limos instituto atstovybė Europoje. Dabar tai savarankiškas centras, kuriam rūpi Andų ir Amazonės preparatų distribucijos reikalai ir žinių ta tema propogavimas.

Tarsi šv. Jurgis, kovoje su slibinu...

gyvenam! Todėl aš noriu perspėti! Be to, **vilcacora** renkant, džiovinant, paskui pakuojant reikia laikytis atitinkamų reikalavimų, tam tikrų procedūrų. Tokių, kokias per metų metus mes apdorojome savo institute.

– Kaip galima tokių klaidų išvengti?

– Iš esmės yra tik vienas patarimas. Būtinai reikia vartoti vilcacora, gautą tik iš žinomo šaltinio, kaip tai daro minėtas Andų medicinos centras Londone. Tai nepaprastai svarbu, kadangi kokybė lems veiksmingumą ir didžiausią tikimybę pasveikti!

Parvažiavę į Lenkiją, nusprendėm iškart patikrinti, kaip veikia centras Londone. Surinkom pirmąjį keturiolikos skaičių numerį ir po kelių sekundžių ragelyje išgirdom jauną moters balsą. Ji prisistatė ir paklausė, kuo galėtų padėti.

Taigi toks postas iš tikrųjų yra! Viskas taip, kaip sakė tėvas Szeliga!

– Jeigu kas nori užsisakyti vilcacoros, mes žmonėms padėdam ir ją išsiunčiam, – buvome informuoti. – Kai reikia, konsultuoja lenkiškai kalbantis gydytojas. Konsultuojama nemokamai¹.

¹ Lietuvos gyventojai gali skambinti ir rašyti oficialiam Andean Medicine Centre atstovui Lietuvoje:

VšĮ „Natura Sanat“, Olandų g. 19–2, Vilnius LT-01100

el. paštas: vilcacora@mail.lt

Visą informaciją apie Andean Medicine Centre siūlomus preparatus, galima sužinoti paskambinus telefonais 216 08 26, 233 33 63 arba 239 78 44 Vilniuje.

Išgydyti popiežių, gražinti sveikatą Jelcinui

Kasdien, vos išmušus dvyliktą, jis pareina į vienuolyną Limos centre. Į didelį žemą pastatą, kurio sienos pajuodusios nuo aplink tvyrančio smogo, o smailios arkos formos langai primena viduramžių vienuolių gobtuvus.

Kai už jo užsiveria sunkūs vartai, menantys ispanų kronikininko Ciezo de Leono laikus, iki kitos dienos jis dingsta kaip akmuo į vandenį. Vienuolyne jis neatsiliepia į telefonų skambučius. Kaip mums pasakojo jaunas salezietis Juanas Polentinis, užsidaro celėje, dirba, nugrimzta maldoje ir meditacijoje. Visų pirma – nieko kito neleidžia vienuolyno vidaus regula, antra – jo paties regula, dar kietesnė ir griežtesnė, skirianti dieną, metus, gyvenimą „išoriniam laikui“ ir „vidaus laikui“ už vienuolyno sienų.

Keliasi kelios minutės po penkių. Jam nereikia laikrodžio. Vasarą jį žadina tvankuma, kuri net paryčiais nė kiek neatlėgsta. Žiemą – drėgmė. Limos rūkas, vadinamas garua, gali įkyrėti dar labiau nei karščiai. Mažoje celėje su langu daugiau nei metro storio sienoje, viena kėde ir visuomet per mažu staleliu ant kurio kaupiasi būtinos atlikti užduotys. Jų niekad nemažėja, jų vis daugiau...

– Puikiai jaučiuosi ir tikrai esu labai darbingas, – pasakys kažkurio vizito metu. – Bet aš žinau, kad mano amžiaus negalima svarbių reikalų palikti nesutvarkytų. Tad sau ir kartoju: „Ką turi suvalgyti šiandien, pasidėk rytdienai; ką turi padaryti rytoj, padaryk šiandien...“

Seliziečių kolegijoje jis dėsto geologiją ir veda botanikos seminarą. Kolokviumų ir egzaminų temas parengia mažiausiai prieš savaitę. Sekmadienį aukoja mišias, kartais net trejas – vienas po kitų. Pamokslų mintis užsirašo jau pirmadienį, vėliausiai – antradienį. Susibičiuliavęs su Jesus Obrero de Surquillo parapija San Felipe, skurdžiam Limos rajone. Čia lanko ligonius jų namuose. Mikstūras ir vaistus, kurių prireiks per kitus susitikimus, ruošia iškart parėjęs.

– Tie vizitai man labai svarbūs, tokie pat kaip tai, ką darau. Žinojimas, kad esu tiems žmonėms reikalingas, teikia man tiek jėgų, kiek malda.

Pastaruoju metu sulaukė dviejų įdomių vizitų. Vieno iš Maskvos, kito iš Vatikano.

– Atrodo, mano pasaulis sukasi aplink Andus, o čia staiga Rytai susitinka su Vakarais.

Iš Maskvos atvyko grupelė gydytojų, kurie rūpinasi Borisu Jelcinu. Trys profesoriai pasakojo, jog prezidentas tolydžio vis blogiau jaučiasi, kad jie jau iš esmės viską išbandė ir dabar nežino ką daryti. Pasijuto bejėgiai. „Ar galėtų draugas Tėvas mums padėti?“ – juokingai nuskambėjo. Ką padarysi – pripratimas – antras prigimimas. Rusai girdėjo apie tokius stebuklingus, jauninančius augalus. „Ar negalima būtų jų pabandyti?“ Davė jiems kelias pakuotes **chuchuhuasi** ir **winay-wayna**. Pasakė, kaip paruošti nuovirą ir antpilą. Susiraukė išgirdęs, kokia chemija nuodija prezidentą. Pirštu pagrasė: „To daryti negalima!“ Uždaviau jiems atgailą, – juokavo mums pasakodamas. – Tik nuovirai, nė lašo antpilo! *Donde peco, alli es penado*¹. Po kurio turėtų paskambinti ir pasakyti, kokie rezultatai. Kai baigs žievę ir supras, kad tai veiksminga, vėl atvažiuos...

Iš Vatikano atskrido tautiečiai sužinoti, kaip būtų galima padėti Popiežiui.

„Gal prie Amazonės auga koks augalas, kuris padėtų nuo jo ligos? Visi sako, kad tai Parkinsono liga, net laikraščiai apie tai rašo. Bet juk tai ne parkinsonizmas, tik pažeistas nervas po pasikėsینimo 1981 m. Reikėtų, Tėve, kaip nors atstatyti tą pažeistą nervą...“

– Mėginsiu skirti **chuchuhuasi**, – pasakė. – O jei ir tai nepadės, paieškosim ko nors kito. Artimiausiu metu ko nors paprašysiu savo indėnų. Kada? Po keliolikos savaičių. Kai baigsis liūčių metas.

¹ *Donde peco...* – (isp.) kokia nuodėmė, tokia ir atgaila

Adelfizmas ir Paititi

Ką jis dar veikia? Toliau gilinasi į teoriją apie visuomenę, labai artimą senovės graikų mąstytojų filosofijai. Be kita ko, mano, jog norint keisti visuomenę, reikia pradėti nuo savęs.

– Mano nuomone, taisyklė, kuria turėtų vadovautis ateities pasaulis, yra „adelfizmas“ – žmonių brolybės idėja. Jos įgyvendinimas visai neturi atrodyti utopija. Esu tikras, kad ji sėkmingai gali būti praktikuojama. Mūsų institutas – geras to pavyzdys, – po minutėlės priduria. – Mes nenorim pasipelnyti nei užkariauti įtakos sferų. Tiesiog norim padėti žmonėms, kuriems reikia pagalbos. Jie dažnai negali jos susilaukti iš kur nors kitur. Bendraudami su indėnais mes taip pat atliekame civilizacijos misiją. Nešame ją tiems kuriems neabejotinai jos labiausiai reikia. Nedarome jų laimingų nei civilizuojame jėga – nieko panašaus. Bet nenorim leisti, kad tie žmonės būtų visiškai pamiršti ir liktų nuošalyje. Ir, kad kada nors susidurtų su tokiomis problemomis, kurių nesugebėtų išspręsti.

Tai, ką jis veikia, yra nuolatinis buvimas tarp Scilės ir Charibdės. Tai tarsi kurimas utopinės ateities vizijos, kurios viena dalis Limoje, o kita nusitęsė per tūkstantį kilometrų tolyn, į selvą. Tas nenuilstamas ieškojimas kelio, kurio buvimu šiandien daugelis labai abejoja, ieškojimas kažko, kas nėra nei socializmas, nei kapitalizmas. Kas nėra nei išsivadavimo teologija, bet turi žmogaus veidą.

– Neįmanoma gydyti žmones ir tuo pat metu negalvoti, kaip išgydyti visuomenę. Jeigu taip būtų, reikštų, jog mus tenkina tik tai, kas ranka pasiekama. Ir to būtų tiesiog nepadoriai maža. Visuomet reikia žengti nors pusę žingsnio toliau, paskui dar pusę, dar, ir taip be pabaigos!

Tai glūdi jau žmogaus prigimtyje, tai ir yra žmoniškumo esmė. Nuolatinis ėjimas pirmyn, už ribų, remiantis tuo, kas duota, nudirbta, sukurta. Nepaliumama transcendencija, kažkas panašaus į nekantrumą, kuriam galioja tie patys dėsniai kaip ir augalams (tai puikiai matom girioje) – verčia atsigręžti ir tiestis link saulės...

Ir tiesiasi. Jau netrukus iš vienuolyno tylos vėl patrauks į kelią. Be vaistų Popiežiui, dabar yra ir kita priežastis. Tai dar vienas Tėvo susižavėjimas, dar vienas jo veidas. Rodantis, koks įvairiapusis gali būti žmogus, jei tik jis nori, jei jam to reikia.

Juanas Quispe, pirų genties indėnas, kurio žmoną kitados išgelbėjo nuo ją puolusios pumos, progai pasitaikius paklausė, ar jis domisi ir archeologija. „Nes jūs, Tėve, domitės viskuo, tiesa?“ – paklausė, nors iškart žinojo atsakymą. Jis, Quispe, žino, kur selvoje yra didelis užmirštas miestas. Jis ten buvo ir matė savo akimis! Miestas, senesnis už seniausius inkų griuvėsius! Jei panorės, gali jam nupiešti planą, detaliam nusakyti trasą. Arba – drauge su juo eiti į džiungles jo atrasti...

– Dingę miestai – dalis džiunglių problemos. **Tai dalis tos didžiosios paslapties, po kuria slypi ir augalų mįslės, indėnų burtai ir vaistai stublinantys profesorius medikus.**

Kaip tik todėl tuo taip domisi ir renka visą prieinamą informaciją ta tema.

– Nėra jokių abejonių dėl tų miestų egzistavimo. Jie yra ir laukia, kas juos atras ir grąžins palikuonims. Vienintelė problema – kaip juos surasti selvos platybėse, neišmatuojamose kaip vandenynas, virš kurio – toks stogas, kad pro jį neprisiskverbria žvaigždžių šviesa!

Iš surinktos informacijos ir kitų šaltinių aiškėja, kad didžiuliai griuvėsiai, apie kuriuos pasakojo Juanas Quisepe, tai tikriausiai senovinis miestas, kurio ieškoma beveik 400 metų – **legendinis Paititi!** Daug kas liudija, kad tai „Auksinio karaliaus“ sostinė – legendinis El Doradas! Vieta, kurios nepasiekė nei Pizarro, nei Almagro, nei Orellanaf!¹

„Paititi“ indėnų dialektu reiškia nei daugiau, nei mažiau, kaip „tarp upių“. Iš Juano Quisepe pasakojimo aiškėja, kad griuvėsius supa trys upės. Paititi pavadinimas puikiausiai paaiškintų tą vietą!²

Suprantama, išvyką į Eldoradą galima surengti tik sausu metų laiku, kai upių vandenys teka natūralia vaga, neišsilieja iš krantų. Nes tai – džiunglių keliai. Bet net ir tada, norint keliauti upėmis, reikia jas gerai pažinti. Jos visuomet pavojingos. Per daug sūkurių ir seklumų. Kai vanduo kyla srovė nuolat pasisuka iš dešinės į kairę arba iš kairės į dešinę, ir niekada nežinai, kas laukia už artimiausio vingio. Be to, kai lyja, neįmanoma net išlipsti į krantą. Iškart nugrimsi iki juostos. Ir jei pavyks išsikapstyti, reikės kratytis dėlių ir kirmėlių...

Su Eldoradu ir Paititi siejama ir gydymo gija. Pasak senų ispanų kronikų, šiame mieste gyvenęs indėnų karalius reguliariai maudėsi „aukso maudyklose“ (iš čia ir miesto pavadinimas!)³ Žyniai apiberdavo jį aukso dulkėmis, o paskui jis nusiplaudavo jas sieliu plaukdamas į vidurį ežero, esančio krioklio papėdėje. – Manau, kad per tą ceremoniją indėnams visai nerūpėjo prabanga, kadangi iš esmės čiabuviai niekada nežinojo aukso vertės, sako tėvas Szeliga. – Tačiau tokios maudynės galėjo būti labai sveikos ir atjauninančios, nes auksas turi neįkainojamų gydomųjų savybių. Idėnai nesileido aukso injekcijų, ką dabar kai kuriais atvejais,

¹ Prandscio Pizano, *Diego Almagro ir Ftaiucfco Orenana* – ispanų konkistadorai kariavę prieš šiandieninį Peru.

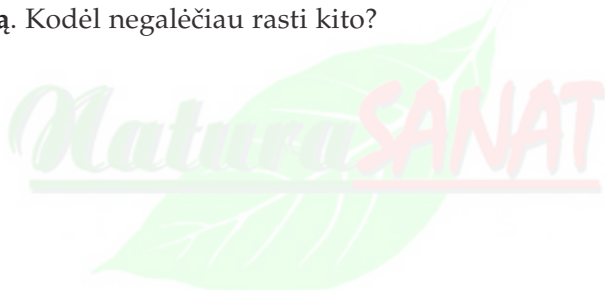
² Kai kurie legendiniai Eldorado turėję būti Guatavito ežero Kolumbijoje apylinkėse, indėnų muiskų šalyje. Tačiau ši hipotezė niekuomet nebuvo patvirtinta.

³ *el dorado* - (isp.) paaukuotas.

ypač jei sergama sąnarių ligomis, pataria šiuolaikinė medicina. Tačiau, aš manau, jie maudėsi auksingoje pelkėje. Ir tikriausiai jiems tai ėjo į sveikatą!

Atrasti Paititi! Tai būtų sensacija! Didesnė, nei 1911 metais suradus Machu Picchu Urubambos slėnyje, didesnė nei auksinių kapaviečių atradimas 1987 metais Peru šiaurėje, netoli Lambayeque! O jeigu tai padarytų ne koks amerikiečių Indiana Jones, o lenkų vienuolis, gydantis žmones, ir egzotiškų augalų žinovas, nuostabai ir susižavėjimui nebūtų galo!

– Pamatysim, kas iš to išeis. Tačiau jei žinau jau taip daug, būtų nuodėmė atsakyti ieškojimų. Todėl ir noriu eiti į džungles. Nežinau, ar man pavyks nusigauti iki Paititi, bet jei reikės, eisiu ir antrą kartą, ir trečią. Kol pavyks! Vieną lobį jau radau – **vilcacora**. Kodėl negalėčiau rasti kito?

Vietoj epilogo

Neslėpsiu, kad mane sužavėjo tėvo Edmundo Szeligos asmenybė, – rašiau Markui Rymuszkai, žurnalo „Nieznany Swiat“ redaktoriui – Pirmiausia, tai iš tiesų renesanso laikų žmogus – visapusiškas, atviras, nevaržomas dogmų. Be to – nesavanaudis, bebaimis, nebijantis vargo ir pavojų. Antra, tai asmenybė, atvira plačiausiai suprastai paslapčiai ir dar nežinomiems žmonių egzistencijos matavimams. Tai liudija, kad ir domėjimasis Eldoradu. Tai pionierius, naujo mąstymo medicinoje pradininkas, naujo pasaulio atradėjas. Girios pasaulio, kuris, nepaisant tokio naikinimo, ir toliau yra Pietų Amerikos širdis. Tos pasaulio dalies, kurioje, kaip pats kadaise įsitikinai, tikriausiai yra ateities raktas ir atsakymas į daugelį mums ramybės neduodančių klausimų. (...)

Tu klausei, ar 1999 metais, vos ne amžių sandūroje, renkant kandidatūras kasmečiam garbingam „Nieznany Swiat“ redakcijos apdovanojimui, įrašyti tėvo Edmundo Szeligos pavardę? Atsakau: be jokios abejonės – taip! Tai žmogus, kuris nustebino ir toliau stebina pasaulį!

Tėvas Szeliga šiemet aplankys Lenkiją. Tai bus jo antra kelionė į šalį per 69 metus. Būtų tiesiog nepakartojama proga įteikti jam „Nowy Swiat“ apdovanojimą. Premiją leidinio, kuris dažnai eina prieš srovę ir prieš vėją, taigi lygiai taip, kaip tėvas Szeliga, tiesia kelią naujai minčiai ir laiko dvasią atitinkančiam požiūriui į žmogų...

Užkliajavau voka. „Tuo turbūt ir baigsis mano vaidmuo tėvo Szeligos reikaluose“ – pagalvojau. Tikriausiai taip ir būtų atsitikę, jei ne be paliovos skambantys telefonai.

– Taip, tėvas Szeliga tikrai šiais metais aplankys Lenkiją, – atsakinėjau savo pašnekovams. Sakiau jiems jo adresą ir telefoną Limoje... – Laiko skirtumas su Peru – šešios valandos, vasarą – septynios. Taip, tėvo Szeligos gydymo metodai iš tiesų neiprasti. Tai, ką jūs girdėjot, nė kiek neperdėta...

Kiek buvo tokių skambučių, kiek panašių klausimų, kiek vilties lūžtančiuose balsuose. Kiek nevilties, kančios...

Nuo tada, kai žinios apie lenkų saleziečio darbus tolimoje Peru ėmė iš lėto skverbtis į Lenkiją, faktiškai nebuvo valandos, kad kas nors nepaskambintų. Pakeldavau ragelį net neiprastu laiku – daugelis žmonių skambino iš Jungtinių Valstijų. Kiekvieną kartą, teikdamas išsamią informaciją, jaučiau, kaip labai reikia tokio žmogaus kaip Jis. Kaip jo laukiama – Jo ir jo augalų.

Daugeliui žinia, kad toks žmogus iš tiesų yra, buvo tolygi, palaimai. Jiems, arba jų artimiesiems dažnai jau atrodydavo, kad tai galas, kad nėra išeities, jokio išsigelbėjimo. Uždanga galutinai nusileidžia, pabaiga... kai staiga paaiškėdavo, jog yra galimybė ir daug, net labai daug vilties...

Maloningasis Tėve!

*Norėčiau Jums karštai padėkoti už išgelbėtą man gyvybę. Dar neseniai, kaip Jūs žinote, gydytojai neteikė man vilties ir pranašavo, kad gyvensiu ne ilgiau kaip tris mėnesius, o dabar... Aš ir vėl esu sveikas, galiu studijuoti, vėl galiu džiuginti savo tėvus, kurie, nujausdami, jog gali mane prarasti, jau ėjo iš proto. **Vilcacora, sangre de drago ir manayupa** padarė stebuklus. Bet iš tiesų tai Jūs, Tėve, juos padarėt...*

Laišką parašė jaunas peruietis, dar neseniai sirgęs leukemija. Panašių laiškų ir telegramų Tėvas gauna nuo savo pacientų iš viso pasaulio. Dabar ir Lietuvos žmonėms atsirado galimybė sulaukti saleziečio pagalbos. Žmonėms, kurie gal dar vakar nusivylę laukė mirties, o rytoj švęs savo antrąjį gimimą. Tėvas Szeliga labai norėtų, kad taip būtų. Ir, kad tai įvyktų kuo greičiau. Juk laikas ligoniams bėga kur kas sparčiau.

Akivaizdūs vilcacoros ekstrakto veiksmingumo įrodymai

Su Varšuvos univeristeto botanikos profesoriumi hab. dr. Mečislavu Kurasiu (toliau – M. K.) kalbasi Romanas Varševskis (toliau – R. V.)

R. V.: *Kaip pradėjote domėtis priešnavikinėmis augalų savybėmis?*

M.K.: Viskas prasidėjo jau gana senai, apie 1970 metus. Pradėjau savo darbą Varšuvos universiteto anatomijos ir citologijos fakultete tyrinėdamas antimitozines augalų savybes, siedamas savo tyrimus su onkologijos sfera.

R. V. *Maždaug tuo pačiu metu lenkų misionierius Peru tėvas Szeliga pradėjo domėtis Vilcacora...*

M.K.: Varšuvoje nepavyko nei susitikti su tėvu Szeliga, nei sužinoti, ką nors apie Vilcacorą. Tačiau pačiame universitete mano darbui vadovavo du puikūs akademiniai šviesuoliai: prof. Jozef Szleta ir Henrikas Teležinskis. Būtent prof. Szleta buvo darbų su priešnavikinėmis augalų ekstraktų savybėmis pradininkas. Šis intriguojantis iššūkis surasti vaistus nuo vėžio stipriai mane suviliojo. Vėlesniems mano tyrimams vadovavo prof. Teležinskis. Vietoj to, kad tyrinėti viso ekstrakto savybes mes eksperimentavome su jų veikliosiomis medžiagomis, stebėjome jų poveikį DNR, RNR ir baltymų sintezei. Taip ieškojome priešnavikinių

preparatų. Mums nepasisekė surasti tokio vaisto. Greičiau tai buvo eksperimentinė mokykla panaudojant įvairias citostatines medžiagas ir, pagal to meto pasiekimus, atlikinėjame bandymus *in vitro* bei fiksavome rezultatus elektroniniu mikroskopu. Po kelių metų jie pasirodė reikalingi, kuomet tyrėme ląstelės apoptozės procesus ir Vilcacoros ekstrakto savybes.

R. V. *Ar visų šių potencialių onkostatikų tarpe buvo alkaloidai?*

M.K.: Ne, tuo metu mes jų nenagrinėjome. Nors vėliau ir pasikeitė tyrimų pobūdis, sąmonėje išliko noras rasti vaistą nuo vėžio. Būtent dėl šių ieškojimų buvau pirmasis mokslininkas susidomėjęs Vilcacora.

R. V. *Kaip tai įvyko?*

M.K.: Labai gerai prisimenu, kada tai prasidėjo – tai buvo visai nauji darbai. Mane darbe aplankė dvi studentės iš 3 kurso, jos norėjo rašyti magistrinį darbą apie priešnavikines Vilcacoros savybes. Jos jau iš anksčiau turėjo patirties. Vienos studentės močiutė pasveiko nuo onkologinės ligos, kitos – teta. Ir vienu ir kitu atveju situacija atrodė beviltiška, medikai jau nieko nebegalėjo padėti. Išsigelbėjimas atėjo iš kitos pusės... iš Vilcacoros. Apie kitus panašius atvejus išgirdau iš savų pažįstamų. Vilcacoros nepažinojau iš botaninio aspekto, jei ką ir sužinodavau, tai greitai pamiršdavau, nors girdėdavau gan įkyrius televizijos ir radijos laidų komentarus apie šią vaistažolę. Šios prieštaringos nuomonės man atrodė keistos ir nedavė ramybės. Iš kilo dilema – kas teisus? Supratau, kad negaliu likti abejingas šioms nuomonėms. Nutariau pradėti tyrimus, su sąlyga, kad bus atliktas įžanginis eksperimentas, kuris nulems tolesnius bandymus.

R.V. *Nusprendėte atlikti tyrimus, kad išsklaidytumėte abejonas, o tokių stulbinančių rezultatų visai nesitikėjote?*

M.K.: Sutinku, bet net gi tai, ką sakote, per mažai atitinka mūsų nuostabą. Atliktų tyrimų rezultatai toli pranoko net drąsiausius mūsų lūkesčius.

Profesorijs Mečislovas Kurasias: „Mes surinkome pakankamai duomenų apie tai, kad vilcatora gydo vėžį“.

R.V. *Ką Jūs turite omeny?*

M.K.: Anksčiau nustatėme ir dabar patvirtinome, kad – mūsų laimei – koncentruotas Vilcacora ekstraktas turi gerai pastebimą priešmitozinį poveikį.

R.V. *Ką tai reiškia priešmitozinį?*

M.K.: Mitozė – tai ląstelės dalijimosi fazė. Koncentruotas Vilcacoros ekstraktas stabdo ląstelių dalijimąsi. Šis poveikis itin svarbus dirbant su navikinėmis ląstelėmis, kadangi jų dalijimosi procesas vyksta nuolat ir yra nevaldomas. Vilcacoros ekstrakto pagalba galima pristabdyti šį procesą.

R.V. *Kokią reikšmę šių tyrimų rezultatai turi pasaulinėje medicinos literatūroje?*

M.K.: Iki šiol Vilcacoros ekstrakto savybes tyrė austrų mokslininkas Keplingeris. Jis paskelbė kelias publikacijas apie biologiškai aktyvias šio ekstrakto sudedamąsias dalis, t.y. galinčias paveikti gyvas ląsteles, pagrinde navikines. Dabar vyksta tyrimai tais aspektais, kurie anksčiau nebuvo pastebėti, ir šiai veiklai vadovauja daktaras Yezhou Sheng iš Lundo (Švedija) universiteto. Mes esame patenkinti tuo, kad turime duomenų, kaip papildyti jo tyrimus.

R. V. *Kuo gi papildėte?*

M.K.: Pagrindinis Vilcacoros ekstrakto poveikis yra ląstelės mitozinio aktyvumo slopinimas, kuris vėliau sukelia ląstelės apoptozę, t.y. programuotą savaiminę mirtį. Yezhou Sheng savo tyrimuose nustatė apoptozę, tačiau negalėjo paaiškinti jos atsiradimo mechanizmo. Tuo tarpu mes sugebėjome tai padaryti. Mes pradėjome nuo labai paprasto tyrimo – Allium testo, kuris atliekamas su svogūno šaknies viršūnės besidalijančiomis ląstelėmis, dar vadinamomis meristeminėmis.

R.V. *Kas paskatino jus atlikti būtent šį testą?*

M.K.: Jis mums pasirodė labai patogus. Svogūno šaknį labai lengva auginti, galima greitai gauti ne tik reikiama, bet ir vienodą

kiekį bandomosios medžiagos. Ją patogu tirti per mikroskopą. Svarbu, kad ląstelės turi kelias labai dideles chromosomas. Šis testas yra gan populiarus tarp aplinkos užterštumą tiriančių mokslininkų. Svogūno meristemines ląstelės tam tikru aspektu primena navikines ląsteles, nes nuolat dalijasi, todėl jos dažnai yra naudojamos tiriant priešnavikinių vaistų efektyvumą. Tyrimų rezultatus lengva interpretuoti ir unifikuoti. Jis yra atliekamas daugybę kartų ir gaunami patikimai teigiami rezultatai.

R.V. Kas paaiškėjo po šių tyrimų?

M.K.: Įrodėme, kad Vilcacoros ekstraktas priklausomai nuo koncentracijos ir poveikio laiko stabdo meristeminių ląstelių mitozinį aktyvumą. Taip pat patvirtinome, kad esant didesniai Vilcacora koncentracijai ląstelės dalijimasis efektyviau slopinamas. Nors esant itin mažai koncentracijai stebimas priešingas poveikis – skatinamas ląstelių dalijimasis. Šie abu poveikiai, nors ir yra skirtingi išlieka svarbūs.

R.V. Lieka neaišku ar Vilcacora reikalinga priešnavikiniam gydymui?

M.K.: Be abejo taip. Navikinio proceso metu ląstelės dauginasi greitai, nevaldomai ir išsisėja po visą organizmą. Mūsų tyrimai įrodė, kad Vilcacoros ekstraktas esant atitinkamai koncentracijai patikimai stabdo šį procesą. Jis palengva slopina navikinių ląstelių aktyvumą be audinių dezorganizacijos, kadangi nesukelia chromosomų aberacijų. Šis poveikis itin svarbus tuo atžvilgiu, kad kai kurie citostatiniai vaistai, kurie sukelia aberacijas, skatina ir mutacijų atsiradimą. Taip atsiranda naujos navikinės ląstelės, kurios yra žymiai piktybiškesnės nei pirmosios. Mūsų klinikiniai tyrimai rodo, kad vartojant Vilcacoros ekstraktą mažėja rizika pakartotinai susirgti onkologine liga.

R.V. Ar svarbi Vilcacoros ekstrakto koncentracija turint omeny, kad nuo to priklauso poveikis?

M.K.: Žinoma. Per mažos Vilcacoros dozės skatina ląstelių metabolinį aktyvumą, ypač mitochondrijų veiklą, kurios atsakin-

gos už ląstelės energijos apykaitą. Kas liudija, kad mažas kiekis Vilcacoros reikalingas kaip onkologinių ligų profilaktika. Šis platus ekstrakto poveikis turi didelę terapinę reikšmę šiuolaikinei medicinai dėl savo įvairiapusiško panaudojimo.

R.V. Ar nuo koncentracijos priklausomas Vilcacoros ekstrakto poveikis nėra raktas pažinti imunomoduliuojantį jo poveikį? Neseniai teko šnekėti su gydytoju Sheng ir jis pastebėjo labai įdomų reiškinį: Vilcacoros ekstraktas veikia selektyviai, nes stiprina sveikas ir tuo pačiu žudo navikines ląsteles.

M.K.: Jūsų klausime galima išskirti du aspektus. Dėl pirmojo esu visai tikras: nuo ekstrakto koncentracijos priklauso ar veiks ląstelės stimuliuojančiai ir didins jų atsparumą arba imunosureiškai, sumažindamas atsparumą iki minimumo. Kitas aspektas susijęs su svarbiausiais gydytojo Shengo tyrimų rezultatais. Visų tyrimų tikslas yra rasti tokį plataus poveikio priešnavikinį vaistą, kuris ne tik sunaikintų navikines ląsteles, bet ir išsaugotų sveikas. Iki šiol atlikti tyrimai buvo bevaisiai. Jei Shengo tyrimai bus patvirtinti kitose mokslinėse laboratorijose ir svarbiausia klinikiuose tyrimuose, tuomet šis atradimas turės milžinišką reikšmę šiuolaikinei medicinai. Skirtinga ląstelių reakciją į Vilcacoros koncentraciją yra nuostabiausia šio augalo savybė, kuri mums, mokslininkams, kelia didžiulį susižavėjimą.

R.V. Kodėl?

M.K.: Dėl dviejų priežasčių: visų pirma todėl, kad priešnavikiniame gydyme vis didesnę reikšmę įgyja profilaktika, o kaip matome Vilcacora čia turi gana platų panaudojimą; antra dėl to, kad yra ieškoma selektyvių citostatikų, kurie išimtinai veiktų navikines ląsteles. Vilcacora ir šiuo aspektu yra labai reikšminga.

R.V. Koks buvo kitas jūsų tyrimų žingsnis?

M.K.: Pirmieji eksperimentai buvo atlikti su Allium testu, vėliau pakartojome bandymus su žmogaus leukocitais (pagrindė HL-60) *in vitro*. Mes buvome labai nustebinti, kad gauti rezultatai su leukocitais buvo labai panašūs į anksčiau atliktus meristeminių svogūno

ląstelių tyrimus. Priklausomai nuo Vilcacoros ekstrakto koncentracijos ir poveikio laiko ląstelių dalinimasis buvo arba pristabdomas arba visiškai užslopinamas. Jei koncentracija būdavo pakankamai didelė ekstraktas ląstelėse sukeldavo savaiminę mirtį – apoptozę. Ląstelių reakcija buvo taip pat akivaizdi, kaip ir *Allium* teste.

R.V. Gerbiamas profesoriau, ar bus tesiami jūsų tyrimai?

M.K.: Turiu viltį, kad universiteto administracija, kuri šiuo metu yra puiki ir mes esame jai dėkingi, leis mums testuoti tyrimus. Labiausiai svajoju apie tai, kad tyrimai įgautų didesnę tempą ir mastą, kad pradėtumėme glaudžiau bendradarbiauti su specializuotais biologiniais–medicininiais tyrimų centrais. Kol kas intensyviausiai mokslo srityje mes bendradarbiaujame su prof. Kšistofu Gulevičiumi iš Poznanės bioorganinės chemijos instituto ir dr. Gražina Hoser iš podiplominio medicininio tobulinimosi centro. Šiuo aspektu turiu daug planų, bet neverta iš anksto apie juos šnekėti...

R.V. Grįžkime prie Vilcacoros ekstraktų tyrimų, kuriuose stebėjote mitozinio ląstelės aktyvumo slopinimą ir apoptozės (ląstelės mirties) pasireiškimą. Jus minėjote, kad pavyko nustatyti šio proceso mechanizmą.

M.K.: Gal ir per garsiai pasakiau, bet labai didžiuojuosi mūsų pasiektais rezultatais, kuriais pirmaujame visame pasaulyje. Netgi gydytojas Sheng savo tyrimuose nepastebėjo, kad ekstraktas galų gale sukelia ląstelių apoptozę.

R.V. Ką iki šiol jums pavyko nustatyti?

M.K.: Nesigilinant į detales, apie kurias šiuo metu dar nenorėčiau kalbėti, galiu patvirtinti, kad Vilcacoros tirpalas modifikuoja ląstelės baltymų sintezės pobūdį, būtent tų, kurie yra atsakingi už tvarkingą chromosomų dalijimąsi. Nors ląstelės turi padvigubėjusias chromosomas ir DNR, jos pasidalinti nesugeba.

R.V. Ar šis atradimas turi praktinę reikšmę?

M.K.: Mano manymu tai yra reikšmingiausias dalykas. Norint apibūdinti vaisto veikimą ir jo terapinį poveikį reikia nustatyti jo

biochemines savybes, kurios nulemia jo dozavimą, vartojimo saugumą. Todėl kai kuriose šalyse tam, kad preparatas būtų įtrauktas į gydymą, reikia apibūdinti jo biochemines savybes.

R.V. Ar tai reiškia, kad jus, kaip mokslininkas tyrinėtojas, tūkstaničius kartų matęs pro mikroskopą, kaip Vilcacoros ekstraktas veikia ląsteles – kad Uncaria tomentosa būtų pripažintas kaip priešnavikinis vaistas?

M.K.: Visi mūsų tyrimai rodo, kad būtent taip ir yra. Asmeniškai aš tuo tikrai tikiu ir žinau. Mes surinkome jau pakankamai duomenų už tai, kad „Vilcacora gydo vėžį“, o ateityje, dėl glaudesnio ir efektyvesnio medicininių ir biologinių tyrimų centrų bendradarbiavimo mes surinksime dar daugiau duomenų. Manau, kad ta diena, kuomet Lenkijoje Vilcacora bus užregistruota, kaip priešnavikinis vaistas, neužilgo išauš ir mūsų tyrimai bus vienas iš svarbiausių argumentų patvirtinančių **Uncaria tomentosa** savybes. Nors statistikai ir sako, kad kas penktas Lenkijos gyventojas miršta nuo onkologinių ligų, neleiskime, kad ši neganda mus pralenktų!

Sėkminga kova su klastinga liga

Ponios Danutės Stankevičienės iš Panevėžio, Andų medicinos centrai parašytas laiškas pradžiugino kone visus apie šią moterį girdėjusius AMC darbuotojus. „Esu labai dėkinga Jūsų Centrai, kad pratęšėte mano gyvenimą“ – šie žodžiai skambėjo tarsi laiško motto...

Ponios Danutės kovos su vėžiu istorija prasidėjo dar 2001 m. Tiesa, tuomet, pavasarį, nežymūs skausmai žarnyne gydytojai į kurią ši moteris kreipėsi nesukėlė rimtesnių įtarimų. Tuomet net nebuvo kalbos apie baisią diagnozę. Paskirta „No-Spa“ nepadėjo. Skausmai padažnėjo ir paūmėjo.

Po poros mėnesių moteris kreipėsi į kitą gydytoją ir atsidūrė Panevėžio ligoninės Gastroenterologijos skyriuje. Po trijų parų ligoninėje, pasak ponios Danutės, „skausmai darėsi nepakeliami“. Medikai nutarė moterį skubiai operuoti. Operacijos metu chirurgai pašalino apie 60 cm žarnos. Tačiau liūdniausios naujienos dar buvo priešakyje... Ištyrus žarnos mėginius paaiškėjo, jog yra vėžinių ląstelių. Gydytojai diagnozavo aukštos, trečios stadijos onkologinį susirgimą. Buvo paskirti du chemoterapijos kursai.

Tuo ponios Danutės bėdos nesibaigė. Po metų, 2002–ųjų vasarą, ji atsidūrė Vilniuje, Onkologijos centre. Čia moteriai buvo atlikta dar viena operacija. Šįkart iškilo problemų dėl moteriškų ligų.

Pirmąkart dėl cistų ir miomų ponია Danutė buvo operuota prieš beveik ketvirtį amžiaus. Dabar vėžys „nusprendė suduoti dar vieną smūgį...“

Sostinės onkologai nustatė antros stadijos gimdos organų onkologinį susirgimą ir skyrė spindulinę terapiją. „Visą gyvenimą stengiausi gyventi su šypsena. Kai paaiškėjo, kad sergu vėžiu, tvirtai nusprendžiau: kiek lemta, tiek gyvensiu, bet nei viena ašara neišriedės! Pasiduoti irgi neketinau. Ir vėžys, ir gripas – tai ligos. Tiesiog būtina ieškoti, kaip galima padėti organizmui kovoti su konkrečia liga,“ – įsitikinusi ponია Danutė.

Eilės prie gydytojų kabineto kartais pasirodo nėra jau toks blogis. Būtent gydytojo laukiamajame, ponია Danutė pirmąkart išgirdo apie Andų medicinos centrą. „Šalia manęs sėdinti moteriškė pasakojo apie vėžiu sergančią savo dukrą, kuriai, jei neklystu, buvo nutarta skirti vien nuskausminamuosius vaistus. Kitaip sakant – prošvaisčių pasveikti nebuvo... Motina jai parūpino Vilcacoros, bei kitų Andų žolių ir po kurio laiko mergina atsistojo ant kojų! Iš liginės išėjo su šypsena“, – prisimena ponია Danutė.

Tuomet energinga moteris ilgai nedvejojo – susisieikė su AMC atstovais, išklause ką Andų fitoterapija gali pasiūlyti jos ir panašių susirgimų atveju ir, kaip sako, nusprendė, kad „neišbandyti žolelių ir nesuteikti sau dar vieno šanso pasveikti, būtų mažų mažiausia neprotinga“.

Tuomet iš Londono ponია Danutė gavo tris preparatus: Hercampuri – valomosios programos elementą teigiamai veikiančią kepenis, bei du preparatus rekomenduojamus onkologinių susirgimų atveju: Sangre de drago ir Vilcacora. „Iki šiol tikrai nenusivyliau Andų fitoterapija ir toliau labai ja tikiu“, – sako moteris. – „Jaučiuosi labai gerai. Atsikeliu 4 valandą ryto, išgeriu kavos ir prie darbų.“ Šiltu metų laiku, ponია Danutė po 3-4 valandas dirba sode. Gėlininkų draugijos narė be galo mėgsta daryti puokštes. Žiemą lieka buto tvarkymas, bendravimas su vaikais ir anūkais, o taip pat televizorius ir mylima knyga. Tiesa, rudenį moteris nusprendė paremontuoti butą. „Tai jau prisidariau sau užsiėmimų,“ – nusijuo-

Ponia Danutė Stankevičienė: „Po tyrimų man buvo pasakyta, kad esu sveika!“
kia ponia Danutė. „Nuo vaikų gavau velnių už tai, kad pati stūmiau sekciją, viską tvarkiau. Man svarbiausia, kad dar ištengiu dirbti, net tokius nelengvus darbus,“ – priduria moteris.

„Svoris nekrenta, apetitas neblogas“, – savo laiške Andų medicinos centrui rašė ponia Danutė. Moteris laikosi AMC patarimų, todėl vengia rūkytų gaminių ir riebaus maisto, pagal išgales stengiasi valgyti vaisius ir daržoves. „Tinkama mityba – labai svarbus veiksnys kovojant su vėžiu,“ – įsitikinusi moteris.

2004 metų spalį daryta echoskopija, šlapimo ir kraujo tyrimai bei ginekologinis patikrinimas leido gydytojams teigti, kad meta-

stazių organizme nėra. Ponia Danutė įsitikinusi, kad panaši išvada bus padaryta ir po pusmečio, po sekančio planinio patikrinimo.

„Šiaip jau pas gydytojus nesilankau. Po visų tyrimų man buvo pasakyta, kad esu sveika! Tai ko gi daugiau gyvenime reikia?“ – nusišypso ponია Danutė.

Kupina gyvenimo energijos, 72 metų moteris net negalvoja, kad galėtų pasiduoti baisiai ligai, nuleisti rankas. „Dabar, svarbu tęsti preparatų vartojimą, kad ir profilaktikos sumetimais“, – sako ponია Danutė.

Toliau vartodama Vilcacorą ir Sangre de drago ji jaučiasi tvirtesnė, žinodama, kad jos organizmas nėra paliktas likimo valiai – imuninė sistema yra gerai veikiama nors ir egzotiškų, bet veiksmingų žolelių.

Kiek įstengdama ponია Danutė stengiasi populiarinti Andų fitoterapiją. „Rekomenduoju ir rekomenduosiu Andų medicinos centrą ne tik onkologiniams ligoniams“, – sako moteris ir su šypseną priduria – „tai, kad dabar nesu dažnas svečias eilėse prie gydytojų kabinetų, gal šiek tiek ir mažina mano klausytojų ratą“.

Psoriazė įveikta

18 metų, sunkia žvynelinės forma sirgęs Rolandas Kriūnas, 2004-ųjų vasarą drąsiai vilkėjo marškinėlius trumpomis rankovėmis. Daug vargo dėl ligos iškentėjęs 21 m. kėdainiškis plačiai šypsosi – žvynelinė pasitraukė!

– Sūnus susirgo būdamas trejų metų, – pasakoja ponis Danutė. Kur tik mes nebuvo ir ko tik nesame darę, kad bent jau šiek tiek palengvintume Rolando gyvenimą..., – sakė motina. – Įsivaizduokite: pusę nakties vaikas nemiega, kasosi iki kraujo. Baisu... Net iki Maskvos prieš keliolika metų buvome nusigavę, užkalbinėjom, bet viskas veltui... Nebuvo jokių ryškesnių pagerėjimo požymių. Nuo vaikystės Rolandui tekdavo ne kartą būti Vilniaus ir Kauno ligoninių pacientu.

Auginantys dar ir 13 metų dukrą, Kriūnai, nors ir dirbantys, sunkiai suduria galą su galu. – Galima sakyti, jog visur moka minimalią algą, jei iš vis moka, – atsidūsta mokykloje dirbanti ponis Danutė.

Nepaisydami finansinių sunkumų, tėvai dėjo visas pastangas, kad padėtų sūnui kovoti su psoriaze.

– Gal ne visada galėjome nupirkti brangiausių tepalų, bet vaistus pirkdavome net už paskutinius pinigus. Negi vaikui atsakysi? O be to, tai išlaidavimas ne kokiems ledams ar saldumynams...

Bemiegės naktys, kruvina patalynė, žaizdotas visas kūnas – taip atrodė Rolando kasdienybė. – Ypač sunkus būdavo ligos paūmėjimas rudenį ir žiemą, – prisimena vaikas.

Apie Andų medicinos centrą Kriūnai sužinojo iš pažįstamos, dirbančios spaudos kioske. Ji savo ruožtu buvo skaičiusi apie žvynelinę ir šios ligos gydymą Andų vaistažolėmis, žurnale „Gyvenimiškos istorijos“.

– Mūsų tėvas yra skeptikas ir iš karto pasakė, kad vargu, ar tos žolės kaip nors Rolandui padės, – su šypsena prisimena Ponia Danutė ir tęsia, – aš irgi nebuvau girdėjusi nei apie vilcacorą, nei apie kitas žolytes.

Nepaisydama abejonų, motina nutarė paskambinti į Andų medicinos centro atstovybę Vilniuje ir išsiaiškinti, ką toji Andų medicina galėtų pasiūlyti jos sūnui. Ponios Danutės nesutrikdė ir egzotiški preparatų pavadinimai: **Manayupa, Flor de Arena, Hercampuri**. Laikantis Andean Medicine Centre rekomendacijų, pirma, iš Londono buvo gauta pusanatro mėnesio trukmės valomoji programa. – Kažkur po mėnesio ar pusanatro prasidėjo ligos paūmėjimas – mane visą išbėrė, – prisimena Rolandas. – Bet apie galimą bėrimą buvau iš anksto perspėtas. Ryškus pagerėjimas prasidėjo maždaug po pusės preparatų vartojimo kurso: nyko pleiskanos, dingo raudonumas.

Pasak Rolando, artėjant vasarai pakilo nuotaika. Galiausiai galima bus apsieiti be tepalų, rengtis kaip nori ir apskritai nejausti jokio diskomforto. – Smagu, – nusišypsojo Rolandas. Be vaistažolių, vaikinui teko išbandyti ir Andų Medicinos Centro kosmetiką – vilcacoros pagrindu pagamintus kremą ir šampūną. – Su psoriaze kovojome tiek iš išorės, tiek iš vidaus. Gal todėl ir nugalėjome, – pabrėžė Ponia Danutė.

Rolando gydymo eiga ir pasiektais rezultatais maloniai nustebinta liko ir šeimos gydytoja dr. Gyneitienė pas kurią Kriūnams anksčiau tekdavo lankytis gana dažnai. Panaši buvo ir Druskininkų „Eglės“ sanatorijos gydytojų reakcija.

– O šitą jums prašė perduoti mūsų močiutė, – Ponia Danutė

Rolandas Kriūnas: „Ligos progresavimas sustabdytas“.

pastatė ant stalo dėžę skaniai kvepiančių žagarių. Atsirado proga pasikalbėti apie dar vieną svarbų gydymo elementą – dietą. – Kuo mažiau saldumynų, aštrių ir riebių patiekalų, alkoholio, – Rolandas, lyg gerai išmoktą pamoką, pakartojo kadaise išgirstus Andų medicinos centro konsultanto žodžius ir pridūrė: nesu didelis alaus mėgėjas, bet bandelių ir saldumynų atsisakyti buvo gana sunku... Vištieną ir košes mėgstu valgyti, daržoves ir vaisius taip pat, tad tinkamo raciono pasirinkimas nesukėlė didelių problemų. Svarbiausia – noras ir užsispyrimas, – sako vaikinai. Paklaustas ką galėtų patarti sergantiems žvyneline jis dar kartą pabrėžė tinkamos mitybos svarbą ir „ryžtą gydytis vaistažolėmis“. Kitaip,

jo nuomone, psoriazė įveikti yra praktiškai neįmanoma. Ponia Danutė pridūrė, kad tai yra pasiaukojimas vertas pasiektos tikslo, o gydymo kaštus įvertino kaip prieinamus, ypač turint omenyje rezultatus. – Net baisu, kiek jau esame išleidę įvairiems tepalams..., – kalbėjo moteris.

Prieš kurį laiką Rolandui pavyko įsidarbinti vienoje Kėdainių medžio perdirbimo įmonėje. Darbo sąlygos nėra palankios dar neseniai nuo žvynelinės kentėjusiam jaunam vyrui. Jis žino, kad didelė dulkių koncentracija ore, gali išprovokuoti ligos grįžimą. Beje, šį darbą Rolandas pradėjo dirbti jau po Andų preparatų kurso, dingus įkyriems psoriazės požymiams ir tiki, kad liga paliko jį ilgam. – Po pusmečio ruošiuosi pakartoti gydymą, – sakė vaikinai.

Rolandas ir jo artimieji supranta, kad pirmas svarbus žingsnis kovoje su žvyneline jau yra padarytas. Lėtinės ligos progresavimas sustabdytas. Normalus gyvenimas, be psoriazės sukeltų nepatogumų ir galimų labai liūdnu pasekmių, dar neseniai būdamas tik svajonėse, dabar atrodo yra pasiekiamas ranka.

– Puikiai suprantame, kad negalime dabar sudėję rankas laukti, kol žvynelinė vėl pradės pulti, – neapsakomam Rolando pasiryžimui tęsti Andų preparatų naudojimą pritaria ir Ponia Danutė.

Abudu jie šypsosi, yra geros nuotaikos ir kupini minčių apie ateitį. Tai labai svarbu kovojant su bet koku susirgimu, o ypatingai su psoriaze, kur, kaip manoma, stresai, neigiamos emocijos ir panašiai, gali išprovokuoti ligą, jos paūmėjimą. Rolandas jaučia, kad dėl vaistažolių ir tinkamos mitybos jis puikiai kontroliuoja padėtį. – Smagu, – pakartojo vaikinai ir dar kartą plačiai nusišypsojo.

Artritas pasitraukė

„Rašau Jums laišką su prašymu, gal yra kokia galimybė man padėti“, – taip liūdnai prasidedantį laišką Andų medicinos centras gavo prieš pusantrų metų. Jo autorė – vos 38 metų sulaukusi Laima Krancevičienė iš Leipalingio miestelio šalia Druskininkų, pasakojo serganti reumatoidiniu artritu ir nusivylusi tradiciniais ligos gydymo metodais.

Po pusantrų metų ponია Laima su savo vyru apsilankė Andų medicinos centro atstovybėje Lietuvoje. Žiūrint į energingą, dažnai besišypsančią moterį, nesinorėjo net tikėti, kad tai tas pats žmogus, kuris dar visai neseniai taip liūdnai matė savo pasveikimo perspektyvas.

Krovinių pervežimų įmonėje, buhalterė dirbanti ponია Laima su šypsena prisimena, kai pirmą kartą išgirdo apie Andų vaistažolės ir Andų medicinos centrą.

– Būtent „Gyvenimiškų istorijų“ dėka jus suradau, – sakė ponია Laima vartydama rankose naujausią žurnalo numerį, – per pietų pertrauką kioske pamačiau įdomų viršelį, o perskaičiusi straipsnį apie Lenkijoje, Andų preparatų dėka, reumatoidinį artritą išsigydžiusią pacientę, pagalvojau, kad tai galbūt yra man savotiškas „signalas iš viršaus“.

– Nutariau jums parašyti, – tęsė pasakojimą ponია Laima, – nusipirkau ir perskaičiau knygą „Vilcacora gydo vėžį“, bei kitus

straipsnius apie Andų vaistažoles ir tvirtai įsitikinau, kad būtinai turiu išnaudoti šią, galbūt mano atveju ir paskutinę, galimybę atsi-kratyti baisių negalavimų.

Pirmąkart dėl ligos poniai Laima prastai pasijuto dar 1991 m. Dvi mažas dukrytes auginanti moteris nedelsdama kreipėsi į gydytojus. Galutinės diagnozės nustatymas užtruko virš metų laiko. Medikai diagnozavo Arthritis Rheumatodes – antros stadijos reumatoidinį artritą. Anot gydytojų, prognozės buvo labai liūdnos. Kauno akademinių klinikų ligos epikrizėje skaitome: „pasveikimo pilno nebus“...

Tarp poniai Laimai skirtų vaistų buvo ir aukso preparatai, kurie, kaip manoma, nulėmė ligos remisiją. Dešimt metų moteris nejautė jokių, anksčiau artrito sukeliamų, skausmų: riešų sąnarių, kelių, čiurnų. Beje, prieš pradėdant gydymą, dėl surakinto žandikaulio, ilgesnį laiką ligonei buvo sunku net pilnai išsižioti... Nors aukso preparato, „Krizonolio“, vartojimas dažnai turi šalutinių poveikių, poniai Laima, nuolat stebima poliklinikoje, sėkmingai jį gėrė ir, kaip jau buvo minėta, iki 2002 metų faktiškai išliko sveika. Deja, prieš dvejus metus liga atsinaujino. Vilniaus centro universitetinėje ligoninėje poniai Laimai vėl diagnozuotas reumatoidinis artritasis. Ligos stadija įvertina aukštesniu nei prieš dešimt metų, trečiu laipsniu. Gydytojai pasiūlė suteikti ir įforminti antrą invalidumo grupę...

Atsižvelgiant į tai, kad gerų rezultatų davė aukso preparatų vartojimas, medikai, „ligonei pageidaujant“, neprieštaravo jų tolimesniai vartojimui. Beje, tuo metu Lietuvoje aukso preparatai jau nebuvo registruojami. Be to tiek amžius, tiek ligos stadija negarantuoja, kad kadaise veiksmingas vaistas vėl padės.

– Žinojau, kad ilgainiui nuo šitų ir kitų vaistų susirgsiu kita sunkia liga, – sakė moteris. O sirgti nebuvo kaip, mat šeimoje atsirado dar vienas vaikas – Petriukas. Dviejų metų berniukas reikalavo priežiūros ir nors dvi seserys stengėsi motinai padėti, ji žinojo, kad turi dar vieną svarbią priežastį dėl kurios turi bet kokia kaina kovoti dėl pasveikimo.

Ponia L. Krancevičienė: „Džiugu, kad vėl galiu gyventi normalų gyvenimą“.

– Jūs man buvote mano paskutinė viltis, – labai džiaugsmingai kalbėjo ponia Laima, – ir aš nenusivyliau!

Savo kelią pasveikimo link moteris pradėjo nuo valomosios programos.

– Nurodymų laikiausi labai sąžiningai, – nusišypso, – **Manayupos** nuovirą pasigamindavau iš vakaro ir gėriau tris kartus per dieną. Pasiimdavau ir į darbą.

2003 metų birželį ponia Laima pradėjo vartoti pagrindinę programą: **Vilcacorą, Iporuru, Chuchuhuasi** bei **Macą**. Rūgpiūčio pradžioje moteris palaiapsniui mažino lygiagrečiai su vaistažolėmis

geriamų hormoninių vaistų dozes.

– Rugsėjo vidury visiškai nebegėriau hormoninių tablečių, – džiaugėsi ponია Laima, – arbatas gėriau iki spalio pabaigos. Tyrimai parodė, kad normalizavosi tiek eritrocitų nusėdimas, tiek hemoglobinas. Paskambinau į AMC, papasakojau apie ženklų sveikatos pagerėjimą ir buvo nutarta, kad Vilcacoros vartojime galima padaryti pertrauką.

Pasakodama savo kovos su liga istoriją, ponია Laima kelis kartus pabrėžė, kiek svarbu yra neskubėti atsisakyti fitoterapijos ir suprasti, kuo ji skiriasi nuo daugeliui įprasto, taip vadinamo, tradicinio gydymo.

– Ko gero mano žemaitiškas charakteris nulėmė, kad birželio mėnesio pabaigoje, einant į pabaigą pirmam pagrindinės programos kursui, užsisakiau ir suvartojau antrą, – kalbėjo ponია Laima, – gerai žinojau, kad vaistažolės veikia kiek kitaip nei chemija – daug lėčiau, bet be šalutinių poveikių. Dabar galiu drąsiai teigti, kad jei nebūčiau tęsusi tolimesnio preparatų vartojimo, matomai nebūčiau ir pasveikusi...

Gydymo eigoje poniai Laimai teko susidurti ir su, tarp kai kurių gydytojų paplitusiu, skeptizizmu vaistažolių atžvilgiu.

– Iš pradžių gydytojai netikėjo jūsų žolių gydomosiomis savybėmis, o dabar jau ir „Vilcacora gydo vėžį“ prašo paskolinti, nes knygynuose išpirkta ir straipsnius iš žurnalų atsišviesti, – nusijuokia ponია Laima ir priduria, – gyvenime gerausia yra vadovautis savo protu.

– Svarbiausia yra tai, kad ir vėl galiu gyventi normalų ir ramų gyvenimą, kad grįžo tai apie ką prislėgta skausmo galėjau tik pasvajoti, – džiaugiasi ponია Laima, – esu be galo dėkinga jums ir likimui.

Turinys

Pirmasis susitikimas	5
„Man pakirto kojas...“	7
„Geriausias gydytojas – pats organizmas“	11
Ar dar yra vilties?	17
Kryptis – Pietų Amerika	21
Inkų karalystėje... ..	27
...augalų karalystėje	29
Grįžimas prie fitoterapijos	33
Pirų ir machiguengų paslaptys	35
AIDS: pirmas išgydytas šešetas	41
Suspėti iki tvano	45
Nuo ligų saugo ir mineralai	49
Vitaminų reikšmė	53
Mitybos taisyklės	57
Grėsmingas žodis vėžys	61
Kaip maitintis susirgus navikais	65
Dieviškoji vilcadora	67
Iš nuostabos netikėjo savo akimis	71
Genijus tarp augalų	77
Kaip gauti vilcadoros?.....	81
Išgydyti popiežių, grąžinti sveikatą Jelcinui	85
Adelfizmas ir Paititi	87
Vietoj epilogo	91
Akivaizdūs vilcadoros ekstrakto veiksmingumo įrodymai	93
Sėkminga kova su klatinga liga	101
Psoriazė įveikta	105
Artritas pasitraukė.....	109

Andzejus Grzegorz Rybiński gimė 1940 m. Profesija – žurnalistas. Baigė istorijos studijas Mikalojaus Koperniko universitete. Mėgsta keliauti. Dalyvavo daugybėje alpinistų ekspedicijų į Himalajus, Karakorumą, Hindukušą ir Andus. Taip pat buriotojas. Plaukiojo visais vandenynais, dalyvavo regatose per Atlantą, poliariniuose reisuose ir kelionėje aplink Afriką. Jo didžiulis pomėgis yra visokios senienos ir meno istorija. Dirbo žurnalistu daugelyje laikraščių. 1982-1984 metais buvo jūreivis. 1984-1989 leido istorines knygas. Dabar dirba *Tower Press*. Yra dokumentinio filmo „Gyvenimas vardan gyvenimo“ bendraautoris. Šis filmas pašvęstas saleziečio tėvo Edmundo Szeligos veiklai.

Romanas Warszawskis gimė 1959 metais. Jau keliolikmetis susidomėjo paleografija ir atliko lyginamuosius tyrimus – lygino Velukų salos rongo–rongo raštą su senovės Peru grafinių užrašų sistemomis. Studijavo užsienio prekybą Gdansko universitete, paskui teisę ir Europos integracija Saro žemės universitete Vokietijoje bei Europos universitete Florencijoje. Čia gavo daktaro laipsnį. Gdansko universitete buvo mokslinis darbuotojas, specializavęsis Europos integracijos klausimais. Moka kelias užsienio kalbas, tarp jų Ekvadoro, Peru sierro kečia dialektą. Buvo Germano Maršalo fondo ir Europos bendrijų komisijos stipendininkas. Kelių publicistinių knygų autorius: „Parodykit man teroristės pilvą“ (mėnraščio „Literatura“ jaunimo premija), „Iniciatyva“ (Literatūros rėmimo fondo bei Wyspiansko premijos), taip pat išleido apsakymų rinkinį „Voratiklis“. Nuolat bendradarbiauja mėnraštyje „Nieznaný Swiat“, kurio globojamas 1998 metais surengė ekspediciją į Marcahasio plokštikalnę Peru. Už reportažų ciklą iš tos ekspedicijos gavo premiją, kurią skyrė Peru ambasada Lenkijoje. Prisdėjo kuriant filmą „Gyvenimas vardan gyvenimo“.

Lima-Breña , Avenida Brasil, Instituto Salesiano – vieta, kur gyvena ir dirba tėvas Edmundas Szeliga

Religinio patarnavimo metu

Tėvas Edmundas – dažnas svečias džunglėse

Tėvo rezidencija machiguenų kaimo pakraštyje

Tėvo Szeligos rankose garsiosios vilcacoros žievė...

... ir drožlės

Urubambos slènis